

gemeente
Neder-Betuwe

Begroting 2021 en meerjarenraming 2022-2024

Gemeente Neder- Betuwe

- Dodewaard
- Echteld
- IJzendoorn
- Kesteren
- Ochten
- Opheusden

Opheusden, 6 oktober 2020

Behandeling
collegevergadering
van 6 oktober 2020

Behandeling
gemeenteraadsvergadering
van 10 november 2020

<u>Voorwoord van het college .....</u>	<u>3</u>
<u>Leeswijzer .....</u>	<u>6</u>
<u>Programmaplan .....</u>	<u>10</u>
Programma 1 Bestuur en dienstverlening	11
Programma 2 Openbare orde en veiligheid	18
Programma 3 Fysieke leefomgeving	23
Programma 4 Economie	37
Programma 5 Wmo, jeugdzorg en participatiewet	44
Programma 6 Onderwijs, sport en welzijn	56
Algemene dekkingsmiddelen, overhead, VPB, onvoorzien	64
<u>Paragrafen.....</u>	<u>74</u>
Paragraaf 1 Lokale heffingen	75
Paragraaf 2 Weerstandvermogen en risicomanagement	82
Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen	91
Paragraaf 4 Financiering	97
Paragraaf 5 Verbonden partijen	102
Paragraaf 6 Grondbeleid	115
Paragraaf 7 Bedrijfsvoering	118
<u>Financiële begroting.....</u>	<u>122</u>
A: Het overzicht baten en lasten en de toelichting	123
B: Uiteenzetting financiële positie en de toelichting	130
C: Het overzicht van lasten en baten per taakveld.....	141
<u>Bijlage .....</u>	<u>144</u>
Routeplan Begroting 2021 - Kadernota 2022	144

VOORWOORD VAN HET COLLEGE

Geachte raad,

Hierbij bieden wij u de Begroting 2021 en de meerjarenraming 2022-2024 aan. In deze begroting staan onze beleidsvoornemens, met de financiële vertaling daarvan voor het jaar 2021 en een financiële doorkijk naar de jaren 2022 tot en met 2024.

Financieel perspectief

Het financiële perspectief dat in deze begroting is opgenomen voor 2021 tot en met 2024 is opgebouwd uit drie onderdelen:

1. Het geraamd resultaat van het bestaande beleid: de financiële doorvertaling van besluiten die de raad heeft genomen tot en met de Jaarstukken 2019;
2. Het nieuwe beleid conform kadernota: de financiële doorvertaling van besluiten die de raad heeft genomen door het vaststellen van de Kadernota 2021-2024;
3. Het nieuwe beleid na kadernota: de financiële gevolgen van ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan na de vaststelling van de Kadernota 2021-2024.

Deze drie onderdelen tellen op tot het resultaat van deze begroting:

Hoofdpijnen financiële positie gemeente Neder-Betuwe					
	begroting	begroting	Meerjarenraming		
Bedragen x € 1.000,-	2020	2021	2022	2023	2024
Geraamd resultaat bestaand beleid	663	158	-41	-43	-43
Nieuw beleid conform kadernota		-2.700	-1.521	-1.921	-2.709
Nieuw beleid na kadernota		2.481	2.588	2.612	2.662
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	663	-61	1.027	648	-90

Een gedetailleerde toelichting op deze drie onderdelen is opgenomen in deel B van de Financiële begroting.

In deze financiële positie is overigens de septembercirculaire van het Gemeentefonds nog niet verwerkt. Dat is gebruikelijk, deze verschijnt meestal op een te laat moment om die te kunnen verwerken in het meerjarig perspectief. We analyseren de effecten van deze circulaire en gaan ervan uit u die voor de begrotingsbehandeling ter informatie aan te kunnen bieden.

Sluitende begroting - ook op termijn

In artikel 189 van de Gemeentewet staat dat u als raad erop toeziet dat de begroting sluitend is: reëel en structureel in evenwicht. Om deze begroting sluitend te kunnen presenteren, is een aantal ombuigingen doorgevoerd waartoe de raad in de Kadernota 2021 heeft besloten. Kort samengevat gaat het om:

- uitstel van nieuw beleid, nieuwe ambities en ontwikkelingen die niet op korte termijn plaats hoeven te vinden;
- het ongedaan maken van de ozb-verlaging en in plaats daarvan verhoging met het inflatiepercentage;
- versobering van een aantal ambities en voornemens;
- een taakstelling op het budget van de ambtelijke organisatie.

Daarnaast is het besluit verwerkt om tekorten in 2021 incidenteel te dekken door geld in te zetten uit de Algemene Reserve en de Reserve precariobelasting.

De begroting die wij u voorleggen voldoet daardoor aan de wettelijke eis om sluitend te zijn. Het jaar 2024 sluit namelijk met een overschot. Maar dat betekent niet hetzelfde als een solide, duurzame, gunstige financiële positie. In de kadernota gaven wij al aan dat het financieel perspectief minder rooskleurig is dan in de eerste twee jaren van deze raadsperiode. En we verwachten nog tegenvallers vanuit de herverdeling van het Gemeentefonds en wellicht ook langetermijneffecten van de coronapandemie.

Daarom start na het vaststellen van deze begroting de tweede fase van het proces om de gemeentelijke financiën duurzaam structureel sluitend te krijgen. Voor dit heroverwegingsproces nemen we de tijd tot de Kadernota 2022, die we uw raad in de zomer van 2021 voorleggen. In de Kadernota schetsten wij de contouren voor dit proces. In de bijlage bij deze begroting is de uitwerking van die contouren in een routeplan opgenomen. Deze uitwerking is begin september besproken in het presidium.

Doorvertaling van motie M1 bij de Kadernota 2021-2024

Bij het vaststellen van de Kadernota 2021-2024 heeft uw raad unaniem motie M1 aangenomen. In die motie geeft u het college kaders mee voor het heroverwegingstraject. De verzoeken om het traject voortvarend ter hand te nemen, de ombuigingen op Wmo en Jeugdzorg efficiënt voor te zetten, per direct al kritisch te zijn op de uitgaven, de bestemmingsreserve precario zoveel mogelijk intact te laten en te blijven streven naar een belastingdruk die niet hoger is dan 100% nemen wij ter harte. Het verzoek om de kwaliteit van de openbare ruimte op het huidige niveau te handhaven hebben wij al concreet kunnen verwerken in deze begroting.

In de Kadernota 2021-2024 waren vier ombuigingen opgenomen die te maken hadden met budgetten in de openbare ruimte. Deze telden op tot een besparing van € 75.000 in 2021 naar € 225.000 in 2024. Deze ombuigingen hebben wij niet verwerkt in deze begroting, de budgetten zijn in stand gebleven. Het tekort dat daardoor in 2021 ontstond, is gedekt door de raming van een eenmalige extra uitname uit de reserve precariobelasting van €75.000. Voor de jaren daarna is er geen dekking geraamd, waardoor het nog op te lossen tekort in de jaren 2022 en 2023 groter is geworden.

Effecten van de coronapandemie

De uitbraak van COVID-19 is bij het opstellen van deze begroting nog niet bezworen. We verwachten dat de pandemie ook nog in 2021 gevolgen zal hebben voor de maatschappij en onze gemeente. Op diverse plaatsen in deze begroting gaan wij daarop gedetailleerder in. Zo zullen wij in 2021 nog bezig zijn met het vormgeven van de Nota Sociaal Domein, die vertraging heeft opgelopen vanwege de pandemie. En wellicht zijn er ook in 2021 nog concrete maatregelen nodig, bijvoorbeeld voor het ondersteunen van lokale ondernemers.

Maar we kunnen in deze begroting nog niet goed duiden wat de langetermijneffecten van de pandemie zullen zijn. Zo verwachten we effecten te zien op de woningmarkt en de mobiliteit, maar welke precies is nog niet duidelijk. En het is bijvoorbeeld ook nog niet geheel duidelijk wat het effect zal zijn op de Algemene Uitkering. In de Paragraaf Weerstandsvermogen en risicomangement is opgenomen dat het ons op dit moment nog ontbreekt aan voldoende informatie over de consequenties om een financiële risicoberekening te maken. Via de planning & controlcyclus houden we u op de hoogte.

Onverminderd ambitieus

Het nieuwe beleid waartoe uw raad in de Kadernota 2021 heeft besloten, is doorvertaald in deze begroting. Ook in 2021 streven we ernaar samen met onze inwoners te zorgen voor het behoud van een schone, veilige en prettige leefomgeving, die kansen en voorzieningen biedt voor alle inwoners. De begroting geeft daarmee een vertaling en financiële onderbouwing van alle activiteiten, die wij samen met de samenleving opzetten om onze maatschappelijke doelen te bereiken en onze voorzieningen in de dorpen te behouden. Wat dat betreft zijn wij nog altijd ambitieus.

Tot slot

Net als de Kadernota is deze begroting tot stand gekomen in een periode waarin vanwege de coronapandemie thuiswerken de norm was. En het is ook nog niet zeker of wij elkaar in één ruimte

treffen bij de bespreking ervan. Maar digitaal of niet, wij zien voor 2021 uit naar een goede samenwerking, om met elkaar te bouwen aan een betrokken, vitaal en ondernemende gemeente. Uw raad mag zich in het werk gesteund weten door het besef, dat velen u wijsheid toewensen en met ons om kracht en Gods zegen voor u bidden.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Neder-Betuwe,

De secretaris,

Gerrit Stam

De burgemeester,

Jan Kottelenberg

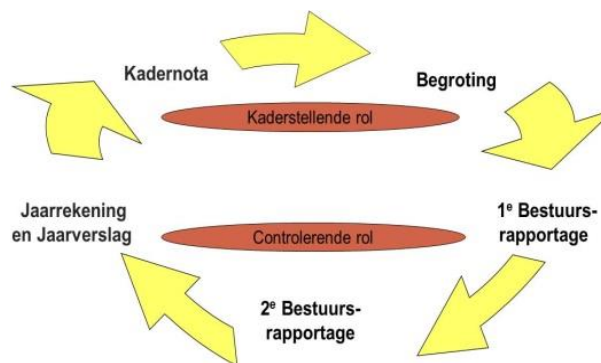
LEESWIJZER

De begroting als onderdeel van de planning en control cyclus

De begroting is voor de gemeenteraad een belangrijk instrument om zijn kaderstellende rol in te vullen. In de begroting geeft de gemeenteraad aan wat hij het komend jaar wil doen om bepaalde doelen te bereiken en wat dat mag kosten. Daarmee vormt de begroting een duidelijk kader, waarbinnen het gemeentebestuur en de organisatie het komend jaar moeten werken. Deze begroting is niet alleen voor financieel specialisten, maar voor iedereen. Het gaat immers om het gemeentelijk huishoudboekje en dat moet voor een ieder te volgen zijn. Deze leeswijzer geeft aan hoe de begroting is opgebouwd, wat waar te vinden is en welke relaties er liggen met andere documenten uit de planning en control cyclus.

De planning en control cyclus

De gemeenteraad geeft het college financiële en inhoudelijke kaders mee voor het beleid en de uitvoering daarvan. Het uitgangspunt voor deze kaderstellende rol is het coalitieprogramma 'Samen bouwen aan Ruimte voor de Samenleving' voor de periode 2018-2022. Om dit coalitieprogramma effectief te kunnen uitvoeren is het belangrijk, dat dit goed wordt ingebed in de planning en control instrumenten en dan vooral in de begroting.

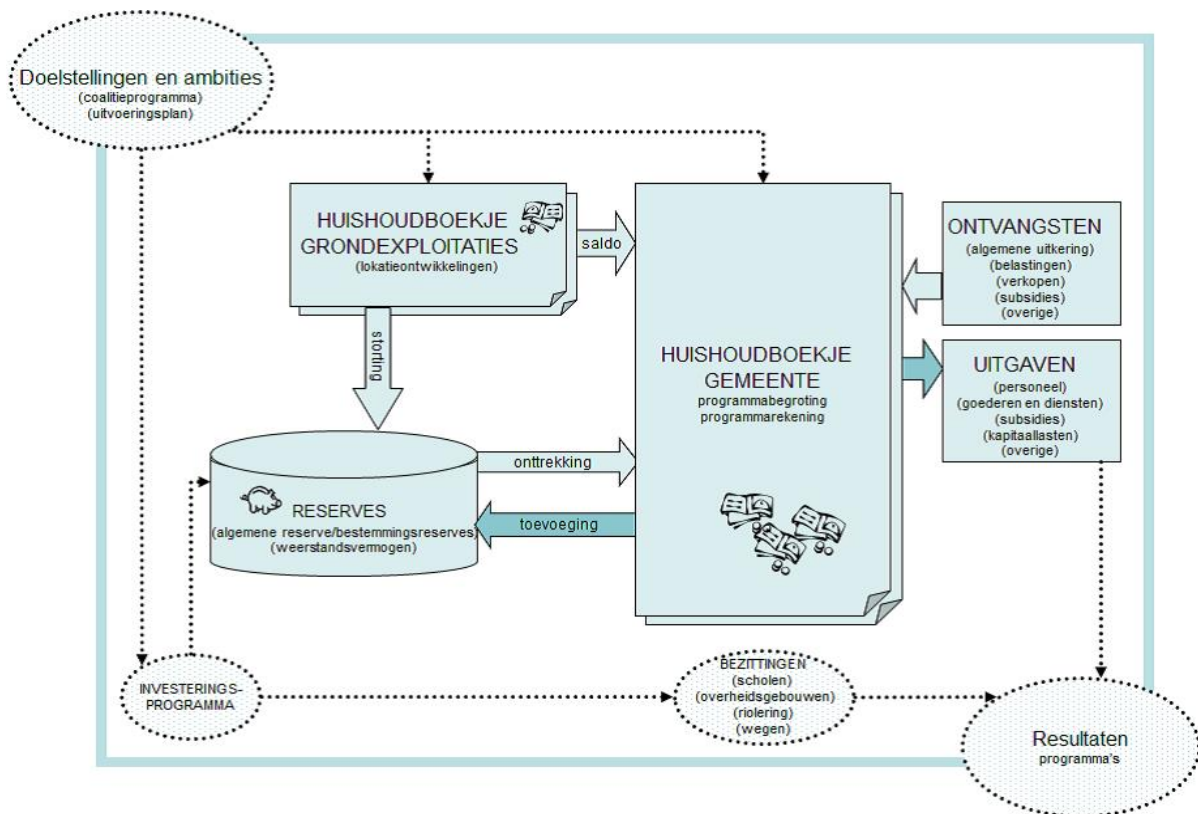

Dit coalitieprogramma bepaalt veel van de inhoud van de producten in de jaarlijkse planning en control cyclus: kadernota, begroting inclusief meerjarenramingen, bestuursrapportages en jaarstukken. De kadernota is een uitwerking van de bestuurlijke agenda. Deze is koersbepalend met financiële en inhoudelijke kaders voor de daarop volgende begrotingsjaren. In de begroting worden de voornemens van de kadernota tastbaar gemaakt. De begroting is een wettelijk voorgeschreven product, waarmee de gemeenteraad het college toestemming geeft om uitgaven voor bepaalde doelen te doen. Na vaststelling van de begroting geven bestuursrapportages tussentijds een overzicht van de stand van zaken van de financiën en de uitvoering van beleid. In de jaarstukken tenslotte wordt verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid en het financiële beheer.

De begroting

In de begroting geeft de raad aan welke doelen hij wil bereiken en wat de beoogde maatschappelijke effecten daarvan moeten zijn. Om deze maatschappelijke effecten tastbaar te maken, worden daar doelstellingen aan gekoppeld. Tot slot wordt benoemd wat de gemeente gaat doen om deze doelen te halen en hoeveel dat mag kosten.

Het overzicht geeft de relatie aan tussen (maatschappelijke) doelstellingen van de gemeente en de financiële vertaling daarvan. Uitgangspunt in het schema zijn de maatschappelijke doelen, die we als gemeente willen bereiken. Deze staan beschreven in documenten als 'Samen bouwen aan

Ruimte voor de Samenleving' en het uitvoeringsprogramma. De financiële vertaling van al deze wensen en doelen is weergegeven in de blauwe blokken.

In de begroting als huishoudboekje van de gemeenteraad staan de baten en lasten voor het komende jaar. In de jaarstukken legt de raad na afloop van een jaar verantwoording af over het gevoerde beleid en de financiën. Naast het huishoudboekje kent de gemeente ook 'sparpotjes' in de vorm van reserves. Deze kunnen vanuit de begroting gevuld worden, bijvoorbeeld bij overschotten of door bewust ergens voor te sparen. Alle uitgaven die de gemeente doet – via de begroting of via investeringen – dragen bij aan het realiseren van de doelstellingen en het behalen van maatschappelijke effecten. De begroting en de meerjarenraming zijn opgezet volgens het vernieuwde Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeenten (BBV). Naast deze bron zijn ook de kaders en criteria zoals genoemd in de Gemeentewet, de Algemene Wet Bestuursrecht en het Provinciaal Beleidskader Financieel toezicht van belang. De opbouw en indeling van deze begroting zijn uitgangspunt voor de andere documenten in de planning en control cyclus zoals de kadernota, de bestuursrapportages en de jaarstukken.

Indeling en opbouw begroting

De indeling en opbouw van de begroting is zoals genoemd gebaseerd op het Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeenten (BBV). De indeling van de begroting start met een voorwoord en een leeswijzer. Verder bestaat de begroting uit drie delen: 1. het programmaplan (programma's) inclusief de algemene dekkingsmiddelen overhead, VPB en onvoorzien, 2. de paragrafen en 3. de financiële begroting. De eerste twee delen (programmaplan en paragrafen) worden in het BBV ook wel de beleidsbegroting genoemd.

1. Programmaplan (programma's)

Het eerste deel uit de begroting is het programmaplan. Hierin staan zes programma's, waarin alle gemeentelijke activiteiten en aandachtspunten op een bepaald beleidsterrein zijn verwoord. De indeling van de begroting in programma's is bedoeld om de kaderstellende en controlerende rol van de raad te ondersteunen. Om de indeling van de begroting zo goed mogelijk te laten bijdragen aan een integrale en samenhangende uitvoering van het coalitieprogramma is er gekozen voor zes programma's.

Dit is de programma indeling:

Programma 1. Bestuur en dienstverlening

Programma	2.	Openbare orde en veiligheid
Programma	3.	Fysieke leefomgeving
Programma	4.	Economie
Programma	5.	Wmo, Jeugd en Participatiewet
Programma	6.	Onderwijs, Sport en Welzijn

Algemene Dekkingsmiddelen, Overhead, VPB en onvoorzien.

Dit is de indeling van de programma's:

In de missie staat de overkoepelende programmadoelstelling. Een missie maakt meteen duidelijk waar het programma over gaat. De kaderstellende beleidsnota's zijn alle beleidsstukken, die bij dit programma horen en vastgesteld zijn door de gemeenteraad. Deze nota's zijn openbaar en zijn op www.nederbetuwe.nl beschikbaar. (In de begrotingswebsite is het mogelijk om op het betreffende beleidsstuk te klikken en deze wordt dan in PDF. geopend).

Een programma kan bestaan uit één of meerdere programmaonderdelen (thema's). De indeling is afhankelijk van het aantal beleidsvelden waaruit het programma bestaat. Per programmaonderdeel (thema) wordt aangegeven: *Wat willen we bereiken?* en *Wat gaan we daarvoor doen?* Tevens zijn per programmaonderdeel (thema) de actuele ontwikkelingen weergegeven.

Onder 'Wat willen we bereiken?' staan de bestuurlijke doelstellingen. Deze zijn mede gebaseerd op het coalitieprogramma en de beleidsnota's en kunnen gelden voor meerdere jaren. Onder 'Wat gaan we ervoor doen?' staan de prestaties, die nodig zijn om deze doelstellingen te halen. Het gaat hier om prestaties, die in het begrotingsjaar worden geleverd. In de bestuursrapportages en het jaarverslag legt het college hierover verantwoording af.

Per programma wordt nog een belangrijke vraag beantwoord: 'Wat mag het kosten?' Want op programmaniveau geeft de raad immers de toestemming voor de budgetten.

Ook staan onder de programma's de beleidsdoelstellingen opgenomen voor de aan het betreffende programma verbonden partijen, aangevuld met wat elke verbonden partij hiervoor gaat doen. Tevens zijn de verplichte beleidsindicatoren per programma opgenomen en waar deze niet gevuld zijn is op dit moment nog geen informatie voorhanden.

Algemene Dekkingsmiddelen, Overhead, VPB en Onvoorzien.

De opbouw van dit programma wijkt af van die van de beleidsprogramma's, maar telt financieel wel mee voor de begroting. In dit programma staat welke algemene dekkingsmiddelen er zijn en wat het verloop daarvan is voor de komende vier jaar. Algemene dekkingsmiddelen hebben vooraf geen bepaald bestedingsdoel.

2. Paragrafen

Naast de programma's zijn zeven paragrafen opgenomen. Hierin worden onderwerpen behandeld, die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie. Ze bevatten een dwarsdoorsnede van de programma's vanuit bepaalde thema's waaraan politieke of financiële risico's zijn verbonden. De paragrafen gaan in op de bedrijfsvoering in brede zin. In de paragrafen staat de 'hoe-vraag' centraal:

- Hoe gaan we om met belastingen? (paragraaf 1)
- Hoe worden risico's beheerst en welke effecten hebben deze op het weerstandsvermogen? (paragraaf 2)
- Hoe onderhouden we onze bezittingen en de openbare ruimte? (paragraaf 3)
- Hoe lopen de geldstromen en is onze vermogenspositie? (paragraaf 4)
- Met wie vormen wij verbonden partijen en hoe zijn de afspraken geregeld? (paragraaf 5)
- Hoe is ons grondbeleid vormgegeven? (paragraaf 6)
- Hoe is de bedrijfsvoering geregeld en wat kost dat? (paragraaf 7)

3. Financiële begroting

De financiële begroting bestaat uit het overzicht van baten en lasten, een uiteenzetting van de financiële positie en het overzicht van de baten en lasten per taakveld. Het overzicht van baten en lasten geeft de werkelijke baten en lasten van het vorig jaar, het lopende jaar en de komende begrotingsjaren. Eigenlijk is het een samenvatting van het deel 'Wat mag het kosten' dat per programma is opgenomen. De uiteenzetting van de financiële positie bevat een verwachte balans en geeft inzicht in het verloop van de reserves en voorzieningen en het EMU saldo. Het EMU saldo is het financieringssaldo van een overheid die lid is van de EMU (Economische en Monetaire Unie).

PROGRAMMAPLAN

Programma 1 Bestuur en dienstverlening

Missie

Wij hebben te maken met een veranderende samenleving die voortdurend in beweging is. Dat betekent ook dat wij de samenleving in een eerder stadium betrekken bij ontwikkelingen en kansen die op ons afkomen. Bestuur en organisatie staan ten dienste van de inwoners. We redeneren 'van buiten naar binnen'. Onze bestuurders en medewerkers staan met beide benen in de maatschappij, zodat zij inwoners en maatschappelijke partners op serieuze wijze kunnen betrekken bij voor hen belangrijke vraagstukken. Wij informeren onze inwoners goed en tijdig over het gemeentelijke beleid. Wij voeren onze taken snel, adequaat, klantgericht en klantvriendelijk uit. De wensen van onze inwoners en onze wettelijke taken zijn het uitgangspunt van onze dienstverlening. Kernwaarden die belangrijk zijn voor onze dienstverlening zijn: interactiviteit, pro-activiteit, betrouwbaarheid en persoonlijk contact. Waar het voor het bereiken van onze lokale wensen en doelen nodig is om met andere overheden samen te werken, doen wij dat op een slimme manier. Wij zien de gemeenschappelijke regelingen, die taken voor ons uitvoeren, als een verlengstuk van de gemeente. Zij verdienen serieuze aandacht, sturing en waardering.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

- Communicatiebeleidsplan (2015)
- Participatie en Inspraakverordening gemeente Neder-Betuwe (2015)
- Verordening burgerinitiatief Neder-Betuwe (2016)
- Implementatieplan Klantcontactcentrum (raadsbesluit 6 maart 2014)

Thema's

1.1 Communicatie

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Een optimaal ingerichte website als communicatief sterk middel om zoveel mogelijk inwoners snel op weg te helpen, juist ook op het vlak van de zorg voor onze inwoners (sociaal domein)

- Een modern ingerichte website, klantgericht, toegankelijk en gebruiksvriendelijk.

Tijdige en proactieve communicatie met inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers

- Vaststellen van een nieuw communicatiebeleidsplan, waarbij de raad wordt betrokken in de kaderstelling van het beleid.
- Optimaliseren van openingstijden van het Klantcontactcentrum (KCC) vanaf 2021.

De begroting en jaarrekening zijn digitaal eenvoudig toegankelijk en begrijpelijk voor inwoners

- Digitaal ontsluiten van de begroting en jaarrekening (LIAS)

Ontwikkelingen?

In meer gemeenten in regio Rivierenland zijn goede resultaten geboekt met een raadplegend e-burgerpanel (Zaltbommel, Maasdriel, West Maas en Waal). Dit geldt ook voor de rest van ons land. De aankomende jaren gaan we verder met de professionalisering van het online participatieplatform, waarin personen, bedrijven en organisaties zitting kunnen nemen om mee te denken en te werken over de vormgeving van alle actuele beleidsthema's. Zo maken we gebruik van de aanwezige kennis, kunde, expertise en adviezen binnen de gemeente. Dit wordt publicitair begeleid, om zoveel mogelijk personen en bedrijven in het panel te kunnen laten plaatsnemen. Het zal een laagdrempelige samenwerkingsvorm krijgen en kan ook na de vaststelling (van bijvoorbeeld het strategisch communicatiebeleid) een beherende functie behouden. Veel thema's zijn in de toekomst mogelijk in het e-burgerpanel. Voorbeelden van thema's: een nieuw strategisch communicatiebeleid, duurzaamheidsbeleid, huisvesting arbeidsmigranten, WMO, jeugdbeleid, etc. Verenigingen, bedrijven, inwoners en instellingen uit onze gemeente kunnen ook zelf thema's aandragen, waarover zij inwoners of bedrijven in onze samenleving willen raadplegen in het te ontwikkelen van een onafhankelijk online platform.

Openingstijden Gemeentewinkel

Met ingang van 1 januari 2020 zijn de openingstijden van de Gemeentewinkel aangepast. Het gemeentehuis is nu ook op vrijdagmiddag op afspraak open.

Door de huidige financiële situatie en de nieuwe inzichten die de corona crisis met zich mee brengt, houden wij de openingstijden opnieuw tegen het licht. We kijken onder meer welke mogelijkheden er zijn om via herschikking van de openingstijden een besparing te realiseren, zonder daarmee afbreuk te doen aan het niveau van dienstverlening.

1.2 Een gezonde organisatie

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Een gezonde en professionele organisatiecultuur

- Werken aan een compacte en efficiënte organisatie.
- Werken aan een gezonde bestuurs- en organisatiecultuur, waarin professioneel, open, klant- en resultaatgericht wordt samengewerkt.

Ontwikkelingen?

Onze samenleving verandert continu. Dat vraagt een bestuur en een organisatie die samen met inwoners, bedrijven, instellingen en andere partners ontwikkelingen oppakken en kansen benutten. En het vraagt een bestuur dat de verantwoordelijkheden adequaat en doortastend oppakt, ook (of juist) in tijden van financiële krapte. Een belangrijke voorwaarde hiervoor is stabiliteit in het bestuur en de organisatie om te kunnen blijven anticiperen op de ontwikkelingen en (bestuurlijke) keuzes te maken. Ook in 2021 blijven we hierop inzetten. Betrouwbaarheid en toegankelijkheid van zowel bestuur als organisatie kunnen niet gemist worden.

Stabiliteit in de organisatie betekent echter geen stilstand. We ontwikkelen de gemeentelijke organisatie in 2021 verder richting een wendbare organisatie, die goed kan blijven inspelen op (toekomstige) ontwikkelingen. Meer hierover is opgenomen in paragraaf 7 Bedrijfsvoering.

1.3 Intergemeentelijke en regionale samenwerking

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Gemeente Neder-Betuwe blijft zelfstandig en is voorloper bij het ontwikkelen en benutten van kansen in de regio

- Met effectiever en efficiënter samenwerken met andere gemeenten kunnen we onze gezamenlijke lokale ambities bereiken, kosten besparen, kwetsbaarheid verder verminderen en expertise benutten.

Ontwikkelingen?

Regionale samenwerking is en blijft belangrijk, zeker ook omdat de regio steeds vaker de rol heeft van spin in het web tussen overheden, bedrijven, kennisinstellingen en inwoners. De interacties op regionaal niveau vragen om een goede coördinatie en sturing. De uitdagingen voor gemeenten - en dus voor Neder-Betuwe - zijn soms groot en overstijgen veelal de gemeentegrenzen.

Door samen te werken willen wij onze daadkracht en bestuurlijke slagkracht vergroten en samen onze lokale doelen en ambities realiseren. Bovendien blijken regionale versterking en profilering van groot belang voor de economische weerbaarheid, het vestigingsklimaat en een veerkrachtige arbeidsmarkt. Waar besluitvorming in de regio aan de orde is, sturen we adequaat op deze processen en ontwikkelingen. Dat is immers een belangrijke voorwaarde om de democratische legitimiteit te waarborgen.

In deze begroting zijn op verschillende plaatsen voorbeelden opgenomen van samenwerkingsvoornemens voor dit jaar. Zo is 2021 het eerste jaar waarin trainees aan de slag gaan in het regionale traineeprogramma, levert Neder-Betuwe zijn bijdrage aan het RES-bod dat in het voorjaar van 2021 wordt ingediend en bundelen de gemeenten hun krachten om per 1 juli 2021 de nieuwe Wet inburgering uit te voeren.

Op diverse beleidsterreinen en taken werken we daarnaast via verbonden partijen samen met andere gemeenten. Deze verbonden partijen, zoals Avri, GGD en Regio Rivierenland, zijn ieder meer gedetailleerd beschreven in de respectievelijke begrotingsprogramma's en in paragraaf 5 Verbonden Partijen.

1.4 Optimaal benutten (subsidie) gelden

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Optimaal benutten van subsidiegelden van hogere overheden, bedrijven en overige instellingen

- Tijdig betrekken van de gemeenteraad bij wensen.
- Zo vroeg mogelijk in beeld brengen van mogelijke subsidiabele projecten.
- Inzetten van partijkanalen en regionale afstemming voor lobbytrajecten.

Ontwikkelingen?

Financiële stromen moeten optimaal ten goede komen aan onze gemeente en/of inwoners. Dit betekent dat we bij onze projecten in een vroegtijdig stadium de mogelijkheden voor subsidies in beeld brengen. Daarmee is een eerste stap gezet, daarna is het zaak deze te verzilveren. Dit vereist lobby'en bij provincie, rijk en/of Europa, maar ook dat wij per project bekijken op welke manier wij dit het meest efficiënt kunnen aanvliegen. Zowel de lobbylijnen die via de partijen lopen als de regionale afstemming zijn daarbij relevant. Om dit zo goed mogelijk te laten verlopen, is het tijdig betrekken van de gemeenteraad vanzelfsprekend.

In 2021 onderzoeken wij samen met de gemeente Buren en wellicht ook andere regiogemeenten de mogelijkheid een subsidieadviseur in te zetten om subsidies nog effectiever en efficiënter te benutten.

1.5 Procedures en vergunningen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Alleen noodzakelijke regels en verordeningen handhaven

- Continue ontwikkeling om procedures zo efficiënt mogelijk te laten zijn.
- We beperken ons tot het opstellen van noodzakelijke beleidsregels en verordeningen en het toezicht en de handhaving hiervan op.
- procedures zo efficiënt mogelijk te laten zijn.

Ontwikkelingen?

Regels en procedures zijn geen doel op zich, maar zijn en blijven een middel om onze doelen en wensen te realiseren. Dit betekent dat we continu bezig zijn met het zo efficiënt mogelijk inrichten van onze procedures om burgers, bedrijven en instellingen zo min mogelijk (administratieve) last te laten ervaren. Periodiek houden we onze procedures tegen het licht om onnodige verspilling voor zowel de aanvrager als de ambtelijke organisatie uit te filteren. Datzelfde geldt voor het huidige beleid van de gemeente Neder-Betuwe, dat gericht moet zijn op het bereiken van een zo groot mogelijk gewenst effect tegen zo laag mogelijke (administratieve) lasten.

1.6 Stedenband

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Stedenband met een agrarische gemeente buiten Nederland

- Onderzoeken van mogelijkheden voor een stedenband met een agrarische gemeenschap.

Ontwikkelingen?

Om een goede en solide stedenband op te bouwen is het belangrijk om met de samenleving op te trekken. Voor samenwerking met een agrarische gemeenschap is deelname van onze ondernemers in de laanboomsector logisch. Tree Centre Opheusden (TCO) heeft eerder aangegeven nu geen prioriteit te geven aan het opzetten van een stedenband. Aangezien samenwerking met ondernemers voor het college essentieel is, wordt nu niet actief gewerkt aan het opzetten van een stedenband.

Wij blijven ons inzetten voor profilering van de laanboomsector in Neder-Betuwe en samenwerking met de sector, onderwijs en andere overheden. Uiteraard wordt hierin ook samengewerkt en kennis uitgewisseld met partners binnen en buiten Nederland. Mocht er in de toekomst vanuit de ondernemers alsnog commitment ontstaan, dan zullen wij uiteraard meewerken aan de opzet van een stedenband met een agrarische gemeenschap.

Overige ontwikkelingen

De wereld verandert. Dat heeft ook gevolgen voor de rol van de overheid en het contact van die overheid met de inwoners. In het document 'Overheidsbrede Dienstverlening 2020' heeft de Rijksoverheid een aantal concrete uitgangspunten beschreven. Die houden in dat we de inwoners centraal stellen, meer producten gaan digitaliseren en heldere afspraken maken over het delen van informatie en privacy. Het beoogde doel is dat inwoners en ondernemers de overheid sneller en gemakkelijker vinden en zaken kunnen doen op de voor hen geschikte plek en tijd. Wij passen onze (dienstverlenings)processen hierop aan door digitaal betere informatie aan te bieden, digitale hulpmiddelen te gebruiken en onze bereikbaarheid flexibeler te organiseren.

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling Regio Rivierenland

Welke beleidsdoelstellingen gaat de verbonden partij voor ons bereiken en wat gaat de verbonden partij hiervoor doen?

Mobiliteit

Goede bereikbaarheid van, naar en in de regio is een randvoorwaarde voor de economische groei en ontwikkeling van Rivierenland. De bereikbaarheid, veiligheid en doorstroming op de snelwegen A2 en A15 en op de provinciale en lokale wegen staan onder druk. Regionaal is het van belang om samen te werken aan de bereikbaarheid en te zorgen voor samenhang van mobiliteitsvraagstukken. Dit geeft de lobby richting Rijk en provincie meer kracht. Wij dragen jaarlijks €1,- per inwoner bij aan het regionale Mobiliteitsfonds. Er wordt ingezet op robuuste, duurzame en slimme bereikbaarheid van de regio.

Wat gaat de regio ervoor doen?

Uitvoering geven aan korte en lange termijn projecten, die staan in het Uitvoeringsplan Mobiliteit (juni 2019 vastgesteld). Dit uitvoeringsplan is een doorlopend programma en zet in op een robuust, duurzaam en slim netwerk. Van belang is het bevorderen van het gebruik van de fiets en het optimaliseren van het openbaar vervoer. Niet alleen voor een bijdrage aan het klimaat, ook de vitaliteit van burgers en de leefbaarheid van de kernen neemt hiermee sterk toe. Het verbeteren van de bereikbaarheid wordt zoveel mogelijk op een slimme, duurzame en innovatieve manier gedaan. Belangrijke projecten zijn samenwerking met Rijkswaterstaat en/of de provincie voor de verbetering van de doorstroming op de A2 en A15, de spoorverbinding Tiel – Arnhem en verbreding Rijnbrug.

Breedband

De gezamenlijke ambitie van Regio Rivierenland is om een 100% dekkend open breedbandnetwerk te realiseren. Zie voorts bij Programma 4.

Economie en Logistiek

Wij dragen jaarlijks € 3,- per inwoner bij voor vulling van het Regionaal Investerings Fonds (RIF). Subsidieaanvragen bij het RIF kunnen gaan over een van de drie regionale (economische) speerpunten of op een combinatie van speerpunten.

Wat gaat de regio ervoor doen?

Informereren, stimuleren en faciliteren van ondernemers in Neder-Betuwe bij het indienen van RIF projectaanvragen. Wij ondersteunen de Logistieke Hotspot Rivierenland (LHR) en zijn betrokken bij de verbetering van LHR naar LHR 2.0. In de gewijzigde organisatiestructuur LHR 2.0 wordt niet meer gewerkt met certificaten, maar met partnerschap van de verschillende samenwerkingspartners. De gemeenten binnen Regio Rivierenland worden dan partner van de Stichting Nieuwe LHR.

Recreatie en toerisme

Ondersteunen van RBT Rivierenland met een jaarlijkse bijdrage van € 1,06 per inwoner en hier jaarlijkse prestatieafspraken met het RBT over maken. RBT Rivierenland zet 20 uur dienstverlening specifiek voor Neder-Betuwe in.

Agribusiness

Faciliteren van Greenport Gelderland met een jaarlijkse financiële bijdrage en zitting nemen in de Stuurgroep en Projectgroep Laanboomcompact.

Regionale profilering, lobby en versterking

Werken aan de profilering, lobby en branding van de regio Delta Fruitland in overeenstemming met het uitvoeringsprogramma van het Ambitiedocument 2016-2020 Regio Rivierenland. De regio komt met een procesvoorstel voor evaluatie van het Ambitiedocument 2016-2020 en RIF 2016-2020 en met een aanpak voor herijking van het Regionale Ambitie document (2020-2024).

Duurzame energie

Erop richten om in 2020 10% van de regionaal verbruikte energie lokaal en duurzaam op te wekken en het gebruik van fossiele brandstoffen te verminderen. Dit conform het uitvoeringsprogramma Duurzame Energie.

Ontwikkelingen

Er zijn geen actuele ontwikkelingen.

Wat mag het kosten?

Programma: 1	Bestuur en dienstverlening					
	Rekening begroting			Meerjarenraming		
Bedragen x € 1.000,-	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bestaand beleid						
Lasten	2.582	2.913	2.638	2.628	2.628	2.628
Baten	-444	-335	-335	-335	-335	-335
Geraamd resultaat bestaand beleid	2.138	2.578	2.304	2.294	2.294	2.294
Nieuw beleid						
Lasten conform kadernota			-12	-24	-24	-24
Baten conform kadernota						
Saldo nieuw beleid conform kadernota			-12	-24	-24	-24
Lasten na kadernota			8	8	8	8
Baten na kadernota			-55	-55	-55	-55
Saldo nieuw beleid na kadernota			-47	-47	-47	-47
Geraamd resultaat nieuw beleid			-59	-71	-71	-71
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	2.138	2.578	2.244	2.222	2.223	2.223

Nieuw beleid/ontwikkelingen conform kadernota

Taakveld Burgerzaken

Digitalisering akten burgerlijke stand (incidenteel nadeel voor 2021 van € 12.000)

De akten Burgerlijke Stand van 1913 tot en met 2001 zijn op dit moment alleen nog fysiek beschikbaar. De digitalisering uitvoeren door alle akten digitaal beschikbaar te stellen voor intern gebruik.

Actieplan toegankelijk stemmen

Een actieplan opstellen voor inwoners voor wie het stemmen niet vanzelf gaat. Na de lancering van het actieplan stellen wij een plan van aanpak op voor onze gemeente en na het opstellen van het plan van aanpak krijgen wij inzicht in de eventuele kosten.

Taakveld Bestuur

Uitvoering visie strategische communicatie en participatie

We willen via communicatie en participatie bijdragen aan de ambities van de gemeente, die zijn genoemd in het coalitieakkoord, en aan de aanpassing aan de wettelijke vereisten (Omgevingswet). Hierbij staat de klant centraal en is er oog voor de zorg aan elkaar.

Bezuinigingen en ombuigingen

Taakveld Burgerzaken

Efficiëntere openingstijden Gemeentewinkel (personeel)

(Structureel voordeel vanaf 2021 van € 24.000)

Met ingang van 1 januari 2020 zijn de openingstijden van de Gemeentewinkel aangepast. Het gemeentehuis is nu ook op vrijdagmiddag op afspraak open. De kosten voor deze aanpassing waren € 29.000 (structureel). Door de huidige financiële situatie en de nieuwe inzichten, die de corona crisis met zich meebrengt, willen wij de openingstijden nogmaals tegen het licht houden. We willen kijken welke mogelijkheden er zijn om via herschikking van deze openingstijden een besparing te realiseren zonder daarmee afbreuk te doen aan het niveau van dienstverlening. Van deze besparing is € 24.000 te realiseren binnen programma 1 en € 5.000 is te realiseren binnen het onderwerp algemene dekkingsmiddelen Overhead en VPB.

Nieuw beleid/ontwikkelingen na kadernota

Effect alle taakvelden

Actualisatie urencalculaties en kostendekkendheid leges.

Structureel vanaf 2021, meer lasten € 11.000 en meer baten € 55.000, totaal een structureel voordeel van € 47.000.

In het kader van het jaarlijks samenstellen van de urencalculaties en het bepalen van de kostendekkendheid van de leges is de beschikbare ambtelijke capaciteit op een juiste wijze toegeschreven naar de betreffende taakvelden. Dit is gebaseerd op de meest recente rijksnotities in het kader van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Het gevolg is dat in alle programma's een verschuiving van ambtelijke uren heeft plaatsgevonden.

Daarnaast is de kostendekkendheid van de leges geactualiseerd, wat heeft geresulteerd in een actualisatie van de legesopbrengsten en bijkomende kosten. Het effect op programma 1 Bestuur en Dienstverlening van deze twee onderwerpen bedraagt structureel een voordeel van € 44.000.

Overige kleine verschillen (structureel voordeel van € 3.000)

Investeringsen

Geen investeringen voor dit programma.

Mutaties in reserves per programma

Geen

Programma 2 Openbare orde en veiligheid

Missie

Neder-Betuwe is een gemeente waar iedereen zich veilig voelt met een lokale overheid die zich daarvoor aantoonbaar inzet. Spelregels en grenzen zijn helder. Er wordt snel en merkbaar opgetreden tegen overlast en criminaliteit. We stimuleren burgers, bezoekers, ondernemers en veiligheidspartners om vanuit hun eigen verantwoordelijkheid bij te dragen aan de veiligheid binnen de gemeente.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

- Kadernota Integraal Veiligheidsbeleid 2019-2022 (raadsbesluit 6 december 2018).
- Jaarplan Veiligheid 2020 (collegebesluit 11 februari 2020).
- Veiligheidsstrategie 2019-2022 Oost-Nederland (raadsbesluit 4 april 2019).
- Meerjarenbeleidsplan 2019-2022 politie Oost-Nederland (raadsbesluit 4 april 2019).
- Regionaal Beleidsplan Veiligheidsregio Gelderland-Zuid 2020-2023 (vastgesteld door AB VRGZ op 19 december 2019).
- Regionaal Risicoprofiel Veiligheidsregio Gelderland-Zuid 2020-2023 (vastgesteld door AB VRGZ op 19 december 2019).
- Regionaal Crisisplan Veiligheidsregio Gelderland-Zuid 2020-2023 (vastgesteld door AB VRGZ op 19 december 2019).
- Generiek Rampbestrijdingsplan VRGZ (vastgesteld door AB VRGZ op 27 september 2018).
- Preventie- en Handhavingsplan uitvoering Drank- en Horecawet 2018-2022 (raadsbesluit 9 november 2017).
- Algemene Plaatselijke verordening Gemeente Neder-Betuwe 2018 (laatste wijziging middels raadsbesluit 6 december 2018).

Thema's

2.1 Hulpdiensten

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Adequate brandweezorg, crisisbeheersing en rampenbestrijding

- Actualiseren van regionale rampen- en incidentbestrijdingsplannen. Dit doen we door te participeren in de werkgroep planvorming van de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid.
- Up to date houden van de kennis en vaardigheden van de gemeentelijke crisisorganisatie. Dit wordt gedaan door de lokale crisisorganisatie (of onderdelen) te oefenen om de kennis en vaardigheden op peil te houden.

De hulpdiensten voldoen aan de normen voor de opkomsttijden

- Toetsen van de behaalde resultaten (opkomsttijden). Het toetsen wordt gedaan door het opvragen en bespreken van tussentijdse rapportages.

Ontwikkelingen?

Er zijn geen actuele ontwikkelingen.

2.2 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Een veilige gemeente dankzij een integrale aanpak

- Uitvoering geven aan de kadernota Veiligheid 2019-2022 en het jaarplan veiligheid 2021. Daarbij ligt de focus op de inzet van preventiemaatregelen en het aanbieden van voorlichtingsactiviteiten. Op casusniveau wordt met betrokken partners een passende aanpak voorbereid om overlast en/of verdere problematiek tegen te gaan.

Afname ondermijnende criminaliteit

- Bespreken van casuïstiek in het intergemeentelijk projectbureau (aanpak van ondermijningscriminaliteit in de regio Gelderland-Zuid). Voorbeelden zijn: adresfraude, hennepsteelt, illegale handel, etc. Indien noodzakelijk wordt een plan van aanpak opgesteld om tot concrete acties over te kunnen gaan. Zoals de inzet van een integrale handhavingsactie, waarbij bijvoorbeeld vergunningen worden gecontroleerd of een huisbezoek wordt gebracht bij vermoedens van bijvoorbeeld adresfraude.
- Verhoging van gericht toezicht op straat, uitgevoerd door diverse veiligheidspartners zoals BOA, politie en overige toezichthouders, maar ook door bewustzijnsvergroting bij inwoners, ondernemers en bezoekers door hen te wijzen op het melden van signalen.

Afname vandalisme

- Inzetten op het doen van aangifte van alle vernielingen die aan gemeentelijke eigendommen worden aangericht. Wanneer de dader bekend is, wordt de schade verhaald.

Afname van alcoholgebruik en -misbruik, drugsgebruik en drugshandel

- Aanbieden van preventie/voorlichtingslessen aan VO scholen inzake alcohol, roken en blowen.
- Aanpakken van drugsproductie en -handel door uitvoering te geven aan het beleid op grond van artikel 13b Opiumwet en het Regionaal hennepconvenant. Daarnaast wordt gericht ingezet op het voorkomen van deze vorm van criminaliteit door middel van communicatie over feitelijke overtredingen en door inwoners bewust te maken van signalen en de mogelijkheden om signalen te melden.
- Inzetten medewerker van IrisZorg voor gerichte persoonlijke hulpverlening bij verslavingsproblematiek.
- Inzetten op de uitwerking van het Preventie- en Handhavingsplan uitvoering Drank- en Horecawet 2018-2022. Hierbij worden jaarlijks terugkerende educatie, voorlichting en de organisatie van toezicht/handhaving ingezet.

Ontwikkelingen?

Op landelijk niveau is het aantal incidenten op het gebied van cybercrime toegenomen.

Dit vraagt om meer bewustzijnsbevordering bij inwoners om op die manier slachtofferschap te voorkomen.

In 2020 is hier reeds op ingezet, maar de verwachting is dat cybercrime ook de komende jaren steeds verder toe zal nemen.

Om die reden wordt dit thema met behulp van de inzet van preventie-activiteiten opgepakt.

Overige ontwikkelingen

Integraal Boa toezicht openbare ruimte

Veiligheid in de openbare ruimte is een basisbehoefte. Om die reden investeert gemeente Neder-Betuwe structureel in de veiligheid van haar inwoners. Adequaat toezicht in de openbare ruimte is daar onderdeel van. De gemeente Neder-Betuwe heeft daarom in 2019 besloten het toezicht in de openbare ruimte te intensiveren en in eigen beheer uit te voeren door eigen Boa's in te zetten. Zij voeren integraal toezicht uit in de openbare ruimte en zien toe op de naleving van de Drank- en Horecawet. De prioriteitenmatrix 2021 vormt de basis waarop de Boa's hun dagelijkse werkzaamheden invullen. Werkzaamheden als gevolg van de Covid-19 noodverordening hebben prioriteit bij onze Boa's naar gelang de regio hiervoor opdracht geeft.

Beleidsindicatoren

Naam Indicator:	Eenheid:	Bron:		2014	2015	2016	2017	2018	2019
Verwijzingen Halt	aantal per 10.000 inwoners	Bureau Halt	Neder-Betuwe	147,00	66,00	75,00	84,00	45,00	49,00
			Landelijk	138,00	134,00	137,00	131,00	119,00	132,00
Winkeldiefstallen	aantal per 1.000 inwoners	CBS	Neder-Betuwe	0,40	0,20	0,40	0,20	0,20	
			Landelijk	2,50	2,40	2,30	2,20	2,20	
Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	CBS	Neder-Betuwe	2,70	3,30	3,30	3,50	3,40	
			Landelijk	5,90	5,50	5,30	5,00	4,80	
Diefstallen uit woning	aantal per 1.000 inwoners	CBS	Neder-Betuwe	3,10	2,40	2,20	2,00	2,10	
			Landelijk	4,20	3,80	3,30	2,90	2,50	
Opkomsttijden ambulance binnen de norm van 15 minuten	%	Kwartaalrapportage Regionale Ambulance Voorziening (RAV)	Neder-Betuwe		90,60	91,90	90,40	87,70	92,50
			Landelijk	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Opkomsttijden Brandweer	opkomsttijd in minuten	Kwartaalrapportage Veiligheidsregio Gelderland-Zuid	Neder-Betuwe	0,00	0,00	8,39	10,27	7,29	8,14
			Landelijk	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	

Verbonden partijen

Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ)

Welke beleidsdoelstellingen gaat de verbonden partij voor ons bereiken en wat gaat de verbonden partij hiervoor doen?

Programma vrijwilligheid

Diverse maatschappelijke, demografische en juridische ontwikkelingen zouden nu en in de nabije toekomst de robuustheid en toekomstbestendigheid van het stelsel van vrijwilligheid bij de brandweer kunnen ondermijnen. Dat is landelijk geconstateerd. De VRGZ gaat daarom een programma vrijwilligheid opstellen (2020-2023), dat gericht is op de onderdelen:

- werving en behoud van vrijwilligers;
- op korte termijn bestendigen van de inzet van vrijwilligers;
- versterken paraatheid;
- verkennen van mogelijkheden voor de lange termijn om het vrijwilligersstelsel meer toekomstbestendig te maken.

Risicogericht werken

Het verder versterken van het risicogericht werken van de brandweer door het huidige programma Risicobeheersing te actualiseren.

Omgevingswet

Met ingang van 1 januari 2022 wordt de Omgevingswet van kracht. Voor de brandweer spelen twee hoofdzaken een rol:

- een verschuiving van regelgericht werken naar meer risicogericht adviseren;
- het betrokken worden in de co-creatie van ruimtelijke ontwikkelingen voor wat betreft de veiligheidsrisico's.

Daarnaast is het doel om medewerkers voor te bereiden op de werkwijze, die de Omgevingswet van hen vraagt. Dit betekent:

- het in 2020 opleiden en trainen van medewerkers (kennis en gezag).

Verbinding versterken

Het wordt steeds belangrijker om de opgaven van de brandweer met partners in gezamenlijkheid te onderzoeken en voor te bereiden. Hierdoor moet er meer contact gezocht worden met bijvoorbeeld gemeenten en omgevingsdiensten dan tot nu het geval is. Het doel is:

- binnen de bestaande lijnorganisatie en werkzaamheden de samenwerking en relaties met partners versterken.

Informatie gestuurd werken

Data zijn voor de brandweer steeds belangrijker om beleid en uitvoering vorm te geven. De informatiebehoefte van de brandweer moet omgezet kunnen worden naar een passende ontsluiting van data, die geschikt is voor analyse en operationeel optreden.

- Aandacht gericht op proces en organisatie, waarbij de focus ligt op het doel om data op geografisch niveau te ontsluiten.

Schoon werken

In 2015 heeft het beschikbaar komen van gegevens over een verhoogd risico op kanker bij brandweerpersoneel geleid tot het nemen van maatregelen op het gebied van arbeidshygiëne ofwel schoon werken.

- In alle veiligheidsregio's zijn en worden maatregelen genomen om de principes uit de landelijke handreiking Schoon werken bij brand te implementeren, ook in de VRGZ.

Ontwikkelingen

De coronacrisis heeft een impact op de Veiligheidsregio. Zowel voor de inzet van de crisisorganisatie als voor de financiële middelen. De concrete gevolgen in financiële zin zijn nog niet duidelijk. Het algemeen bestuur van de Veiligheidsregio heeft verzocht om dit overzichtelijk te maken en het bestuur hier tussentijds over te informeren.

Wat mag het kosten?

Programma: 2	Openbare orde en veiligheid		Meerjarenraming			
	Rekening	begroting	2021	2022	2023	2024
Bedragen x € 1.000,-						
Bestaand beleid						
Lasten	1.998	2.074	2.145	2.145	2.133	2.133
Baten	-112	-22	-22	-22	-22	-22
Geraamd resultaat bestaand beleid	1.886	2.052	2.123	2.123	2.111	2.111
Nieuw beleid						
Lasten conform kadernota						
Baten conform kadernota						
Saldo nieuw beleid conform kadernota						
Lasten na kadernota						
Baten na kadernota						
Saldo nieuw beleid na kadernota			108	108	108	108
Geraamd resultaat nieuw beleid			108	108	108	108
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	1.886	2.052	2.231	2.231	2.219	2.219

Nieuw beleid/ontwikkelingen conform kadernota

Geen.

Nieuw beleid/ontwikkelingen na kadernota

Effect alle taakvelden

Actualisatie urenrekeningen en kostendeckendheid leges.

Structureel vanaf 2021, meer lasten € 115.000 en meer baten € 4.000, totaal een structureel nadeel van € 111.000.

In het kader van het jaarlijks samenstellen van de urenrekeningen en het bepalen van de kostendeckendheid van de leges is de beschikbare ambtelijke capaciteit op een juiste wijze toegeschreven naar de betreffende taakvelden. Dit is gebaseerd op de meest recente rijksnotities in het kader van de BBV. Het gevolg is dat binnen al de programma's een verschuiving van ambtelijke uren heeft plaatsgevonden.

Daarnaast is de kostendeckendheid van de leges geactualiseerd, wat heeft geresulteerd in een actualisatie van de legesopbrengsten en bijkomende kosten. Het effect op programma 2 Openbare Orde en Veiligheid van deze twee onderwerpen bedraagt structureel een nadeel van € 111.000.

Overige kleine verschillen (structureel voordeel van € 3.000)

Investerings

Geen investeringen voor dit programma.

Mutaties in reserves per programma

Geen

Programma 3 Fysieke leefomgeving

Missie

Neder-Betuwe is een veilige, schone, aantrekkelijke en gevarieerde gemeente en staat bekend als hét laanboomcentrum van Nederland respectievelijk Europa. Wij werken samen met bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties aan het behoud en de ontwikkeling van een duurzame, leefbare en vitale gemeente. We streven naar een evenwichtige ruimtelijke ordening, waarbij we landschappelijke waarden behouden. De woningvoorraad is kwalitatief op orde en stemmen we voortdurend af op de behoefte. Nieuwe kansen en ontwikkelingen grijpen we aan om de aanwezige ruimtelijke kwaliteiten te versterken.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

- Beheerplan onderhoud wegen
- Beheerplan gebouwen
- Landschap Ontwikkeling Plan (LOP)
- Bestemmingsplannen
- Nota Bovenwijkse Voorzieningen 2018 (actualisatie deel B 2020)
- Structuurvisie Neder-Betuwe 2018
- Regionaal Woningbouwprogramma 2016
- Woonvisie Neder-Betuwe 2016 – 2021 Vitale kernen in een sterke gemeente 2.0
- Nota grondbeleid 2016
- Nota Wonen-Welzijn-Zorg
- Welstandsnota
- Bouwverordening
- APV
- Regionaal beleidskader uitvoering VTH-taken binnen de regio Rivierenland, vastgesteld 2 februari 2016 (college)
- Verordening Kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht gemeente Neder-Betuwe, vastgesteld raad 7 juli 2016
- Notitie Integraal Handhaven 2014-2017, onderdeel Bouw, RO, APV (voor wat betreft het onderdeel APV), vastgesteld op 18 februari 2014 (college)
- Geurverordening Wet geurhinder en veehouderij 2011
- Waterplan
- Beleids- en beheersplan begraafplaatsen 2018-2021
- Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) 2019-2023
- Nota duurzaamheid 2016-2020
- Klimaatnota Neder-Betuwe 2018-2023
- Uitvoeringsprogramma Klimaat 2018-2023
- Nota Hondenbeleid 2016
- Masterplan Centrum Kesteren, vastgesteld op 15 december 2011
- Startnotitie Neder-Betuwe Gezond! (Sociaal Economische Gezondheidsverschillen) (raadsbesluit 31 oktober 2013)
- Structuurvisie ABC Opheusden
- Beleidsnota Externe Veiligheid Neder-Betuwe 2015-2019
- Beleids- en beheerplan Openbare Verlichting 2016-2020 incl. innovatief plan voor de verduurzaming
- Groenbeleidsplan 2017-2021
- Bodembelastingkaart (actualisatie 2017)
- Neder-Betuws Verkeer- en Vervoerplan 2018
- Speelruimtenota 2020-2023
- Uitvoeringsprogramma Speelruimtenota 2020-2023
- Meerjaren-vervangingsplan gemeentelijke essen en bomenbeleid
- Uitvoeringsprogramma Bomen
- Uitvoeringsprogramma Duurzaamheidsvisie

Thema's

3.1 Agro Business Centrum

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Realisatie van het ABC

- TCO levert het Laanboomhuis en de assortimentstuin op en neemt deze in gebruik. TCO rondt een business case voor de realisatie van een bedrijfsverzamelgebouw naast het Laanboomhuis af.
- Het wegtracé voor de hoofdontsluiting van het ABC is de rondweg Opheusden. Het primaat ligt hierdoor binnen het project Rondweg Opheusden. Zie verder onder 3.5.
- Dit onderwerp is in september 2019 van de onderwerpenlijst voor de raadsyclus gehaald. De reden was dat we in 2018 verwachtten dat we voor de volgende fase van het ABC eenzelfde methodiek/ontwikkelstrategie zouden volgen en eenzelfde instrument voor kostenverhaal zouden opstellen (de Nota Kostenverhaal). De Nota Kostenverhaal 2.0 staat ter discussie. Kostenverhaal kan namelijk ook via de nota Bovenwijken of een Exploitatieplan geregeld worden. Kostenverhaal an sich staat niet ter discussie.
- Westelijk van de weg Pottenveld liggen meerdere percelen van derden. Met hen overleggen we over de gewenste verkaveling van bedrijfskavels binnen de ABC-kaders, rekening houdend met de Rondweg Opheusden.
- Aan het eind van de weg Pottenveld – tussen de percelen van Handelsbedrijf Van Tuijl en Transportbedrijf Kegelaar – heeft de gemeente een bouwkaavel van 1 hectare uitgegeven aan een aan de laanboomteelt gerelateerd bedrijf. Dit bedrijf opent eind 2021 haar deuren op deze nieuwe locatie. In 2021 hopen we ook de laatste bouwkaavel van bijna 6.000 m² uit te geven.
- Voor fase 2 (en verder) van het ABC zijn in 2020 de eerste stedenbouwkundige structuren geschetst om inzicht te krijgen in de verhouding openbare ruimte en uit te geven meters en daarmee de plan-economische haalbaarheid ervan. Verkennende gesprekken met eigenaren in deze fase lopen. De resultaten hieruit worden in 2021 vertaald in een planuitwerking.

Ontwikkelingen?

1. Laanboomhuis: TCO en de gemeente hebben de contractuele afspraken voor het Laanboomhuis en de assortimentstuin afgerond. Het bestemmingsplan voor de laanboomhuiskavel is inmiddels onherroepelijk. TCO heeft een aannemer en architect geselecteerd. Op basis van de al verleende omgevingsvergunning is de bouw van het Laanboomhuis recent gestart. Er lopen gesprekken met TCO over de realisatie van een bedrijfsverzamelgebouw naast het Laanboomhuis. Afspraken over de kavel zijn tussen partijen al vastgelegd
2. Hoofdontsluiting ABC: wegtracés voor de hoofdontsluiting van het ABC (ofwel de rondweg Opheusden) zijn in beeld. De keuze van de raad voor het voorkeurstracé van de rondweg is leidend voor de vervolgstappen in de planvorming en overige acties, die leiden tot het in procedure brengen van een (ontwerp) bestemmingsplan voor dit plandeel. De hoofdontsluiting (doortrekken Bomenlaan) moet echter ook zonder de rondweg Opheusden gerealiseerd (kunnen) worden. Primaat voor de planvorming en –voorbereiding ligt binnen het project Rondweg Opheusden;
3. Nota Kostenverhaal ABC 2.0: dit onderwerp is in september 2019 van de onderwerpenlijst voor de raadsyclus gehaald. De reden was dat we in 2018 verwachtten dat we voor de volgende fase van het ABC eenzelfde methodiek/ontwikkelstrategie zouden volgen en eenzelfde instrument voor kostenverhaal zoude opstellen (de Nota Kostenverhaal). Deze methode en het instrument staan ter discussie, omdat kostenverhaal namelijk ook via een nota bovenwijken of een exploitatieplan geregeld kan worden. Daarom komt dit onderwerp niet terug in 2021.
4. Organische gebiedsontwikkeling ABC: voor fase 2 (en verder) van het ABC is geschetst aan de stedenbouwkundige structuren. Deze bepalen mede de verhouding openbare ruimte en uit te geven meters en daarmee de plan-economische haalbaarheid ervan. Verkennende gesprekken met eigenaren in deze fase zijn gestart. Eventuele grondverwerving en/of ontwikkeling van bedrijfskavels wordt gezien in relatie tot de planvorming van de Rondweg.
5. Uitgeven gemeentekavels ABC: de gemeentekavel voor het Laanboomhuis, de tuin en het bedrijfsverzamelgebouw is via een opstalrecht uitgegeven aan TCO. Tussen Van Tuijl en Kegelaar liggen nog twee kavels, waar voor een daarvan (de grootste van 1 hectare) een koopovereenkomst is gesloten. De verwachting is dat de omgevingsvergunning hiervoor in het 4e kwartaal van 2020 wordt ingediend. Er blijft hiermee nog 1 bedrijfskavel van bijna 6.000 m² over.

3.2 Openbaar groen en Groenplan

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Openbaar groen moet in kwaliteit en kwantiteit de uitstraling van hét Europees laanboomcentrum vertolken.

- Voortzetten van de preventieve bestrijding van de eikenprocessierups buiten de bebouwde kom. Binnen de bebouwde kom wordt opgeruimd aan de hand van een schouw en op basis van meldingen.
- Vervanging essen en bomenbeleid. Uitvoering geven aan het meerjaren-vervangingsplan gemeentelijke essen en het implementeren van het Uitvoeringsprogramma bomen. In 2021 wordt daarnaast de vergunningsplicht van alle bomen zoals dat nu geregeld is in de algemeen plaatselijke verordening herzien. De beschermwaardige bomen staan op een lijst die opgesteld is met inspraak van stakeholders.
- Op peil houden kwaliteitsniveau van onderhoud van begraafplaatsen. Het onderhoudsbestek met de aannemer garandeert een gelijk onderhoudsniveau op alle begraafplaatsen gedurende het gehele jaar. Het is aan de contractant om het door de gemeente vastgestelde onderhoudsniveau van de gemeentelijke begraafplaatsen te behouden.
- Monitoren beheer en onderhoud Avri IBOR op basis van de Dienstverleningsovereenkomst (DVO) 2021 en Werkbegroting 2021.
- Vergroten participatie bewoners en bedrijven. Door meer inspraak voor bewoners en bedrijven is de betrokkenheid vergroot. Daarnaast is er een samenwerking gerealiseerd met partners (boomkwekers, scholen, Natuur en Milieu Educatiecentrum). Dit om de representatieve groene uitstraling te versterken en bruikbaarheid en biodiversiteit te vergroten. Hiermee is de inrichting afgestemd op de behoefte en wensen van de bewoners.
- Uitvoering geven aan Convenant met TCO

Ontwikkelingen?

Met Tree Center Opheusden (TCO) is in 2019 de uitvoeringsovereenkomst 'Samen sterk – samen groeien – samen groen' opgesteld. Hiermee wil het college bereiken, dat onze dorpen worden gezien als een etalage van het Europees laanboomcentrum. Dit wordt bereikt door de laanboomkwekers te betrekken bij de inrichting en het beheer van het openbaar groen.

In de uitvoeringsovereenkomst zijn de volgende punten opgenomen:

- Gemeente Neder-Betuwe koopt bomen in via een raamovereenkomst met TCO. Deze raamovereenkomst houdt rekening met het geldende inkoop- en aanbestedingsbeleid.
- Beoordeling kwaliteit van te leveren bomen door een commissie van TCO.
- TCO geeft informatie over soortkeuzes, geschikt voor de openbare ruimte.
- TCO geeft informatie over ontwikkelingen op het gebied van bomen.
- TCO neemt deel aan participatietrajecten van de gemeente als er sortiment keuzes gemaakt moeten worden voor woonwijken, dorpskernen etc.
- De samenwerking sluit aan op bestuurlijke beleidsdoelen van de gemeente Neder-Betuwe om de duurzaamheid te versterken.
- Bij ongediertebestrijding in bomen van de gemeente (o.a. eikenprocessierups) werken beide samen om een goede aanpak van de problematiek te bewerkstelligen, waarbij beide belangen goed afgewogen worden.
- TCO coördineert het schoonmaken van de wegen en het herstel van de bermen als het vuil worden het gevolg is van activiteiten op de boomkwekerijen.

3.3 Duurzaamheid hoog in het vaandel/Energietransitie

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Inzetten op duurzaamheid met oog voor overlast en leefbaarheid voor inwoners

- Eind 2021 presenteren we een gemeentelijke warmtevisie met een uitvoeringsplan. Doel van dit plan is om de woningen in Neder-Betuwe uiterlijk in 2050 van het aardgasnet af te kunnen sluiten.
- Uitvoering geven aan maatregelen voor klimaatadaptatie uit het geactualiseerde Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) ter voorkoming van schade als gevolg van wateroverlast en hittestress.

- In het voorjaar van 2021 wordt door de Regio een regionaal RES bod ingediend. Dit bod bestaat uit een zeker aanbod aan duurzame energie Wind en Zon. Hieraan levert Neder-Betuwe haar aandeel.
- Medio 2021 worden de Duurzaamheidsvisie en het Uitvoeringsprogramma van de Duurzaamheidsvisie tegen het licht gehouden. Indien nodig worden nieuwe ontwikkelingen verwerkt.
- In 2021 voeren we de opgenomen taken uit conform programma. Hierbij wordt ruimte opgehouden voor nieuwe ontwikkelingen.
- Planmatig vervolg geven aan verdere verduurzaming van openbare verlichting.
- In 2021 wordt het accent vooral gelegd op het onderdeel Communicatie om het belang van hernieuwbare energie te benadrukken. De huidige ondersteunende projecten als duurzaamheidsleningen, Regeling Energiebesparing Energie voor woningen en Centrale inkoopacties lopen in 2021 door.

Ontwikkelingen?

De gemeente Neder-Betuwe zet maximaal in om in 2021 aan de ambitieuze taakstelling te voldoen. Uitvoering zal plaatsvinden door medewerkers op meerdere plaatsen in de gemeentelijke organisatie.

3.4 Opstellen en uitrollen nieuwe Omgevingsvisie

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Maximale ruimte in het buitengebied voor agrariërs, laanboom- en fruittelers

- In co-creatie opstellen van een Omgevingsvisie voor besluitvorming medio 2021;
- Uitvoering geven aan lokaal handhavingsbeleid en -strategie voor een projectmatige uitvoering van niet vergunning gebonden toezicht, controle en handhaving van Wabo-taken.
- Ontwikkelen van initiatieven voor versterken van de gebruiks-, belevings- en toekomstwaarde van landschappelijk en cultuurhistorisch waardevolle objecten.

Ontwikkelingen?

Opstellen Omgevingsvisie

Het stedenbouwkundig bureau Bugelhajema ondersteunt ons bij het opstellen van de Omgevingsvisie. Het opstellen van de visie is een interactief proces met onze inwoners, ondernemers, partijen uit de samenleving en andere overheden.

Elke partij betrekken we op een andere manier bij het proces.

Het proces tot het opstellen van de Omgevingsvisie bestaat uit drie fases:

1. Agenderingsfase
2. Verdiepingsfase
3. Vaststellingsfase

Fase 1 is in 2019 afgerond. De opbrengsten van fase 1 zijn in fase 2 geanalyseerd en uitgewerkt tot een ruwbouw. 2020 hebben we gebruikt voor het opstellen van de ruwbouw en vooral om die verder te concretiseren. Begin 2021 gaan de leden van de gemeenteraad en de samenleving hierover met elkaar in gesprek. De ruwbouw wordt daarna omgezet in een ontwerp Omgevingsvisie. Medio 2021 starten we met fase 3, de vaststellingsfase. Hierdoor is de visie vastgesteld voordat de Omgevingswet in 2022 in werking treedt.

De Omgevingsvisie komt in de vorm van een website. Hierdoor is de Omgevingsvisie meer interactief, gebruiksvriendelijker en beter te raadplegen.

De Omgevingsvisie is een interactief proces met andere partijen. Op basis van de opbrengsten van de verschillende fases en bijeenkomsten kijken we of het nodig is om het proces aan te passen. De aangegeven oplevermomenten zijn indicatief. Het proces is leidend en niet de planning.

Erfgoedbeleid wordt onderdeel van de Omgevingsvisie

De bijzondere cultuurhistorische waarden in onze gemeente worden in kaart gebracht en geactualiseerd. Dat geldt ook voor de gemeentelijke monumenten. Het erfgoedbeleid wordt afzonderlijk aan de raad (eerste helft 2021) voorgelegd, maar gaat daarna onderdeel uitmaken van de Omgevingsvisie.

3.5 Goed Wegennet

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Een veilig en goed onderhouden wegennet

- Faciliteren en actief participeren in dijkverzwaring van de Waalbandijk en het project Gastvrije dijken van het Waterschap.
- Regionaal deelnemen in mobiliteitsonderzoeken over de A15 en A2
- Actieve bijdrage aan voorbereidingen voor verbreding van de Rijnbrug.
- Inzetten op verdere planvoorbereiding en overige acties rond de rondweg Opheusden en nader onderzoek naar de mogelijkheden voor een rondweg Ochten
- Uitvoeren van acties en maatregelen in het Neder-Betuws Verkeers- en Vervoersplan 2018; (NBVVP), waaronder de Hoofdstraat-zuid in Kesteren
- Regionaal deelnemen aan projecten uit het regionaal Uitvoeringsplan Mobiliteit

Ontwikkelingen?

De omstandigheden rond het Coronavirus zijn van invloed op de mobiliteit. Het is nog niet duidelijk wat de lange termijn effecten zijn op bijvoorbeeld het gebruik van het openbaar vervoer, het gebruik van de (elektrische) fiets. Hetzelfde geldt voor de effecten op het (structureel) thuiswerken.

Ondanks deze onzekerheid wordt verder gewerkt aan de uitvoering van projecten in het NBVVP. De bereikbaarheid in de regio Rivierenland pakken we gezamenlijk op bij de totstandkoming van het uitvoeringsplan Mobiliteit 2019-2022. Daarbij werken we onder meer aan projecten zoals de A15 en de MIRT A2 (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport). Ook ontwikkelingen op het gebied van het openbaar vervoer (uitwerking regionale vervoervisie, nieuwe concessies etc.) vragen nog steeds de aandacht.

In 2020 maken we ook een regionale/lokale visie op de laadinfrastructuur en een plaatsingsbeleid voor laadpalen als uitwerking van het Klimaatakkoord.

3.6 Wonen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Duurzame nieuwbouwwoningen in alle kernen voor alle doelgroepen

- Aanwijzen van strategische locaties voor passende toekomstige woningbouw.
- Speelruimtebeleid hanteren en uitvoeringsplan uitwerken
- De jaarlijkse prestatieafspraken met woningstichting Thius (voorheen SWB) regelmatig afstemmen op de ontwikkelingen in de woningmarkt. Daarin ook aspecten van nieuwbouw en duurzaamheid verankeren.
- Stimuleren en faciliteren van initiatieven voor huisvesting van arbeidsmigranten;
- Uitrollen van het beleid huisvesting arbeidsmigranten. Faciliteren van passende initiatieven.
- Ontwikkelen nieuwe monitor woningmarkt ter vervanging van de Woningmarkt thermometer;

Ontwikkelingen?

In 2021 realiseren we de nieuwe woonvisie. De nieuwe woonvisie gaan we op een andere manier tot stand laten komen en vastleggen. Namelijk als programma onder de omgevingsvisie. Het instrument programma is een beleidsdocument. Het programma wonen geeft een toekomstbeeld op basis van de lokale eigenheid van de kernen, de woonwensen van inwoners, externe invloeden en demografische ontwikkelingen.

Dat de corona-crisis invloed heeft op de woningmarkt is een feit. Maar hoe groot het effect zal zijn op de nieuwbouw, de verhuizingen en de huizenprijzen is nog lastig in te schatten. Het huidige woningbouwprogramma lijkt vooralsnog realistisch en voorziet in de lokale behoefte. Met een stabiel bouwprogramma dat verhoogd is naar circa 100 woningen per jaar zijn wij erg tevreden. De uitdaging zit vooral in de beschikbaarheid van de betaalbare woningen. Het aantal betaalbare koopwoningen dat per jaar beschikbaar komt is beperkt en daalt. De wachttijd voor een sociale huurwoningen is opgelopen naar bijna 7 jaar. De betaalbaarheid in koop en huur staat onder druk door gestegen bouwkosten en de flink gestegen huizenprijzen.

Het tweede jaar van het uitvoeringsprogramma huisvesting arbeidsmigranten staat in het teken van faciliteren van huisvesters en ondernemers om voldoende huisvesting te realiseren. Regionaal werken we samen aan het opzetten van een beheersstichting die als onafhankelijke partij huisvesting gaat toewijzen aan arbeidsmigranten.

Overige ontwikkelingen

Problematiek rond stikstofdepositie nog niet opgelost

29 mei 2019 heeft de Raad van State een streep gezet door de PAS (Programma Aanpak Stikstof). Dit betekent concreet dat ruimtelijke ontwikkelingen alleen mogelijk zijn wanneer er 100% zekerheid is, dat er geen sprake is van een toename van stikstofdepositie op Natura2000 gebieden. Dit geldt zowel voor de gebruiksfase als de realisatiefase (omgevingsvergunningen).

Er is op dit moment (augustus 2020) nog steeds geen oplossing voor het stikstofprobleem. De provincie Gelderland is bezig met het opstellen van een Uitvoeringsagenda Gelderse Maatregelen Stikstof. De regio's en de verschillende sectoren zijn hier bij betrokken. Ondanks dat er nog geen oplossing is, neemt het aantal ruimtelijke initiatieven toe. Dit heeft te maken met het feit dat er steeds meer duidelijkheid komt over stikstof, maar ook dat adviseurs weten hoe ze om moeten gaan met deze problematiek.

Invoering Omgevingswet uitgesteld tot 1 januari 2022

Door de technische aspecten van de invoering van de Omgevingswet heeft het kabinet de invoering met een jaar uitgesteld. De verwachting is dat er nu geen verdere uitstel meer zal komen.

Beleidsindicatoren

Naam Indicator:	Eenheid:	Bron:		2014	2015	2016	2017	2018	2019
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	aantal per 1.000 inwoners	CBS	Neder-Betuwe	4,00	6,20	3,90	3,50	3,40	3,60
			Landelijk	8,00	7,30	6,80	6,00	5,40	5,80
Omvang huishoudelijk restafval	Kg per inwoner	CBS	Neder-Betuwe	125,00	126,00	120,00	116,00	115,00	
			Landelijk	206,00	200,00	189,00	174,00	172,00	
Hernieuwbare elektriciteit	%	RWS	Neder-Betuwe	33,60	15,10	14,20	14,10	15,80	
			Landelijk	12,20	13,70	15,30	16,90	18,50	

Verbonden partijen

Afvalverwijdering Rivierenland (Avri)

Welke beleidsdoelstellingen gaat de verbonden partij voor ons bereiken en wat gaat de verbonden partij hiervoor doen?

Inzet op behoud van schone grondstoffen

Avri voert de taken rondom de inzameling en verwerking van afvalstoffen en grondstoffen uit binnen de kaders, die door de deelnemende gemeenten zijn vastgesteld. De hoeveelheid restafval is inmiddels fors gedaald. Inwoners van Rivierenland doen het goed en de regio loopt voor op het landelijk gemiddelde. In 2021 werkt Avri samen met de acht regiogemeenten aan het bestendigen en verder optimaliseren van deze eerste goede scheidingsresultaten van het nieuwe afvalbeleid op weg naar een circulaire economie.

Hoofddthema's 2021:

- Inzet op communicatie om te komen naar een nog betere afvalscheiding.
- Behoud van kwaliteit van de grondstofstromen. Gestreefd wordt naar minder vervuiling van de grondstoffen.
- Realisatie prijsstabiliteit waardoor de kosten beter kunnen worden voorspeld.

Ontwikkelingen

Uit de begroting GR Avri 2021 blijkt een verhoging van de afvalstoffenheffing door:

- Dalende vergoedingen voor ingezamelde grondstoffen (papier, plastic en textiel).
- Aanvulling van de weerstandscapaciteit (geld om risico's financieel op te vangen).
- Stijgende uitvoeringskosten.

Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)

Welke beleidsdoelstellingen gaat de verbonden partij voor ons bereiken en wat gaat de verbonden partij hiervoor doen?

Een gezonde, veilige, leefbare en duurzame leefomgeving (overeenkomstig de programmabegroting 2021 van de Omgevingsdienst Rivierenland(ODR)).

Vergunningverlening

Afhandelen van aanvragen omgevingsvergunningen binnen de wettelijke termijnen en het beoordelen van meldingen op juistheid en volledigheid.

Toezicht en handhaving

Een zodanige naleving van de wettelijke voorschriften, dat gezondheid, veiligheid, leefbaarheid en duurzaamheid zo goed mogelijk worden bevorderd.

Advisering

Verstrekken van goed advies op het gebied van geluid, bodem, flora en fauna, monumenten, archeologie en externe veiligheid. Afhandelen van handhavings-, bezwaar- en beroepszaken overeenkomstig het regionale VTH uitvoeringsbeleid, binnen de gestelde termijnen en overeenkomstig de afgesproken kwaliteit. Uitvoeren van administratieve processen en informatievoorziening.

Stelseltaken/ketentoezicht

Voldoen aan de kwaliteitscriteria voor de aanpak van milieucriminaliteit (samenwerking met het Openbaar Ministerie) en ketentoezicht (asbest- en grondstromen, afval en afvalstromen). De Gelderse uitvoering van ketentoezicht samen met de zeven Gelderse omgevingsdiensten en de ketenpartners landelijk op de kaart zetten.

Ontwikkelingen

Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging (Wkb)

In 2022 wordt de Omgevingswet van kracht. Het is de bedoeling dat deze wet de wetgeving voor de ontwikkeling en het beheer van de leefomgeving gemakkelijker maakt door tientallen wetten en honderden regels te bundelen in één nieuwe wet. Ook werkt het Rijk aan een nieuw stelsel voor de bouwregelgeving om de kwaliteit in de bouw te verbeteren. De belangrijkste verandering is dat opdrachtgevers in de toekomst zelf verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit (denk aan constructies, Bouwbesluit). De overheid blijft verantwoordelijk voor aspecten als welstand, ruimtelijke inpassing, monumenten en de veiligheid voor de omgeving van de bouwplaats. De planning is dat de invoering hiervan gelijktijdig met de invoering van de Omgevingswet zal plaatsvinden. De ODR bereidt zich daar samen met de deelnemende gemeenten en haar adviseurs (zoals de GGD) op voor en onderzoekt wat de gevolgen hiervan zijn.

Stikstofproblematiek

Door de stikstofproblematiek kunnen op dit moment niet alle bouwactiviteiten plaatsvinden. Wel is voor veel particuliere bouw- en verbouwactiviteiten een beleidslijn vastgesteld, waarmee zoveel mogelijk van deze bouwactiviteiten kunnen doorgaan. Nadere landelijke en provinciale wet- en regelgeving wordt verwacht om ook andere bouwactiviteiten weer mogelijk te maken. De verwachting is dat hierdoor in 2021 extra werk op de ODR af zal komen.

Risico gestuurd toezicht

Het risico en informatie gestuurd toezicht wordt verder doorontwikkeld, maar in een deels andere vorm. Activiteiten in een hogere risicocategorie worden intensiever gecontroleerd dan activiteiten in een lagere risicocategorie.

Ketentoezicht

De afdeling Toezicht en Handhaving van de ODR reserveert jaarlijks formatieruimte voor de uitvoering van de Gelderse (provincie brede) ketenprojecten. Voor 2021 zal deze werkwijze zijn vervolg krijgen. De ontwikkelde methoden hebben hun meerwaarde bewezen. Wel zal blijvend aandacht worden besteed aan het vervolg op deze projecten door de eigen en andere omgevingsdiensten in de vorm van concrete toezicht of handhaving acties.

Bedrijfsvoering

In 2019 is de missie en visie van de ODR bijgesteld. In 2020 zijn wijzigingstrajecten gestart. Deze worden in 2021 verder vormgegeven. Ook zet de ODR in 2021 in op naamsbekendheid en aantrekkelijkheid. Dit om het werkgeversimago voor (toekomstige) (ex) werknemers aantrekkelijker te maken. Om goed en adequaat uitvoering te kunnen geven aan de taken zijn voldoende en deskundige medewerkers nodig. Door middel van opleiding en scholing wordt ervoor gezorgd dat de medewerkers (blijven) voldoen aan de geldende kwaliteitseisen.

Casterhoven

Welke beleidsdoelstellingen gaat de verbonden partij voor ons bereiken en wat gaat de verbonden partij hiervoor doen?

De locatie Casterhoven voorziet in een behoefte aan nieuwbouwwoningen binnen onze gemeente.

- Casterhoven is de grootste uitbreidingslocatie. In totaliteit worden er circa 550 woningen gebouwd. Dat gebeurt door de uitgifte van bouwrijpe kavels en grondgebonden woningen, die grotendeels projectmatig worden gerealiseerd. De ambitie is om de uitvoeringsagenda te versnellen om te kunnen voldoen aan de steeds verder toenemende vraag naar nieuwbouwwoningen.

Ontwikkelingen

Het deel ten oosten van de Hoofdstraat bevindt zich in de afrondende fase. De laatste kavels worden verkocht en de gronden worden bouw- en woonrijp gemaakt. Aan de westzijde van de Hoofdstraat worden het bedrijventerrein en de laatste fase van woningbouw voorbereid.

In de toekomst wordt gekeken naar de gebiedsontwikkeling deel B West ten westen van Casterhoven. In ruimtelijk perspectief en voor wat betreft ruimtelijke kwaliteit moet dit een passende aansluiting krijgen met de laatste fase van woningbouw in Casterhoven.

Wat mag het kosten?

Programma: 3 Fysieke leefomgeving						
Bedragen x € 1.000,-	Rekening begroting			Meerjarenraming		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bestaand beleid						
Lasten	16.237	18.556	14.748	15.551	15.340	15.340
Baten	-10.190	-	-8.767	-9.091	-9.015	-9.015
		11.594				
Geraamd resultaat bestaand beleid	6.047	6.962	5.982	6.460	6.325	6.325
Nieuw beleid						
Lasten conform kadernota			-98	-107	-156	-207
Baten conform kadernota						
Saldo nieuw beleid conform kadernota			-98	-107	-156	-207
Lasten na kadernota			1.523	1.077	992	1.193
Baten na kadernota			-866	-426	-370	-520
Saldo nieuw beleid na kadernota			657	652	623	673
Geraamd resultaat nieuw beleid			559	544	467	466
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	6.047	6.962	6.540	7.005	6.792	6.792

Nieuw beleid/ontwikkelingen conform kadernota

Taakveld Verkeer en Vervoer

Vorbereidingskrediet Randweg Opheusden

(structureel nadeel voor 2021 van € 1.000 oplopend naar € 4.000 in 2024)

Wij willen een randweg Opheusden realiseren, waarbij een groot deel van het (vracht)verkeer niet meer via het centrum van Opheusden rijdt, het bedrijventerrein ABC optimaal wordt ontsloten, de wijk Herenland en de nieuwe wijk Herenland West ontsloten worden en de veiligheid voor fietsers fors verbeterd wordt. Wij vragen een investeringsbudget voor de voorbereidingskosten van € 400.000.

Herinrichting buitenruimte dorps huis IJzendoorn

(structurele nadeel voor 2022 van € 9.000 aflopend naar € 8.880 in 2024)

De huidige buitenruimte rond het dorps huis IJzendoorn is gedateerd, heeft ontoereikend waterbergend groen (klimaatadaptatie) en heeft weinig sfeer. Door het Waterschap wordt gewerkt aan de planvorming van de dijkversterking. In dat kader is onderzocht of het dorps huis en de buitenruimte van het dorps huis een heroriëntatie kunnen krijgen richting de dijk, waar de dijk en het uiterwaardengebied bij betrokken kunnen worden.

Taakveld Openbaar Groen

Uitstraling openbaar groen bij revitaliseringsprojecten

(structurele nadeel voor 2022 van € 5.700 aflopend naar € 5.605 in 2024)

Bij de revitalisatie van de Bomenbuurt, de Oranjebuurt en de Vogelbuurt vervangen we naast het riool en de bestratingen ook een deel van het groen. Dit is noodzakelijk, omdat we de beplanting en de bomen deels rooien. Wij vragen drie investeringsbudgetten aan. Groen Bomenbuurt € 40.000, Groen Oranjebuurt € 25.000 en Groen Vogelbuurt € 30.000

Bezuinigingen en ombuiging

Taakveld Verkeer en Vervoer

Centrumontwikkelingen Ochten

(Incidenteel voordeel voor 2021 van € 23.750)

In de begroting is een investeringsbudget voor kapitaallasten opgenomen voor de herinrichting van de openbare ruimte in Ochten. De herinrichting gaan we alleen uitvoeren als een centrumontwikkeling door middel van private investeringen van de grond komt. Wanneer deze ontwikkeling gegarandeerd blijkt, vindt de besteding plaats en is het begrote budget hiervoor nodig. Omdat dit voor dit moment niet duidelijk is, wordt ervan uitgegaan dat de besteding 1 jaar later plaatsvindt dan was aangegeven in de begroting 2020 en meerjarenbegroting 2021-2023. Door deze latere uitvoering besparen we 1 jaar aan kapitaallasten ter hoogte van € 23.750.

Ombuigingen openbare ruimte

In de Kadernota 2021-2024 vier waren vier ombuigingsmaatregelen opgenomen, waarvan wij voorstellen die niet te verwerken in deze begroting en meerjarenraming. Daarmee komen we tegemoet aan het verzoek uit motie M1 bij de kadernota om de kwaliteit van de openbare ruimte op het huidige niveau te handhaven.

Het gaat hier om de volgende ombuigingen die als volgt in de kadernota waren opgenomen.

- Maatregelen rond onderhoud openbare ruimte (taakveld verkeer en vervoer; structureel voordeel vanaf 2022 van € 50.000 oplopend naar € 150.000 in 2024)
Op 1 april 2014 zijn de onderhoudstaken van onze openbare ruimte aan Avri overgedragen. De kosten voor onderhoud zijn de afgelopen jaren fors gestegen. De vraag kan gesteld worden of dit nog marktconform is. Feit is dat een grote plaatselijke aannemer in opdracht van Avri bijna het totale onderhoud in Neder-Betuwe uitvoert. Neder-Betuwe zou mogelijk ook weer zelf de aanbestedende partij kunnen zijn en hiermee een efficiencyslag maken. Daarnaast is het onderhoud van onkruid op verhardingen ook bij Avri uitgezet. Deze kosten zijn de afgelopen jaren, ook door wet- en regelgeving met ongeveer 400 procent gestegen. In overleg met Avri willen wij nagaan of het mogelijk is dat Avri deze werkzaamheden niet langer uitbesteedt, maar zoveel mogelijk in eigen beheer gaat uitvoeren.
- Niet meer investeren in het landschapontwikkelingsplan (LOP) (taakveld Openbaar Groen; structureel voordeel vanaf 2021 van € 35.000)
In 2010 heeft Neder-Betuwe het LOP ingevoerd om samen met de samenleving projecten die het landschap versterken te kunnen initiëren. Veelal worden de middelen, die hiervoor in de begroting zijn opgenomen, ingezet als co-financiering voor de subsidies die wij hiervoor kunnen benutten. Wij verlagen het budget tot nul.
- Beheer bermen buitengebied verminderen (taakveld Openbaar Groen; structureel voordeel vanaf 2021 van € 25.000)
We gaan de maaifrequentie aanpassen van twee keer maaien naar één keer maaien op plekken waar het kan.
- Groenparticipatie naar beneden bijstellen (taakveld Openbaar Groen; structureel voordeel vanaf 2021 van € 15.000)
In 2017 is besloten de samenleving meer te betrekken bij het groen in onze openbare ruimte. Hiervoor zijn tot heden veel trajecten met inwoners gestart. Met deze bezuiniging zijn er geen middelen meer ter beschikking om groeninitiatieven in de samenleving gestart.

Omdat de uitwerking van deze motie strikt genomen ná de kadernota is gebeurd, geven wij hierna aan wat het effect hiervan is op deze begroting.

Nieuw beleid/ontwikkelingen na kadernota

Effect alle taakvelden

Actualisatie urencomputaties en kostendekkendheid leges.

Structureel vanaf 2021, meer lasten € 770.000 en meer baten € 501.000, totaal een structureel nadeel van € 269.000.

In het kader van het jaarlijks samenstellen van de urencomputaties en het bepalen van de kostendekkendheid van de leges is de beschikbare ambtelijke capaciteit op een juiste wijze toegeschreven naar de betreffende taakvelden. Dit is gebaseerd op de meest recente rijksnotities in het kader van de BBV. Het gevolg is dat binnen al de programma's een verschuiving van ambtelijke uren heeft plaatsgevonden.

Daarnaast is de kostendekkendheid van de leges geactualiseerd, wat heeft geresulteerd in een actualisatie van de legesopbrengsten en bijkomende kosten. Het effect op programma 3 Fysieke Leefomgeving van deze twee onderwerpen bedraagt structureel een nadeel van € 269.000.

Taakvelden Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

Actualisatie diverse grondexploitaties

Voor 2021 meer lasten en baten van € 205.000, voor 2022 minder lasten en baten van € 236.000, voor 2023 minder lasten en baten van € 275.000, voor 2024 minder lasten en baten van € 133.000. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de 1^e bestuursrapportage 2020.

De actualisatie van de diverse grondexploitaties resulteert totaal in een neutraal effect. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de actualisatie van de diverse grondexploitatie die bij de jaarstukken 2019 heeft plaatsgevonden.

Effect alle taakvelden

Structurele financiële effecten die verantwoord zijn in de eerste bestuursrapportage 2020

Voor 2021 meer lasten € 447.000 en meer baten € 134.000, voor 2022 meer lasten € 391.000 en meer baten € 134.000, voor 2023 meer lasten € 314.000 en meer baten € 135.000, voor 2024 meer lasten € 314.000 en meer baten € 135.000. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de 1^e bestuursrapportage 2020.

Uitvoering geven aan motie 1 'Aanvullende kaders voor uitwerking dekkingsmaatregelen per 1 juli 2020'

Hiervoor gaven wij aan vier ombuigingen in de openbare ruimte – waartoe in de Kadernota is besloten - niet door te voeren in deze begroting. Het effect hiervan is dat er structureel vanaf 2021 meerlasten zijn van € 75.000 oplopend naar € 225.000 in 2024. Deze voorstellen gaan wel mee in de heroverwegingsoperatie die komend jaar wordt uitgevoerd. Dan worden ze betrokken in de brede inhoudelijke afweging die gemaakt moet worden om te komen tot een sluitende begroting.

Overige kleine verschillen (Geen)

Investerings

Programma 3: Fysieke leefomgeving			
Beschikbaar gestelde investering (lopend/toekomstig)		Startjaar	Investeringsbedragen
Beschikbaar te stellen investering (nieuw)			x € 1000
Lopend	Afkoppelen fase 2 Opheusden	2018	775
Lopend	Wateroverlast veilingenterrein Kesteren	2018	235
	<i>vGRP 2014-2018</i>		<i>1.010</i>
Lopend	Waterplan 2019 - 2021	2019	210
Toekomstig	Waterplan 2022	2022	190
Toekomstig	Waterplan 2023	2023	200
Lopend	Vogelbuurt I - Opheusden 2019	2019	92
Lopend	Bomenbuurt - Ochten 2019	2019	887
Lopend	Oranjebuurt I - Dodewaard 2019	2019	500
Lopend	Oranjebuurt II - Dodewaard 2020	2020	549
Lopend	Vogelbuurt II - Opheusden 2020	2020	1.062
Lopend	Nassaulaan - Kesteren 2020	2020	363
Lopend	De Leede II - Kesteren 2021	2021	392
Lopend	Dichterswijk/Romeinsebuurt - Kesteren 2021	2021	1.100
Lopend	Het Panhuis - Kesteren 2020-2021	2020	59
Lopend	De Heuning - Ochten 2019	2019	52
Lopend	De Heuning - Ochten 2020	2020	28
Toekomstig	Relinen kwetsbare riolering 2022	2022	306
Toekomstig	Relinen kwetsbare riolering 2023	2023	300
Toekomstig	Vervangen/renoveren riolering 2022	2022	364
Toekomstig	Vervangen/renoveren riolering 2023	2023	300
Toekomstig	Adaptieve klimaat maatregelen 2022	2022	215
Toekomstig	Adaptieve klimaat maatregelen 2023	2023	215
Lopend	Drukriolering (pompen, leidingwerk, schakelkasten) 2019-2023	2019	365
Lopend	Drukriolering (Buiten-opstellingskast) 2019-2023	2019	65
Lopend	Rioolgemalen/Randv. (kast electra+appendages) 2019-2023	2019	74
Lopend	Rioolgemalen/Randv. (gemalen pomp en inspectie, leidingwerk) 2019-2023	2019	179
Lopend	Rioolgemalen/Randv. (Gemalen bouwkundig) 2019-2023	2019	42
	<i>vGRP 2019-2023</i>		<i>8.106</i>
Lopend	Bermverharding 2020	2020	150
Lopend	Bermverharding 2021	2021	150
Lopend	Bomenbuurt wijk Ochten	2018	980
Lopend	Nassaulaan eo Kesteren	2018	520
Lopend	Wijk Dodewaard	2019	1.800
Lopend	Vogelbuurt I wijk Opheusden	2020	720
Lopend	Dichters/Romeinsebuurt Kesteren	2021	1.400
Lopend	Vogelbuurt II wijk Opheusden	2020	880
	<i>Wegenbeheer op basis, rehabilitatie en bermverhardingen</i>		<i>6.600</i>
Lopend	Af-/toerit A15 (Dodewaard)	2019	300

Lopend	Dorpsstraat (Opheusden)	2019	100
Lopend	Hamsestraat (Opheusden)	2019	50
Lopend	Hoeflaan (Ochten)	2019	50
Lopend	Hoofdstraat Kesteren	2019	100
Lopend	Hoofdstraat, Fruitstraat- rotonde Broekdijk (Kesteren)	2019	200
Lopend	Kruising Fruitstraat - Hoofdstraat	2019	50
Lopend	Matensestraat, komgrens-Dalwagen (Dodewaard)	2019	50
Lopend	Oranjestraat (Ochten)	2019	50
Lopend	Station Opheusden	2019	300
Lopend	Welysestraat (Wely)	2019	75
Lopend	Wijk De Leede - oud Kesteren	2019	75
Lopend	Fietsbrug Meersteeg (Echteld)	2020	200
Lopend	Fazantstraat (Opheusden)	2020	80
Lopend	Spoorstraat (Kesteren)	2020	200
Lopend	Keizerstraat, Dorpsstraat-Heuningstraat (Ijzendoorn)	2021	75
Lopend	Molenstraat-Heuningstraat (Ijzendoorn)	2021	250
Toekomstig	Dorpsstraat (Ijzendoorn)	2022	40
Toekomstig	Eldik, diverse wegen	2022	50
Toekomstig	Oude Broekdijk (Kesteren)	2023	32
Toekomstig	44 RI-straat (Ochten)	2024	40
	<i>Uitvoeringsprogramma NBVVP</i>		2.367
Lopend	Startersleningen	2014	450
Lopend	Duurzaamheidsleningen	2016	250
Lopend	Servicebus gebouwenonderhoud 2014	2016	40
Lopend	Verduurzaming Betuwsestraatweg 6 Kesteren (werf)	2019	52
Lopend	Fietspad Broekdijk	2018	1.400
Lopend	Ontwikkeling Veerhaven Ochten	2018	100
Lopend	Herinrichting v Drielplein Ochten	2020	400
Nieuw	Herinrichting buitenruimte dorpshuis IJzendoorn	2021	300
Nieuw	Vorbereidingskrediet Randweg Opheusden	2021	400
Nieuw	Bomenbuurt Uitstraling openbaar groen bij revitaliseringsprojecten	2021	40
Nieuw	Oranjebuurt Uitstraling openbaar groen bij revitaliseringsprojecten	2021	25
Nieuw	Vogelbuurt Uitstraling openbaar groen bij revitaliseringsprojecten	2021	30
	Totaal investeringsbedragen		21.570

Toelichting mutaties reserves per programma

Programma 3: Fysieke Leefomgeving						
Bedragen x € 1.000	rekening 2019	begroting 2020	begroting 2021	Meerjarenraming		
				2022	2023	2024
<u>Bestaand Beleid</u>						
Lasten						
Baten			-6	-6	-6	-6
Geraamd resultaat bestaand beleid			-6	-6	-6	-6
<u>Nieuw Beleid</u>						
Lasten						
Baten			-79	-79		
Geraamd resultaat nieuw beleid			-79	-79		
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid			-85	-85	-6	-6

RESERVE BOVENWIJKSE VOORZIENINGEN

Jaarlijks:

Onder bestaand beleid is jaarlijks de volgende onttrekking zichtbaar:

- Onttrekking aan de reserve bovenwijkse voorzieningen ter besteding aan bovenwijkse voorzieningen totaal € 6.000.

Totaal in jaarlijks te onttrekken uit de reserve bovenwijkse voorzieningen € 6.000.

RESERVE ESSENTAKSTERFTE

Jaarschijf 2021 en 2022:

In de 1e bestuursrapportage 2020 zijn voor de jaarschijf 2021 en 2022 de volgende onttrekkingen voorgesteld:

- Onttrekking reserve Essentaksterfte voor uitvoering van de ziekte met € 79.000.

Totaal in 2021 en in 2022 te onttrekken uit de reserve Essentaksterfte € 79.000.

Programma 4 Economie

Missie

We streven naar economische groei door te werken aan een goed ondernemersklimaat, goede ondernemersdienstverlening en een goede kwaliteit van onze werklocaties. Tevens dienen onze winkelkernen vitaal te zijn door in te zetten op ontwikkeling en behoud van gebieden met winkelconcentraties. We stimuleren economische groei via uitbreiding van verblijfs- en dagrecreatie. We willen de sterke kanten en mogelijkheden van de gemeente benutten. Kwaliteitsverbetering is hierbij het uitgangspunt. We ontwikkelen de mobiliteit in onze gemeente zo, dat deze de bereikbaarheid, de verkeersveiligheid en leefbaarheid versterkt.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

- Businessplan voor de Bedrijfsomgeving Panhuis Kesteren (oktober 2013)
- Neder-Betuws Verkeer en Vervoerplan (NBVVP, maart 2018)
- Masterplan Centrum Kesteren (december 2011)
- Toeristische en recreatieve visie op regio Rivierenland 2012-2015 'Versterken en Uitbouwen' (september 2012)
- Visie op recreatie en toerisme gemeente Neder-Betuwe 'Natuurlijk in Neder-Betuwe' (mei 2013)
- Regionale detailhandelsvisie (maart 2014)
- Detailhandelsstructuurvisie Gemeente Neder-Betuwe (2016)
- Structuurvisie 2018
- Kadernota Basismobiliteit (2015)
- Intergemeentelijke Strategische Visie voor de Laanboomteelt (2015)
- Ambitiedocument regio Rivierenland 2016-2020 (2016)
- Regionale Ruimtelijk-Strategische Visie (RSV; 2019)
- Regionaal Programma Bedrijventerreinen (2016-2020)
- Regionaal Investeringsfonds Regio Rivierenland (2016)
- Lokaal Investeringsfonds (LIF; 2019)
- Structuurvisie ABC Opheusden
- Nota Parkeernormen (actualisatie 2017)
- Wegenbeheerplan 2018-2021

Thema's

4.1 Goed Ondernemersklimaat

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Plaatsing van Neder-Betuwe in de bovenste helft van de ranglijst van MKB-vriendelijkste gemeenten

- De uitkomsten van de verkiezing van de MKB-vriendelijkste gemeente in Nederland 2020, worden gebruikt als input voor de acties in het Plan van Aanpak Ondernemersdienstverlening. Hiermee versterken we de verdere dienstverlening van ondernemers en proberen we onze positie voor de verkiezing van 2022 te versterken.
- Wij werken aan doorontwikkeling van de in 2019 gestarte meerjarige subsidieregeling Lokaal Investeringsfonds (LIF) ter stimulering van de lokale economie. Wij informeren (groepen van) ondernemers proactief over de mogelijkheden voor het indienen van aanvragen bij het LIF en het Regionaal Investeringsfonds (RIF).
- Ondernemers kunnen met hun vragen terecht bij het Bedrijvenloket Neder-Betuwe. Starters worden doorverwezen naar organisaties en programma's, die hen ondersteuning bieden (KvK en programma voor Gelderse starters www.startversneller.nl)
- Opstellen van een jaarlijkse Economische Rapportage en frequente berichtgeving over ontwikkelingen binnen het economische (beleids-)terrein.
- In 2021 gaan wij in afstemming met de vertegenwoordigers van het ondernemersplatform OVNB de diverse actiepunten uitvoeren.
- Het Plan van Aanpak bevat verbeter- en actiepunten voor het versterken van de ondernemersdienstverlening.

Ontwikkelingen?

Werken is waardevol. Werk zorgt voor een sociaal netwerk, waardoor onze inwoners in de maatschappij blijven 'meedoen'. Mede dankzij onze ondernemers en lokale instellingen kunnen we de werkgelegenheid in onze gemeente en regio vergroten.

4.2 Recreatie en Toerisme

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Het zo goed mogelijk benutten van het landschappelijk schoon van Neder-Betuwe

- Faciliteren en starten van initiatieven en projecten uit het Landschaps Ontwikkelingsplan (LOP). In 2021 werken we aan een integrale actualisering van het LOP.
- Naast de ontwikkeling van het klompenpad Opheusden worden ook klompenpaden in Dodewaard, Ochten en IJzendoorn/Echteld uitgevoerd. Doel is te komen tot een netwerk van klompenpaden.
- Ondersteunen Uit@waarde bij de doorontwikkeling van het bestaande regionale fietsroutenetwerk. In regionaal verband wordt Uit@waarde verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van het fietsknooppunten netwerk. Hiertoe is voor onze gemeente een overeenkomst afgesloten voor tien jaar (2019 - 2029).
- Planontwikkeling van het gebied Veerhaven Ochten en het daarbij zo goed mogelijk benutten van kansen voor versterking van de gebruikswaarde van het gebied. Wij geven met de samenwerkingspartners Rijkswaterstaat, Waterschap Rivierenland en provincie Gelderland uitvoering aan de publieke ontwikkeling van het gebied Veerhaven Ochten. Dit doen we in samenhang met de opgaven van deze partners in de periode tot en met 2023. Dan wordt ingezet op het aantrekken van marktpartijen voor de private gebiedsontwikkeling van o.a. het Toeristisch Overstap Punt, het Bezoekersinformatiecentrum en extensieve dag- en verblijfsrecreatie.
- Voor het aantrekken van meer recreanten wordt in samenwerking met het RBT Rivierenland en het Platform Recreatie & Toerisme gewerkt aan:
  - Streven naar het aanbieden van een kwalitatief en onderscheidend aanbod aan routes voor zowel fietsers als wandelaars;
  - Promotie & marketing van onze wandel- en fietsroutes door RBT Rivierenland met subsidie vanuit het provinciale programma Sterke Gelderse Routes;
  - Promotie & marketing in samenwerking met ondernemers door Neder-Betuwe pagina's en advertenties in de jaarlijkse uitgave RVRNLND Magazine (oplage 77.000 exemplaren);
  - Uitvoeren van acties uit de lokale visie Recreatie en Toerisme;
  - Stimuleren en helpen van ondernemers bij nieuwe initiatieven, die bijdragen aan een betere kwaliteit en meer recreatieaanbod.
- Voortzetten van de jaarlijkse financiële steun aan het Regionaal Bureau voor Toerisme Rivierenland (RBT) en jaarlijks evalueren en nabespreken op basis van gemaakte prestatieafspraken.

Ontwikkelingen?

Blijvende aandacht voor versterking van recreatie en toerisme.

4.3 Winkelconcentraties

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Actief verbeteren van het voorzieningenniveau en de leefbaarheid van de kernen

- Afhankelijk van definitieve besluitvorming over het centrumplan Ochten werken we de plannen uit voor een toekomstbestendige (her)inrichting van de openbare ruimte.
- De herinrichting van de Hoofdstraat is voltooid.
- Verdere integrale uitwerking van de planvorming rond het centrumplan Opheusden.
- Het college heeft aangegeven, dat de prioriteit ligt bij de kernen Ochten en Kesteren. Hieraan geven wij voorrang. Private initiatieven voor de kern Opheusden blijven we nauwlettend volgen.
- Uitvoering geven aan de winkelconcentratieplannen in Ochten, Kesteren, Opheusden en Dodewaard.

Ontwikkelingen?

De herinrichting van de openbare ruimte in de Hoofdstraat in Kesteren is voltooid. In 2020 wordt een definitief besluit verwacht over het centrumplan Ochten. Het centrumplan Opheusden is tijdelijk geparkeerd in afwachting van verdere besluitvorming over de randweg Opheusden.

4.4 Glasvezelverbindingen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Stappen naar een 100% dekkend glasvezelnetwerk

- De ambitie is te komen tot een open breedbandnetwerk dat toekomstbestendig is. Het is het eerste regionale glasvezelnetwerk van Nederland. Het netwerk staat open voor alle providers in Nederland, voor aanbidding van hun diensten via dit open netwerk.
- De UBR heeft een opdracht gegund aan een marktpartij voor ontwerp, aanleg, onderhoud en beheer van het regionale breedbandnetwerk voor de zogenaamde 'witte adressen' in het buitengebied. Het project van UBR Rivierenland richt zich alleen op alle zogenaamde 'enkel-koper-adressen' die zich buiten de dichtbevolkte kernen van de regio bevinden.
- In regionaal verband mogelijk maken en stimuleren van de aanleg van een breedbandnetwerk in het buitengebied van de aan de UBR deelnemende gemeenten.
- De gemeenteraden van de zeven samenwerkende gemeenten in de UBR zijn akkoord gegaan met een garantstelling voor een lening bij een bank. Deze garantstelling verhoudt zich met het aantal aan te sluiten adressen binnen de gemeente.
- De gemeenschappelijke regeling Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland (UBR) is in januari 2020 opgericht. Er is door de UBR een lening afgesloten voor het aanleggen van het breedbandnetwerk. Dit na afronding van de aanbestedingsprocedure voor aanleg van het netwerk met een partij.
- Op 26 september 2019 heeft de gemeenteraad het college toestemming verleend tot oprichting van de Gemeenschappelijke regeling Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland (UBR). Op 1 oktober 2019 heeft het college positief besloten tot oprichting van deze gemeenschappelijke regeling. Begin 2020 is de UBR opgericht in de regio. Het gaat om een samenwerking tussen 7 gemeenten in regio Rivierenland voor de aanleg van een breedbandnetwerk voor de zogenaamde 'enkel-koper-adressen' in het buitengebied van de regio. Het is het eerste regionale glasvezelnetwerk van Nederland.
- Wij werken in regionaal verband mee aan het proces en de afstemming met Regio Rivierenland en de overige samenwerkende gemeenten in Regio Rivierenland.

Ontwikkelingen?

Er zijn geen actuele ontwikkelingen.

Overige ontwikkelingen

Gevolgen Covid-19 pandemie

De Corona-pandemie trekt diepe sporen in de Nederlandse economie. Verschillende sectoren ondervinden de gevolgen van de anderhalve meter samenleving. We passen onze gemeentelijke inspanningen aan de behoefte van onze samenleving aan. We ondersteunen onze lokale ondernemers zoveel mogelijk om hen door deze crisis te begeleiden.

Beleidsindicatoren

Naam Indicator:	Eenheid:	Bron:		2014	2015	2016	2017	2018	2019
Functiemenging	%	LISA	Neder-Betuwe	54,30	54,20	54,20	55,40	55,90	57,10
			Landelijk	52,10	52,00	52,20	552,50	52,80	53,20
Vestiging (van bedrijven)	aantal per 1.000 inwoners	LISA	Neder-Betuwe	138,20	141,10	145,70	144,20	148,60	152,30
			Landelijk	127,80	131,50	136,70	139,90	145,90	151,60
Verkeersveiligheid (geregistreerde ongevallen)	aantal per 1.000 inwoners	Waarstaatjegemeente.nl	Neder-Betuwe	8,20	10,00	10,40	11,00	10,80	10,80
			Landelijk	5,60	6,70	7,40	7,30	7,50	7,50

Verbonden partijen

Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal

Welke beleidsdoelstellingen gaat de verbonden partij voor ons bereiken en wat gaat de verbonden partij hiervoor doen?

- Gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten op het terrein van de openluchtrecreatie en het toerisme in het gebied met bestemming van het landschappelijke karakter.

Ontwikkelingen

Er zijn geen actuele ontwikkelingen.

Industrieschap Medel

Welke beleidsdoelstellingen gaat de verbonden partij voor ons bereiken en wat gaat de verbonden partij hiervoor doen?

- Het uitgeven van bouwrijpe kavels op het bovenregionale bedrijventerrein;
- Participeren in en bijdragen aan de Logistieke Hotspot Rivierenland.

Ontwikkelingen

Voor de afronding van Medel is een nieuw bestemmingsplan opgesteld, waarin de regelgeving met betrekking tot stikstofdepositie is aangepast. Ook de bestemmingsplannen Parapluherziening zonering industrielandbouw bedrijventerrein en Hogere grenswaarden voor woningen in de omgeving van het bedrijventerrein zijn aangepast. Zoals verwacht is ook tegen dit bestemmingsplan beroep ingesteld bij de Raad van State. Volgens de huidige inzichten doet de Raad van State in Q3 2021 uitspraak. Pas dan is er duidelijkheid of er sprake is van een onherroepelijk bestemmingsplan.

Waterbedrijf Vitens N.V.

Welke beleidsdoelstellingen gaat de verbonden partij voor ons bereiken en wat gaat de verbonden partij hiervoor doen?

Inwoners van Neder-Betuwe voorzien van kwalitatief goed drinkwater:

- De inwoners van Neder-Betuwe voorzien van kwalitatief goed drinkwater tegen een zo laag mogelijke prijs.

Ontwikkelingen

Er zijn geen actuele ontwikkelingen.

Wat mag het kosten?

Programma: 4		Economie				
Bedragen x € 1.000,-	Rekening		begroting		Meerjarenraming	
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bestaand beleid						
Lasten	2.117	3.886	2.772	1.349	1.349	1.349
Baten	-1.390	-3.648	-2.287	-864	-864	-864
Geraamd resultaat bestaand beleid	728	238	485	485	485	485
Nieuw beleid						
Lasten conform kadernota				75		
Baten conform kadernota						
Saldo nieuw beleid conform kadernota				75		
Lasten na kadernota			311	966	542	53
Baten na kadernota			-264	-919	-494	-5
Saldo nieuw beleid na kadernota			47	47	47	47
Geraamd resultaat nieuw beleid			47	122	47	47
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	728	238	533	608	533	533

Nieuw beleid/ontwikkelingen conform kadernota

Taakveld Economische Promotie

Gastvrije Waaldijk

(Incidenteel nadeel voor 2022 van € 75.000)

De komende jaren wordt de noordelijke Waaldijk tussen Gorinchem en Nijmegen versterkt. Dit is een uitgelezen kans om de uitstraling van de dijk een impuls te geven en de beleving te vergroten. Een Waaldijk met een gastvrij karakter, waar de fiets de hoofdgebruiker is en de auto te gast.

Nieuw beleid/ontwikkelingen na kadernota

Effect alle taakvelden

Actualisatie uren calculaties en kostendekkendheid leges

Structureel vanaf 2021 meer lasten € 51.000 en meer baten € 6.000 aflopend naar € 5.000 in 2023, totaal een structureel nadeel van € 45.000.

In het kader van het jaarlijks samenstellen van de uren calculaties en het bepalen van de kostendekkendheid van de leges is de beschikbare ambtelijke capaciteit op een juiste wijze toegeschreven naar de betreffende taakvelden. Dit is gebaseerd op de meest recente rijksnotities in het kader van de BBV. Het gevolg is dat binnen al de programma's een verschuiving van ambtelijke uren heeft plaatsgevonden.

Daarnaast is de kostendekkendheid van de leges geactualiseerd, wat heeft geresulteerd in een actualisatie van de legesopbrengsten en bijkomende kosten. Het effect op programma 4 Economie van deze twee onderwerpen bedraagt structureel een nadeel van € 45.000.

Taakvelden Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Actualisatie diverse grondexploitaties

Voor 2021 meer lasten en baten van € 258.000, voor 2022 meer lasten en baten van € 913.000, voor 2023 meer lasten en baten van € 489.000, voor 2024 geen mutaties. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de 1^e bestuursrapportage 2020.

De actualisatie van de diverse grondexploitaties resulteert totaal in een neutraal effect. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de actualisatie van de diverse grondexploitatie die bij de jaarstukken 2019 heeft plaatsgevonden.

Effect alle taakvelden

Structurele financiële effecten die verantwoord zijn in de eerste bestuursrapportage 2020

Structureel meer lasten van € 2.000. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de 1^e bestuursrapportage 2020.

Overige kleine verschillen (structureel nadeel van € 2.000)

Investeringen

Geen

Mutaties in reserves per programma

Geen

Programma 5 Wmo, jeugdzorg en participatiewet

Missie

Iedereen doet mee en iedereen doet ertoe

De kracht en mogelijkheden van onze inwoners zijn de vertrekpunten bij de (her)inrichting van het sociale domein. Met en door de inwoners werken wij aan een samenleving waarin ruimte, begrip en aandacht is voor de verschillende identiteiten, die onze gemeente rijk is. Het creëren van een klimaat van welzijn is een taak van ons allemaal.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

Algemeen

- Raadsvisie 2030 (raadsbesluit 9 mei 2019)
- Coalitieprogramma 2018 - 2022: 'Samen Bouwen aan ruimte voor de samenleving' (26 april 2018)
- Visie Lokaal Sociaal Beleid 2012-2020 (raadsbesluit 12 april 2012)
- Beleidsnota Welzijn in Neder-Betuwe (raadsbesluit 9 maart 2017) en het daarop gebaseerde uitvoeringsplan (collegebesluit 28 november 2017)
- Algemene subsidieverordening Neder-Betuwe 2019 (raadsbesluit 8 mei 2019)
- Nadere regel subsidies voor vrijwilligersorganisaties (2 juli 2019)
- Nadere regel belangenbehartiging sociaal domein 2019 (17 september 2019)

Wmo/Jeugd

- Nota Kernpunten (raadsbesluit 19 december 2013) en evaluatie toegang sociaal domein (collegebesluit 8 november 2017)
- Beleidsplan Wmo/Jeugd 2017-2020 'Verder met Wmo en Jeugd in Neder-Betuwe' (raadsbesluit 6 juli 2017) en het daarop gebaseerde uitvoeringsplan (collegebesluit 28 november 2017)
- Verordening Maatschappelijke Ondersteuning Neder-Betuwe 2020 (raadsbesluit 20 februari 2020)
- Verordening Jeugdhulp 2019 (raadsbesluit 4 april 2019)
- Dienstverleningsovereenkomst Wmo/Jeugd door de regio Rivierenland (collegebesluit 10 december 2019)
- Nadere regel subsidie vervanging buurtbus Klaartje en Swobrik 2019 (17 september 2019)
- Nadere regels Maatschappelijke ondersteuning gemeente Neder-Betuwe 2019 (collegebesluit 23 april 2019)
- Beleidsregels huishoudelijke ondersteuning Wmo gemeente Neder-Betuwe 2020 (collegebesluit 31 maart 2020)
- Nadere regels jeugdhulp Neder-Betuwe 2020 (collegebesluit 28 juli 2020)

Participatie

- Dienstverleningsovereenkomst uitvoering P-wet door de gemeente Buren (collegebesluit 5 januari 2016)
- Vangnetregeling Participatiewet (raadsbesluit 17 september 2015)
- Re-integratieverordening (raadsbesluit 8 december 2016; laatste wijziging 7 december 2017)
- Verordening studietoelage Participatiewet (raadsbesluit 18 december 2014)
- Afstemmingsverordening Participatiewet (raadsbesluit 8 december 2016)
- Verordening individuele inkomensvoet (raadsbesluit 18 december 2014)
- Verordening loonkostensubsidie (raadsbesluit 18 december 2014; laatste wijziging 7 december 2017)
- Gemeenschappelijke regeling Werkzaam Rivierenland (raadsbesluit 20 november 2014 en laatste wijziging 9 mei 2019)

Volksgesondheid

- Gemeenschappelijke regeling GGD-Gelderland (raadsbesluit 14 februari 2020)
- Meerjarenstrategie GGD-Gelderland 2020-2023 (raadsbesluit 20 februari 2020)
- Uitvoeringsplan Sociaal-economische gezondheidsverschillen 2016 (collegebesluit 2016)
- Preventie- en handhavingsplan 2018-2022 Drank- en Horecawet (raadsbesluit 9 november 2017)
- Uitvoeringskader gezond opgroeien in Neder-Betuwe 2019-2024 (raadsbesluit 3 juli 2019)
- Monitor Neder-Betuwe Bloeit! 2019-2024 (raadsbesluit 14 mei 2020)

Overige

- Verordening tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (raadsbesluit 3 juli 2018)

- Beleidsplan Schuldhulpverlening 2018-2021 (raadsbesluit 8 februari 2018) en de bijbehorende beleidsregels (collegebesluit 16 april 2019)
- Dienstverleningsovereenkomst uitvoering schuldhulpverlening door de gemeente Buren (collegebesluit 9 juni 2015)
- Beleidsregels Bijzondere Bijstand 2017 (collegebesluit 17 juli 2017; laatste wijziging 3 juli 2018)
- Plan van aanpak bestrijding kinderarmoede (raadsbesluit 8 februari 2018)
- Beleidsplan GGZ Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang 2018-2020 'Samen Dichtbij' (raadsbesluit 8 februari 2018)

Thema's

5.1 Zorg voor wie het echt nodig heeft en budget sociaal domein

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Zorg voor wie het echt nodig heeft

- In 2021 worden de zorgaanbieders betrokken bij het inkoopproces 2022. Daarnaast wordt er een regionale nota opgesteld, waarbij ook de zorgaanbieders een rol spelen. In deze processen is ook aandacht voor de innovatie binnen het sociaal domein.
- De integrale aanpak van zorg en ondersteuning van ouderen krijgt vorm in de nota Sociaal Domein.
- Stabiliseren van cliënttevredenheid ten opzichte van het voorgaande jaar (in 2021 ontvangen wij de rapportages over de cliënttevredenheid van 2020).
- Vormgeven nieuwe nota Sociaal Domein. Door corona heeft dit proces vertraging opgelopen. In september 2020 is dit proces weer opgestart. De huidige verwachting is dat de nota in de tweede helft van 2021 wordt aangeboden aan de raad.

Ontwikkelingen?

Er zijn geen actuele ontwikkelingen.

5.2 Maatschappelijke participatie – Iedereen doet mee

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Voldoende impulsen voor bijstandsgerechtigden om een maatschappelijke bijdrage te leveren.

- Deelname aan projecten van het Regionaal Werkbedrijf - Platform Onderwijs en Arbeidsmarkt Rivierenland (RW - POA Rivierenland) die de route naar werk moeten verkorten. Het ministerie van SZW heeft de arbeidsmarktregio Rivierenland voor een tweede jaar 1 miljoen euro toegekend voor projecten op dit vlak onder de noemer Perspectief op Werk. Omdat in het tweede kwartaal van 2020 bestaande projecten vertraging opliepen door de coronamaatregelen, wordt bezien of en op welke wijze de bestaande 17 projecten worden voortgezet, aangepast of vervangen door nieuwe initiatieven.
- Ondernemers worden gestimuleerd werkloze inwoners (al dan niet met arbeidsbeperking) van werk te voorzien. Via het Regionaal Werkbedrijf (waarin overheid, werkgevers- en werknemersorganisaties en onderwijsinstellingen zijn vertegenwoordigd) wordt samengewerkt om mensen met een arbeidsbeperking passend werk te bieden. In 2021 wordt de regionale werkgeversbenadering verder geüniformeerd. Werkgevers krijgen te maken met één portaal, waarachter meerdere uitvoeringsorganisaties (zoals UWV, gemeente Buren en Werkzaak) samenwerken.

Participatie statushouders stimuleren

- Op 1 juli 2021 treedt naar verwachting de nieuwe Wet Inburgering in werking. Vanaf dat moment krijgen gemeenten de regie (terug) op het inburgeringstraject van inwoners. Voor de zogenaamde 'ondertussengroep' statushouders, die nog met de vroegere Wet Inburgering te maken hebben, worden trajecten georganiseerd om het taalniveau zoveel als mogelijk te versterken. Focus ligt daarbij op de groep inburgeraars die de taal tegen het einde van hun DUO-lening nog niet voldoende machtig zijn om te slagen voor het inburgeringsexamen. Dit is een samenwerkingsproject binnen de arbeidsmarktregio.
- In overleg met Buren en Vluchtelingenwerk actief op zoek gaan naar (vrijwilligers) werk.

Ontwikkelingen?

Er zijn geen actuele ontwikkelingen.

5.3 Preventie – Maatschappelijk terrein

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Transformatie van zorgverlening naar meer preventie

- Verdere uitvoering geven aan beleid om eenzaamheid te voorkomen (startnotitie is vastgesteld in het vierde kwartaal van 2019).
- Gerichtte preventie en versterking van eigen kracht door het ontwikkelen van een specifiek aanbod voor groepen jeugdigen en/of ouders, die een vergrote kans lopen om een beroep op jeugdhulp te doen.
- Verbreden van informele zorg door goede informatievoorziening en samenwerking van maatschappelijke partners als SWAN, Welzijn Rivierstroom en Mozaïek, buurtsportcoaches, huisartsen en onze kernpunten e.a.
- Uitvoering pilot vitaal sportpark Dodewaard om maatschappelijk rendement te vergroten i.s.m. sport, onderwijs, welzijn, cultuur, kinderopvang, buurtsportcoaches, zorgaanbieders, CIOS, GSF en ROC.
- De gewenste samenwerking tussen de gemeente en de huisartsen krijgt steeds meer vorm. De samenwerking met de huisartsen wordt steeds verder uitgediept en we willen komen tot de inzet van een gedragsdeskundige. Mede vanwege de coronacrisis hebben de afspraken hierover vertraging opgelopen. We hopen uiterlijk begin 2021 te kunnen starten met de inzet van een gedragsdeskundige.
- Uitvoering geven aan de plannen uit het in 2020 opgestelde lokale Sportakkoord.

Ontwikkelingen?

Er zijn geen actuele ontwikkelingen.

5.4 Mantelzorg

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Mantelzorg is op haar taak berekend

- Vervolg geven aan en besluitvorming over het herijken van het waarderen van vrijwilligers en mantelzorgers door het vinden van een eigentijdse vorm om hen meer te waarderen.
- Onderzoek naar de mogelijke inzet van maatschappelijke stages in overleg met het voortgezet onderwijs om op deze wijze jongeren te betrekken bij het vrijwilligerswerk.
- Uitvoering geven aan de uitkomsten van het onderzoek naar welke aanvullende ondersteuningsbehoefte nodig is voor onze mantelzorgers, zodat zij hun taak als mantelzorger kunnen volhouden en kunnen combineren met het werk en andere activiteiten. Daarbij ook aandacht besteden aan jonge mantelzorgers ter voorkoming van overbelasting.
- Onderzoeken welke aanvullende ondersteuningsbehoefte nodig is voor onze vrijwilligers, zodat zij hun taak als vrijwilliger kunnen volhouden en kunnen combineren met het werk en andere activiteiten.
- Ontwikkelen van beleid op het terrein van mantelzorg en vrijwilligerswerk.

Ontwikkelingen?

Welzijn Rivierstroom voert in 2020 en 2021 een pilot uit om te bezien of, en zo ja in welke vorm en mate er behoefte bestaat aan individuele ondersteuning van mantelzorgers. De uitkomsten daarvan zullen wij uw raad voorleggen in de nieuwe Nota Sociaal Domein.

5.5 Armoedebeleid en schuldhulpverlening

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Armoede neemt af

- Bestrijden van kinderarmoede door het aanbieden van het zogenoemde kindpakket. Het streven is om circa 545 voorzieningen te verstrekken, waarbij het mogelijk is dat één kind gebruik maakt van een combinatie van voorzieningen.
- Uitvoering geven aan het Meerjaren beleidsplan schuldhulpverlening door de samenwerking tussen alle partijen op het gebied van schulden en vroeg-signalering te vergroten. In 2021 heeft de gemeente dankzij nieuwe wetgeving ruimere mogelijkheden om bij betalingsachterstanden inwoners pro-actief te benaderen. In eerste instantie richt de aanpak zich op partijen als woningbouwverenigingen, nutsbedrijven en zorgverzekeraars.

Ontwikkelingen?

Er zijn geen actuele ontwikkelingen.

5.6 Jeugdzorg

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Goed toegankelijke en bereikbare jeugdzorg en actief beleid voor pleegzorg. Versterken van de eigen kracht

- Verbeteren van de samenwerking tussen gemeente en onderwijs door samen te werken in het ondersteuningsteam op school en een integraal ondersteuningsplan op te stellen voor jeugdigen. Naast de reeds verbeterde samenwerking met de basisscholen zetten we ook in op de samenwerking met het voortgezet onderwijs en partners in de voorschoolse periode.
- Verbeteren van de samenwerking tussen huis- en jeugdartsen, Kernpunten en Sociaal Team door onder andere de inzet van een gedragsdeskundige en de ondersteuningsteams (OT's) op scholen. Hierdoor kan de inzet van specialistische (Geestelijke Gezondheids)zorg beperkt of anders ingezet worden.

Ontwikkelingen?

In 2020 zijn maatregelen opgesteld om tot kostenreductie op het gebied van jeugdzorg te komen. Denk hierbij aan het vaststellen van de nadere regels jeugdhulp. De maatregelen helpen om doelmatiger jeugdhulp in te zetten passend bij de ondersteuningsbehoefte van het kind. Deze maatregelen vinden ook in 2021 doorgang. Verder wordt meer ingezet op samenwerking met partners in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en in de voorschoolse periode. Daarnaast vindt er landelijk een onderzoek plaats naar de vraag of er sprake is van structurele tekorten voor jeugdzorg bij gemeenten en zo ja hoe dit opgelost kan worden. Hier wordt medio november 2020 uitsluitsel over verwacht.

De 7 jeugdhulpregio's in Gelderland zijn samen met 4 Gecertificeerde Instellingen (GI's), 3 Veilig Thuis-organisaties en de Raad voor de Kinderbescherming tot een Verbeteragenda voor de Jeugdbescherming gekomen. Aanleiding hiervoor is het rapport 'Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd' van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd van november 2019. Hieruit kwamen veel problemen in de organisatie en uitvoering van de jeugdbescherming naar voren. Die werden ook in Gelderland herkend. De genoemde ketenpartners hebben elkaar opgezocht en hun knelpunten met elkaar gedeeld. Dat heeft geleid tot deze Verbeteragenda. Deze gaat enerzijds in op de (technische kant van de) contractafspraken met de GI's, anderzijds gaat het over de brede samenwerking in de gehele veiligheidsketen. Met het gezamenlijk opstellen van deze Verbeteragenda hebben de genoemde ketenpartners naar elkaar toe uitgesproken om samen aan de genoemde onderdelen te werken en deze te verbeteren. Dit loopt door in 2021.

5.7 Zorg voor ouderen en gehandicapten

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Zorg en welzijn op dorpsniveau (wijkzorg)

- Bezien of de speerpunten uit het landelijke ouderenpact 'waardig ouder worden' aanleiding geven om tot verdere actie over te gaan. Deze speerpunten zijn: integrale aanpak om eenzaamheid te signaleren en te doorbreken, zorgen dat ouderen met goede ondersteuning langer thuis kunnen wonen en de kwaliteit van de verpleeghuiszorg verbeteren.

Ontwikkelingen?

Er zijn geen actuele ontwikkelingen.

Overige ontwikkelingen

Huishoudelijke Ondersteuning

Het door onze gemeente ontwikkelde model voor de uitvoering van Huishoudelijke ondersteuning is onderdeel geworden van de eind 2020 afgeronde regionale aanbesteding. Een algemene voorziening bleek niet meer het verwachte voordeel op te leveren, doordat ook hiervoor de eigen bijdrage maximaal € 19,00 per maand mag zijn. Medio 2020 zijn we als gemeente al gestart met de implementatie van ons urenmodel (in de vorm van een pilot). Vanaf de start van het nieuwe contract per 1 januari 2021 geldt dit voor alle cliënten in onze gemeente.

Ambulantisering Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ)

De ambulantisering van de GGZ zorgt voor een grotere doelgroep psychisch kwetsbare burgers voor de gemeenten. Er is veel aandacht voor 'personen met verward gedrag'. Daarnaast komt de functie beschermd wonen ook naar de gemeenten. Daarom is het van belang de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ) / Bijzondere Zorg beter neer te zetten. De GGD zet in op de doorontwikkeling van de afdeling Bijzondere Zorg. Dit betekent investeren in professionalisering en bedrijfsmatiger werken.

Ook ontwikkelt de GGD samen met andere partners de monitor OGGZ door. Zo ontstaat een gezamenlijk beeld van de gehele keten en kunnen er gericht interventies op knelpunten worden ingezet.

Gemeenten worden in 2022 (financieel) verantwoordelijk voor Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang

De (financiële) transitie Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang is uitgesteld tot 1 januari 2022, de oorspronkelijke datum was 1 januari 2020.

Inmiddels hebben de VNG en het ministerie over Beschermd Wonen een akkoord bereikt, waarvan de kern is:

- In tien jaar tijd een gefaseerde invoering van het objectieve financiële verdeelmodel voor beschermd wonen;
- In die tien jaar gefaseerd de door-decentralisatie beschermd wonen uitvoeren;
- Vanaf 2022 wordt een deel van de middelen voor het eerst objectief verdeeld;
- De centrumgemeenten blijven verantwoordelijk voor bestaande cliënten, nieuwe cliënten worden de verantwoordelijkheid van alle gemeenten;
- Over de eventuele door-decentralisatie van de Maatschappelijke Opvang naar alle gemeenten wordt op basis van een evaluatie over vier jaar een beslissing genomen.

Voor de inrichting van voorzieningen voor Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang wordt, op het schaalniveau van Gelderland-Zuid, gewerkt aan een meerjaren-uitvoeringsstrategie (uitvoeringsplan). Dit plan betreft een verdere uitwerking van het regionaal beleidsplan 'Samen Dichtbij' (2017).

Doorontwikkeling regionale samenwerking inkoop Wmo en jeugd

Er zijn verschillende ontwikkelingen die de regionale samenwerking op het gebied van inkoop Wmo en jeugd beïnvloeden. Er komt een nieuwe Jeugdwet om een effectievere samenwerking tussen gemeenten te realiseren. Het kabinet wil dat deze wetswijziging begin 2023 in werking treedt. Medio juli/augustus 2020 heeft de VNG namens de gemeenten gereageerd op de consultatie van dit wetsvoorstel. De VNG is geen voorstander van deze nieuwe wetgeving, omdat gemeenten dan keuzevrijheid in moeten leveren. Daarom heeft de VNG de Norm voor Opdrachtgeverschap opgesteld. Daarin verstevigen de gemeenten hun onderlinge samenwerking, maar dit gaat niet zover als op dit moment in de voorgenomen nieuwe Jeugdwet staat omschreven. Tijdens de ALV van de VNG is de Norm voor Opdrachtgeverschap aangenomen. Dat betekent dat wij in ieder geval de regionale samenwerking op het gebied van Wmo en jeugdzorg zullen moeten versterken. Dit houdt ten minste in dat er een

regiovisie zal moeten worden opgesteld. Verder is er op dit moment nog veel onzeker over hoe ver de samenwerking zal moeten reiken en de termijnen waarop dit gerealiseerd moet zijn. Wel is duidelijk dat we in ieder geval op zeer korte termijn aan de slag moeten om een regiovisie te realiseren. Wij volgen deze ontwikkelingen nauwlettend.

Daarnaast moet er met ingang van 2022 een nieuwe inkoop op het gebied van Wmo en jeugdzorg gerealiseerd zijn. Dit is een traject met een doorlooptijd van anderhalf jaar, waarbij de deelnemende gemeenten samen zullen onderzoeken hoe dit het beste vormgegeven kan worden. Hierbij worden ook de zorgaanbieders zelf betrokken.

De visie die dit inkoopproces van de gemeenten vraagt, heeft overlap met de onderwerpen die in de regiovisie meegenomen moeten worden. Deze processen worden goed op elkaar afgestemd.

Invoering Wet Inburgering

Op 1 juli 2021 wordt de nieuwe Wet Inburgering van kracht. Gemeenten worden (weer) verantwoordelijk voor het aanbieden van inburgeringstrajecten voor inwoners. Er worden drie verschillende leerroutes aangeboden:

1. de onderwijsroute voor jongere inburgeraars heeft tot doel uitstroom naar een reguliere MBO-HBO- of WO-opleiding;
2. de B1-route heeft tot doel taalniveau B1 te behalen om uitstroom naar werk mogelijk te maken;
3. de zelfredzaamheidsroute is bedoeld voor de doelgroep voor wie het B1-niveau en/of uitstroom naar werk niet haalbaar lijkt.

Gelet op de schaalgrootte werken gemeenten in Rivierenland samen aan de uitvoering van de wet.

Belangrijk aandachtspunt in de eerste helft van 2021 vormt de ondersteuning aan de zogenaamde 'ondertussengroep': inburgeraars die nog onder het huidige inburgeringsstelsel vallen en extra ondersteuning nodig hebben om hun inburgering succesvol af te ronden. Ook voor deze groep organiseren de regiogemeenten gezamenlijk aanbod.

Beleidsindicatoren

Naam Indicator:	Eenheid:	Bron:		2014	2015	2016	2017	2018	2019
Banen van inwoners tussen 15 en 64 jaar	aantal per 1.000 inwoners	LISA	Neder-Betuwe	669,80	682,60	688,00	726,60	747,10	777,30
			Landelijk	740,10	742,90	751,30	759,80	774,00	792,10
Lopende reïntegratievoorzieningen voor inwoners van 15 - 64 jaar	aantal per 10.000 inwoners	CBS	Neder-Betuwe		42,00	44,00	121,00	128,00	120,10
			Landelijk		129,00	134,00	145,00	153,00	207,00
Jongeren met jeugdhulp tot 18 jaar	%	CBS	Neder-Betuwe		7,80	8,50	8,90	8,70	9,10
			Landelijk		10,00	10,80	11,20	11,70	12,20
Jongeren met jeugdbescherming (tot 18 jaar)	%	CBS	Neder-Betuwe		1,00	0,80	0,80	1,00	1,00
			Landelijk		1,20	1,20	1,20	1,20	1,20
Jongeren met jeugdreclassering (van 12 tot 23 jaar)	%	CBS	Neder-Betuwe		0,20	0,30	0,30	0,00	
			Landelijk		0,50	0,50	0,40	0,40	
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	aantal per 10.000 inwoners	GMSD	Neder-Betuwe		0,00	550,00	490,00	490,00	510,00
			Landelijk		570,00	620,00	620,00	650,00	670,00
Werkloze jongeren tussen 16 en 22 jaar	%	Verwey Konker Instituut - Kinderen in Tel	Neder-Betuwe	0,44	0,88	0,00	0,00	0,00	
			Landelijk	1,27	1,52	0,00	0,00	0,00	
Personen met een bijstandsuitkering	aantal per 10.000 inwoners	CBS	Neder-Betuwe		202,00	193,00	208,00	199,00	189,00
			Landelijk		405,00	413,00	419,00	401,00	381,70
Jongeren van 12 t/m 21 jaar met een delict voor de rechter	%	Verwey Jonker Instituut Kinderen in Tel	Neder-Betuwe	0,92	1,03	0,00	0,00		
			Landelijk	2,00	4,45	0,00	0,00	0,00	
Kinderen tot 18 jaar in uitkeringsgezin	%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Neder-Betuwe	3,05	3,21	0,00	0,00	0,00	
			Landelijk	6,47	6,58	0,00	0,00	0,00	
Netto arbeidsparticipatie (werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking)	%	CBS	Neder-Betuwe	68,00	68,00	68,00	69,20	69,90	71,30
			Landelijk	64,90	65,40	65,80	66,60	67,80	68,80

Verbonden partijen

Werkzaam Rivierenland

Welke beleidsdoelstellingen gaat de verbonden partij voor ons bereiken en wat gaat de verbonden partij hiervoor doen?

Monitoring van de uitvoering van de sociale werkvoorziening door Werkzaam Rivierenland, waarbij Werkzaam de volgende doelstellingen hanteert:

- detacheringen: 450
- groepsplaatsingen: 25

(Beide aantallen gaan deels over de doelgroep Participatiewet, die Werkzaam niet voor Neder-Betuwe uitvoert.)

Ontwikkelingen

Evaluatie Werkzaam en nieuwe bestuurlijke afspraken.

Uit onvrede met de relatief hoge kosten die aan gemeente Tiel worden doorberekend, heeft deze gemeente in 2019 overwogen uit te treden uit de GR Werkzaam. In 2020 is daarom een traject gestart om nieuwe afspraken te maken over kostentoedeling en governance. Op dit moment is de uitkomst van dit traject nog onzeker. Het ligt in lijn der verwachting dat de nieuwe kostentoedeling voor Neder-Betuwe een negatief financieel effect heeft.

Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD)

Welke beleidsdoelstellingen gaat de verbonden partij voor ons bereiken en wat gaat de verbonden partij hiervoor doen?

De GGD is als gemeentelijke gezondheidsdienst van de 14 gemeenten in Gelderland-Zuid het gezicht van de publieke gezondheid in onze regio. De publieke gezondheidszorg richt zich op het bevorderen van gezond en vitaal leven van haar inwoners, het verminderen van risico's, het bieden van zorg en bescherming aan kwetsbare groepen. Voor de uitvoering van de taken, werkt de GGD vanuit twee leidende principes:

1. Aansluiting bij de gemeenten, waarbij de GGD zijn lokale nabijheid verder versterkt door per gemeente 'dedicated' teams van professionals te vormen die zich richten naar de lokale context.
2. Netwerkaanpak, waarbij verbinden van kennis en samenwerking met partners, op lokaal, regionaal en landelijk niveau, centraal staat. De netwerkaanpak kan leiden tot het samen organiseren van dienstverlening (netwerkorganisatie) om kwaliteit en integraliteit voor de inwoners te verhogen en/of dienstverlening te kunnen borgen.

De strategische thema's waar de GGD in de periode 2020-2023 op inzet zijn:

1. Informatie-gestuurde aanpak van maatschappelijke opgaven.
2. Adviseren over preventie en verbinden van collectieve preventie met persoonsgerichte zorg.
3. Investeren in de verbinding tussen zorg en veiligheid.
4. Gezondheidsbescherming in het sociale en fysieke domein.

Voor de wettelijke taken opgedragen aan de GGD en de wettelijke taken beleidsmatig belegd bij de GGD, zijn voor 2021 deze strategische thema's uitgewerkt in de volgende strategische doelen:

Programma Onderzoek Informatie en Advies (OIA)

- Verzamelen van beleidsrelevante gegevens over gezondheid van de burgers/monitoring.
- Bijdragen aan het opzetten van een veilige en betrouwbare regionale data-infrastructuur.

Algemene gezondheidszorg: Gezondheidsbescherming

- Gezondheidsbescherming van inwoners tegen infectieziekten in binnen- en buitenland, ongunstige milieufactoren en seksuele gezondheidsrisico's.

Algemene gezondheidszorg: Toezicht

- Bijdragen aan kwaliteitsborging kinderopvang en specifieke voorzieningen.

Algemene gezondheidszorg: Publieke gezondheid bij crises en rampen

- Borgen publieke gezondheid bij crisis en rampen.

Gezond Leven: producten Gezonde wijk/gemeente en Gezonde School

- Bevorderen van gezondheid van inwoners door realiseren van gezonde en veilige omgeving en verbeteren van integrale aanpak.

Jeugdgezondheidszorg

- Zorgdragen dat kinderen en jongeren lichamelijk, psychisch en sociaal gezond en veilig opgroeien.

Algemene gezondheidszorg: Forensische geneeskunde en Toezicht Wmo

- Bijdragen aan kwaliteitsborging forensische opsporing en Wmo-diensten.

Bijzondere zorg

- Het doelmatig en doeltreffend uitvoeren van de OGGZ-taken (Wmo).

Veilig Thuis

- Een veilig thuis voor iedereen, jong en oud.
- Sturen op kosten Veilig Thuis versus begroting.
- Zorg voor excellent partnerschap en aansluiten bij lokale structuren.
- Jonge organisatie wordt volwassen.

Ontwikkelingen

Er zijn geen actuele ontwikkelingen.

Wat mag het kosten?

Programma: 5 WMO, jeugdzorg en participatiewet		Rekening begroting			Meerjarenraming		
Bedragen x € 1.000,-		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bestaand beleid							
Lasten		22.297	23.197	20.798	20.712	20.764	20.764
Baten		-4.282	-4.196	-4.392	-4.392	-4.392	-4.392
Geraamd resultaat bestaand beleid		18.015	19.001	16.406	16.320	16.372	16.372
Nieuw beleid							
Lasten conform kadernota				-255	-372	-750	-1.207
Baten conform kadernota							
Saldo nieuw beleid conform kadernota				-255	-372	-750	-1.207
Lasten na kadernota				2.125	2.125	2.125	2.125
Baten na kadernota				232	232	232	232
Saldo nieuw beleid na kadernota				2.356	2.356	2.356	2.356
Geraamd resultaat nieuw beleid				2.101	1.984	1.607	1.150
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid		18.015	19.001	18.507	18.304	17.979	17.521

Nieuw beleid/ontwikkelingen conform kadernota

Taakveld Maatwerkdienstverlening 18-

Investeren in budget in evenwicht en deze terugverdienen via bezuinigingen

(Incidentele nadelen voor 2021 tot en met 2023 van € 100.000 en incidentele voordelen voor 2021 tot en met 2023 van € 100.000)

Om de uitgavenreductie voor de Wmo en de Jeugdzorg te kunnen realiseren, zal het noodzakelijk zijn om (tijdelijk) extra ondersteuning in te huren. Het is de bedoeling om deze kosten van extra inhuur volledig terug te verdienen met besparingen.

Taakveld Inkomensregelingen

Schuldhelpverlening

(Structureel nadeel vanaf 2021 van € 23.000)

Door de wetwijziging op het gebied van vroegsignalering van schulden krijgt de gemeente er een nieuwe uitvoeringstaak bij. Hier staat geen financiële tegemoetkoming van het rijk tegenover. Inwoners met financiële problemen in een vroeg stadium in beeld brengen en (waar nodig) hulp aanbieden.

Taakveld Algemene uitkering uit het gemeentefonds

Bijstelling algemene uitkering uit het gemeentefonds Meicirculaire 2020

(voor 2021 voordeel van € 44.274 , voor 2022 nadeel van € 63.514, voor 2023 nadeel van € 36.236 en voor 2024 een nadeel van € 20.287)

In deze kadernota hebben wij de bijstelling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds verwerkt. De financiële effecten van deze bijstelling zijn gebaseerd op de meicirculaire 2020. Het betreft hier de bijstelling van de budgetten die betrekking hebben op Sociaal domein (3D).

Bezuinigingen en ombuiging

Taakveld Volksgezondheid

Bijstellen begroting voorlichting over vaccineren

(Structureel voordeel vanaf 2021 tot en met 2023 van € 8.750)

De oorspronkelijke begroting voor het geven van voorlichting over vaccineren gaat uit van extra consultatietijd binnen de jeugdgezondheidszorg van de GGD voor alle geboren kinderen in een kalenderjaar. Afgesproken was om in 2020 te bezien of dit begrote bedrag ook daadwerkelijk nodig is. Omdat dit niet zo blijkt te zijn, kan het budget naar beneden worden bijgesteld.

Taakveld Begeleide participatie

Besparingen realiseren binnen programma Wmo 50%

(Structureel voordeel vanaf 2021 van € 75.000 oplopend naar € 250.000 in 2024)

In het jaar 2019 zijn de uitgaven voor Wmo met circa € 500.000 gestegen. De vraag om Wmo-voorzieningen ofwel de door de gemeente betaalde Wmo-ondersteuning moet gaan afnemen. Van inwoners wordt gevraagd om benodigde voorzieningen vanuit zelfredzaamheid voor eigen rekening te nemen als dit mogelijk is.

Taakveld Maatwerkdienstverlening 18-

Besparingen realiseren binnen programma Jeugdzorg 50%

(Structureel voordeel vanaf 2021 van € 150.000 oplopend naar € 1.000.000 in 2024)

In het jaar 2019 zijn de uitgaven voor jeugdhulp met ongeveer € 2.000.000 gestegen. Om besparingen te realiseren wordt jeugdhulp strakker en doelmatiger geïndiceerd, waardoor een structureel duurzame situatie wordt bereikt. Om de vraag naar jeugdhulp te laten dalen, wordt ingezet op het aangaan van innovatieve en intensievere samenwerkingsvormen, om ervoor te zorgen dat kinderen (vroegtijdig) op de juiste plek terecht komen en de hulp krijgen die ze nodig hebben. Tegelijkertijd wordt erop ingezet om meer als 'normaal bij de leeftijd' te accepteren en op het terugbrengen van onterechte en onnodige jeugdhulp. De in 2020 vastgestelde Nadere regels Jeugdhulp helpen hierbij. Zij geven kaders aan de lokale uitvoering van de Jeugdwet.

Nieuw beleid/ontwikkelingen na kadernota

Effect alle taakvelden

Actualisatie urencalculaties en kostendekkendheid leges

Structureel vanaf 2021 minder lasten € 120.000, totaal een structureel voordeel van € 120.000.

In het kader van het jaarlijks samenstellen van de urencalculaties en het bepalen van de kostendekkendheid van de leges is de beschikbare ambtelijke capaciteit op een juiste wijze toegeschreven naar de betreffende taakvelden. Dit is gebaseerd op de meest recente rijksnotities in het kader van de BBV. Het gevolg is dat binnen al de programma's een verschuiving van ambtelijke uren heeft plaatsgevonden.

Daarnaast is de kostendekkendheid van de leges geactualiseerd, wat heeft geresulteerd in een actualisatie van de legesopbrengsten en bijkomende kosten. Het effect op programma 5 Wmo, Jeugd en Participatiewet van deze twee onderwerpen bedraagt structureel een voordeel van € 120.000.

Effect alle taakvelden

Structurele financiële effecten die verantwoord zijn in de eerste bestuursrapportage 2020

Structureel meer lasten van € 2.245.000 en structureel minder baten € 231.000. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de 1^e bestuursrapportage 2020.

Overige kleine verschillen (Geen)

Investerings

Programma 5: WMO, Jeugd en Participatiewet			
Beschikbaar gestelde investering (lopend/toekomstig)		Startjaar	Investeringsbedragen
Beschikbaar te stellen investering (nieuw)			x € 1000
Lopend	Vervangen bus ouderenvervoer (Klaartje)	2020	45
	Totaal investeringsbedragen		45

Mutaties in reserves per programma

Geen

Programma 6 Onderwijs, sport en welzijn

Missie

Iedereen moet zich kunnen ontplooien en welbevinden

De wijze waarop jonge inwoners zich ontplooien is voor ieder kind en iedere jongere verschillend. Onze ambitie is om voor deze jonge inwoners randvoorwaarden te creëren, waarbinnen zij zich optimaal kunnen ontwikkelen op hun weg naar volwassenheid. Opleiding, vrijetijdsbesteding, talentontwikkeling, zorg en ondersteuning zijn daarbij van groot belang. De kernen blijven levende gemeenschappen, waar mensen elkaar op allerlei manieren ontmoeten en bijstaan. Investeren in onderwijs, sport en cultuur draagt bij aan de sociale cohesie binnen de dorpen. Dit leidt ertoe dat de inwoners zich thuis (blijven) voelen in de (kernen van de) gemeente.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

Algemeen

- Raadsvisie 2030 (raadsbesluit 9 mei 2019)
- Coalitieprogramma 2018 – 2022: 'Samen bouwen aan ruimte voor de samenleving' (26 april 2018)
- Visie Lokaal Sociaal Beleid 2012-2020 (raadsbesluit 12 april 2012)
- Beleidsnota Welzijn in Neder-Betuwe (raadsbesluit 9 maart 2017) en het daarop gebaseerde uitvoeringsplan (collegebesluit 28 november 2017)
- Algemene subsidieverordening Neder-Betuwe 2019 (raadsbesluit 8 mei 2019)
- Beleidsplan Wmo/Jeugd 2017-2020 'Verder met Wmo en Jeugd in Neder-Betuwe' (raadsbesluit 6 juli 2017) en het daarop gebaseerde uitvoeringsplan (collegebesluit 28 november 2017)
- Strategische visie accommodatiebeleid (2010) en Uitvoeringsplan accommodatiebeleid 2014-2018 (18 september 2014)

Onderwijs/leesbevordering

- Verordening Voorziening huisvesting onderwijs (raadsbesluit 10 december 2015)
- Verordening leerlingenvervoer (raadsbesluit 17 september 2015 en beleidsregels leerlingenvervoer collegebesluit 31 mei 2016)
- Subsidieregeling Kindgebonden financiering voorschoolse educatie Neder-Betuwe 2017 (ingetrokken per 1 januari 2020, raadsbesluit 20 februari 2020)
- Nadere regel subsidie voorschoolse educatie Neder-Betuwe 2019 (collegebesluit 17 september 2019)
- Beleidsplan voor- en voorschoolse educatie 2019-2022 Neder-Betuwe (collegebesluit 29 januari 2019)
- Beleidsregels handhaving kinderopvang Neder-Betuwe 2018 (collegebesluit 20 november 2018)
- Beleidskader toezicht en handhaving kinderopvang Neder-Betuwe 2018 (collegebesluit 20 november 2018)
- Integraal Huisvestingsplan onderwijs (raadsbesluit 9 mei 2019)
- Convenant bibliotheekwerk Rivierenland 2019 -2022 (raadsbesluit 9 maart 2018)
- Subsidieverordening Basisbibliotheek Neder-Betuwe 2007 (raadsbesluit 2007)
- Statuten 'Stichting Fluvium Openbaar Onderwijs' (2019)
- Dienstverlening overeenkomst Regionaal Leerplichtbureau (collegebesluit 10 april 2018)
- Nadere regel subsidie kinderopvang op grond van sociaal-medische indicatie Neder-Betuwe 2019 (collegebesluit 17 september 2019)

Sport

- Project combinatiefuncties/buurtsportcoaches (raadsbesluit 8 november 2012) / uitvoeringskader buurtsportcoaches/cultuurcoaches (collegebesluit 26 januari 2016)
- Beheerplan onderhoud sportvelden 2016-2025 (raadsbesluit 3/4 juli 2019)
- Sport- en beweegvisie Neder-Betuwe 2019-2030 (raadsbesluit 3/4 juli 2019)
- Beheerplan duurzaam meerjarenonderhoud gemeentelijke gebouwen 2018-2021 (raadsbesluit 7 december 2017)
- Nadere regel subsidies voor vrijwilligersorganisaties (2 juli 2019)
- Nadere regel projectsubsidie sportstimulering 2019-2022 (17 september 2019)

Thema's

6.1 Leefbaarheid

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Een doelmatig accommodatiebeleid dat aansluit op de behoeften van inwoners en maatschappelijke partijen Accommodaties moeten zelfvoorzienend zijn

- De dorpshuizen in overleg met hun besturen toekomstbestendig houden door:
  - het vervolgen van de jaarlijkse bijeenkomst met de dorpshuizen;
  - ondersteuning van de besturen bij hun exploitatie met advies, kennisuitwisseling en onderlinge samenwerking;
  - een subsidieregeling voor onderhoud en verbetering voor dorpshuizen. Besturen kunnen een bijdrage krijgen voor onderhoud, duurzaamheidsmaatregelen en het verbeteren van de toegankelijkheid als zij daarvoor zelf geen dekking hebben. De regeling is tijdelijk tot aan 2022.
- Een plan van aanpak integraal accommodatiebeleid per kern opstellen. We starten met een tweetal kernen voor een verbetering van de leefbaarheid en burgerparticipatie. De briefkaartenopbrengst van de omgevingsvisie geeft hiervoor richting. (Zie ook programma 3 Fysieke leefomgeving.)
- Het accommodatiebeleid Dodewaard/herontwikkeling De Eng krijgt steeds meer vorm: een werkgroep van bewoners en de gemeente stelt een plan voor een nieuwe dorpshuisfunctie/MFA op. In 2021 wordt een voorstel aan de raad worden voorgelegd ter besluitvorming. Met de werkgroep is afgesproken dat in fase A wordt gewerkt aan een inhoudelijk plan inclusief exploitatie. In fase B wordt dit plan concreet uitgewerkt in een te realiseren bouwplan.

Ontwikkelingen?

Er zijn geen actuele ontwikkelingen.

6.2 Huisvestingsplan scholen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Adequaat aanbod van onderwijs zo dicht mogelijk bij onze kinderen

- Mogelijkheden verkennen voor (integrale) kindcentra.
- Uitwerken duurzaamheids- en gezondheidsmaatregelen schoolgebouwen inclusief mogelijkheden voor financiering en subsidie.
- Conform raadsbesluit september 2020 worden de voorgestelde huisvestingsscenario's uitgewerkt in het uitvoeringsplan IHP en vervolgens voortvarend opgepakt. Het betreft de volgende scenario's: renovatie Hervormde School, nieuwbouw VCOG-school in Kesteren, vervangende nieuwbouw/renovatie De Hien en De Bellefleur, uitbreiding Pantarijn en De Wegwijzer en meewerken aan het huisvesten van een VCOG-school in Dodewaard.

Ontwikkelingen?

Er zijn geen actuele ontwikkelingen.

6.3 Subsidies

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Kernactiviteiten van verenigingen en maatschappelijke organisaties dienen zelfvoorzienend te zijn

- Flexibiliteit bij het subsidie-instrument: uitvoering van bestaand beleid met meer inzet op resultaten. Vrijwilligersorganisaties krijgen een bijdrage voor de activiteitenkosten.

Ontwikkelingen?

Er zijn geen actuele ontwikkelingen.

6.4 Sport en beweeg voorzieningen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Afname Sociaal-economische Gezondheidsverschillen en bevorderen sociale omgang

- Uitrollen van de pilot Vitaal sportpark Dodewaard conform startnotitie. Een vitaal sportpark beoogd door samenwerking van sportverenigingen dat er op sportpark De Eng meer gebruik en meer variëteit in de activiteiten is.

Langetermijnvisie ontwikkelen met betrekking tot sport en bewegen

- Begeleiding sportclubs bij subsidieaanvragen uit bovenregionale fondsen in samenwerking met de sportkoepel in het kader van Open Sportclub of Vitaal Sportpark.
- Continueren van de inzet van buurtsportcoaches
- Ondersteuning accommodaties sportclubs door garant te staan voor leningen en door het verstrekken van SVn duurzaamheidsleningen.
- Afronden plan van aanpak langetermijnvisie sport- en beweegvoorzieningen, die inzicht geeft in de grenzen aan de verantwoordelijkheid van de gemeente op het gebied van bewegen en sport (accommodaties). Daarbij worden het landelijke sportakkoord en de harmonisatie van de huurtarieven/onderhoudsbijdrage (nieuwe subsidiesystematiek) betrokken.
- De rijksoverheid wil sport en bewegen stimuleren door de samenwerking van alle betrokken partijen (lokaal en regionaal) te bevorderen. Ook Neder-Betuwe heeft daartoe een intentieverklaring (voor een lokaal Sportakkoord) getekend.

Sportverenigingen beschikken over voldoende velden, zodat leden kunnen trainen c.q. bewegen en kunnen deelnemen aan de voetbal- en/of korfbalcompetitie

- De uitdaging om op sportpark De Leede in Kesteren een extra sportveld te realiseren, is uitgewerkt tot enkele verschillende ontwerpen. Er zijn scenario's uitgewerkt, die een derde voetbalveld mogelijk kunnen maken, inclusief een stappenplan voor de herinrichting. In 2021 wordt een voorstel aangeboden aan de raad. Vanaf 2022 is gereserveerd budget ook beschikbaar voor de uitvoering.

Ontwikkelingen?

Er zijn geen actuele ontwikkelingen.

6.5 Laaggeletterdheid

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Terugdringen laaggeletterdheid

- Bespreekbaar maken van laaggeletterdheid door voorlichting te geven en er aandacht aan te besteden via bijvoorbeeld de gemeentelijke communicatiekanalen.
- De dienstverlening van de Bibliotheek Rivierenland gebruiken om kinderen en volwassenen te bereiken en zo de kans op laaggeletterdheid te verkleinen.
- In de Week van Lezen en Schrijven (voorheen Week van de Alfabetisering) extra aandacht besteden aan laaggeletterdheid en de aanpak ervan.
- Promoten van de locaties waar mensen terecht kunnen om hun taal-, reken- en/of computervaardigheid te verbeteren. Meer samenhang creëren en wellicht meer locaties/activiteiten realiseren.

Ontwikkelingen?

Lokaal uitvoering geven aan de regionale vervolgaanpak laaggeletterdheid 2020-2024

Meer mensen, met name vanuit de NT1-doelgroep, bereiken met een aanpak op maat.

Meer inzicht vergaren in dat wat werkt en hier slimmer op sturen. Inzet op kwaliteit van taalhuizen en taalpunten en non-formeel cursusaanbod.

De (regionale) samenwerking tussen gemeente(n), werkgevers en maatschappelijke organisaties actief optimaliseren.

6.6 Onderwijs

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Vormgeven aan lokaal onderwijs- en jeugdbeleid via de Lokale Educatieve Agenda (LEA)

- Met het onderwijs en de kinderopvang in de LEA samenwerken aan gezamenlijke thema's zoals het bestrijden van onderwijsachterstanden, passend onderwijs, leerplicht en voortijdig schoolverlaten, voor- en vroegschoolse educatie (VVE) en aansluiting van jeugdhulp op onderwijs.

Ontwikkelingen?

Er zijn geen actuele ontwikkelingen.

6.7 Voor- en vroegschoolse Educatie

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Alle peuters hebben toegang tot voor- en vroegschoolse educatie (VVE) en zijn voorbereid op het basisonderwijs.

- Afspraken maken met de kindercentra en de basisscholen over de resultaten van VVE, overdracht van peuteropvang naar basisschool, doorgaande leerlijnen en ouderbetrokkenheid.
- Met voorschoolse educatie de ontwikkeling van peuters stimuleren op meerdere gebieden zoals taal, rekenen, motoriek en sociaal-emotionele ontwikkeling.
- Ouders stimuleren om gebruik te maken van het aanbod voorschoolse educatie voor hun kind door informatieverstrekking en advisering vanuit het consultatiebureau en door het organiseren van themagerichte voorlichtingsbijeenkomsten door de kinderopvangaanbieders.

Ontwikkelingen?

Er zijn geen actuele ontwikkelingen.

Overige ontwikkelingen

Er zijn geen actuele ontwikkelingen

Beleidsindicatoren

Naam Indicator:	Eenheid:	Bron:		2014	2015	2016	2017	2018	2019
Absoluut verzuim (leerlingen 5 - 18 jaar)	aantal per 1.000 inwoners	Ingrado	Neder-Betuwe	5,66	0,45	4,06	2,49		
			Landelijk	2,82	2,34	1,81	1,82		
Relatief verzuim (leerlingen 5 - 18 jaar)	aantal per 1.000 inwoners	Ingrado	Neder-Betuwe	26,25	23,16	19,86	11,75		
			Landelijk	31,32	28,65	26,55	26,58		
Voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%		Neder-Betuwe	1,70	1,20	0,30			
			Landelijk	1,70	1,70	1,90			
Niet sporters (vanaf 19 jaar)	%	RIVM	Neder-Betuwe			63,00			
			Landelijk			48,70			

Verbonden partijen

Geen

Wat mag het kosten?

Programma: 6 Onderwijs, sport en welzijn						
Bedragen x € 1.000,-	Rekening begroting			Meerjarenraming		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bestaand beleid						
Lasten	4.794	5.887	5.414	5.390	5.390	5.390
Baten	-1.005	-1.482	-1.475	-1.475	-1.475	-1.475
Geraamd resultaat bestaand beleid	3.789	4.405	3.940	3.915	3.915	3.915
Nieuw beleid						
Lasten conform kadernota			174	200	175	175
Baten conform kadernota			-5	-5	-5	-5
Saldo nieuw beleid conform kadernota			169	195	170	170
Lasten na kadernota			169	169	169	169
Baten na kadernota			8	8	8	8
Saldo nieuw beleid na kadernota			177	177	177	177
Geraamd resultaat nieuw beleid			346	372	347	347
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	3.789	4.405	4.285	4.287	4.262	4.262

Nieuw beleid/ontwikkelingen conform kadernota

Taakveld Onderwijsbeleid en leerling zaken

Leerlingenvervoer

(structureel nadeel vanaf 2021 van € 200.000)

Alle leerlingen met een indicatie leerlingenvervoer maken gebruik van passend en veilig vervoer van huis naar school en vice versa. In de afgelopen jaren zijn er in de taxibranch (autonome) ontwikkelingen geweest die hebben geleid tot een hogere kostprijs voor het vervoer. Hier krijgt de gemeente met ingang van 1 augustus 2020 mee te maken nu er een Europese aanbesteding is afgerond. Deze heeft geleid tot een nieuw vervoerscontract voor drie jaar met de optie tot drie keer een jaar verlengen.

Laaggeletterdheid/volwasseneneducatie

Als gemeente hebben wij vanuit de Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB) de taak om volwasseneneducatie aan te bieden aan inwoners. In juli 2018 sloten de VNG en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) een bestuursakkoord over de aanpak laaggeletterdheid 2020-2024. Gemeenten moeten deze bestuurlijke afspraken nu verder uitwerken in een verplicht op te stellen regionaal plan 'Vervolgaanpak laaggeletterdheid 2020-2024' en hier ook lokaal uitvoering aan geven. Deze uitwerking gebeurt onder regie van in ons geval contactgemeente Tiel.

Taakveld Sportbeleid en activering

Neder-Betuwe als host-gemeente voor WK Volleybal 2022

Neder-Betuwe wil ter bevordering en stimulering van breedtesport het WK Volleybal 2022 faciliteren door middel van huisvesting en trainingsfaciliteiten voor een van de deelnemende landenploegen. En hierbij een aanvullend programma realiseren dat gericht is op breedtesport en stimulering van Neder-Betuwe als recreatieve gemeente.

Bezuinigingen en ombuigingen

Taakveld sportaccommodaties

Voetbalveld Kesteren een jaar later realiseren

(Incidenteel voordeel voor 2021 van € 26.500)

In 2021 wordt een besparing gerealiseerd door de aanleg van een extra voetbalveld voor VV Kesteren met een jaar uit te stellen. De voetbalvereniging kan dan een jaar later gebruik maken van het derde veld.

Taakveld culturele prestaties

Tijdelijk inzetten subsidieregeling voor dorpshuizen

(Structureel voordeel vanaf 2023 van € 25.000)

Er wordt een besparing gerealiseerd op een nieuwe subsidiebijdrage voor investeringen in dorpshuizen. Sinds 2020 kunnen dorpshuizen een beroep doen op deze nieuwe subsidieregeling voor onderhoud, verbouw, duurzaamheid en het verbeteren van de toegankelijkheid van de gebouwen. Deze subsidieregeling eindigt in 2023.

Taakveld Onderwijsbeleid en leerling zaken

Leges verhogen voor aanvragen exploitatie kinderopvang

(Structureel voordeel vanaf 2021 van € 5.000)

Er wordt een besparing gerealiseerd op inspectiekosten door de GGD door de leges voor aanvragen exploitatie te verhogen.

Besparingsopties Versis

Versis is een regionaal samenwerkingsverband van gemeenten en de provincie voor het vraagafhankelijk vervoer (Wmo en OV). De deelnemende gemeenten hebben samen met het beheerbureau Regio Rivierenland een notitie opgesteld met mogelijke besparingsopties. Deze opties zijn in meer en mindere mate mogelijkheden om besparingen te realiseren. De provincie en samenwerkende gemeenten lopen met elkaar de opties door om gezamenlijk in alle gemeenten met hetzelfde voorstel tot besparingen te komen (collectief).

Besparingen op leerlingenvervoer

Er wordt een besparing gerealiseerd op de kosten voor aangepast vervoer per taxi(bus).

Nieuw beleid/ontwikkelingen na kadernota

Effect alle taakvelden

Actualisatie urencalculaties en kostendekkendheid leges

Structureel vanaf 2021, meer lasten € 74.000, totaal een structureel nadeel van € 74.000

In het kader van het jaarlijks samenstellen van de urencalculaties en het bepalen van de kostendekkendheid van de leges is de beschikbare ambtelijke capaciteit op een juiste wijze toegeschreven naar de betreffende taakvelden. Dit is gebaseerd op de meest recente rijksnotities in het kader van de BBV. Het gevolg is dat binnen al de programma's een verschuiving van ambtelijke uren heeft plaatsgevonden. Daarnaast is de kostendekkendheid van de leges geactualiseerd, wat heeft geresulteerd in een actualisatie van de legesopbrengsten en bijkomende kosten. Het effect op programma 6 Onderwijs, Sport en Welzijn van deze twee onderwerpen bedraagt structureel een nadeel van € 74.000.

Effect alle taakvelden

Structurele financiële effecten die verantwoord zijn in de eerste bestuursrapportage 2020 en het tijdelijk gebruik voormalig Pantarijn gebouw.

Structureel meer lasten van € 95.000 en structureel minder baten € 8.000. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de 1^e bestuursrapportage 2020 en raadsvoorstel tijdelijk gebruik voormalig Pantarijn gebouw (raadsbesluit 24 september met documentnummer Z/20/068208/RAAD/20/02765).

Overige kleine verschillen (Geen)

Investeringen

Programma 6: Onderwijs, Sport en Welzijn			
Beschikbaar gestelde investering (lopend/toekomstig)		Startjaar	Investeringsbedragen
Beschikbaar te stellen investering (nieuw)			x € 1000
Toekomstig	Renovatie sportvelden SVK 2021	2021	60
Toekomstig	Renovatie sportvelden SVK 2022	2022	175
Toekomstig	Renovatie sportvelden Dodewaard	2024	60
Toekomstig	Renovatie sportvelden Echteld	2024	60
Toekomstig	Renovatie sportvelden SVK 2025	2025	10
	<i>Renovatie sportvelden</i>		
Lopend	Inv zonnepaneel de Eng	2018	17
Lopend	Inv zonnepaneel Echteld	2018	10
Lopend	Inv zonnepaneel Gymzaal Kesteren	2018	22
Lopend	Inv zonnepaneel sportzaal de Linie	2018	17
Lopend	INV Lucht/water warmtepomp De Leede	2019	53
Lopend	INV Lucht/water warmtepomp Sportzaal De Linie	2019	37
	<i>Energiebesparende maatregelen binnensportacc.</i>		
Lopend	Renovatie de Snellenburg 2018-2020	2018	101
Lopend	Renovatie de Snellenburg 2018-2020	2020	50
Lopend	groot onderhoud de Dijkkwetters PV/WP	2018	36
Lopend	groot onderhoud de Dijkkwetters PV/WP	2020	52
Lopend	Accommodatiebeleid Dodewaard / Herontwikkeling De Eng	2019	500
Lopend	Vernieuwbouw/uitbreiding Hervormde school Opheusden	2019	900
Lopend	Integraal huisvestingsplan met betrekking tot scholen (IHP)	2019	1.500
Toekomstig	Extra veld Voetbalvereniging Kesteren	2022	350
Lopend	Stimulering maatschappelijk rendement	2019	500
Lopend	1e Inrichting onderwijsleerpakket Sebaschool	2020	42
	Totaal investeringsbedragen		4.550

Toelichting mutaties in reserves per programma

Programma 6: Onderwijs, Sport en Welzijn						
Bedragen x € 1.000	rekening 2019	begroting 2020	begroting 2021	Meerjarenraming		
				2022	2023	2024
<u>Bestaand Beleid</u>						
Lasten						
Baten			-196	-196	-196	-196
Geraamd resultaat bestaand beleid			-196	-196	-196	-196
<u>Nieuw Beleid</u>						
Lasten						
Baten						
Geraamd resultaat nieuw beleid						
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid			-196	-196	-196	-196

ALGEMENE HUISVESTING VAN LODENSTEIN COLLEGE

Jaarlijks:

Onder bestaand beleid wordt jaarlijks de volgende onttrekking zichtbaar:

- Onttrekking aan de reserve huisvesting Van Lodenstein College in verband met afschrijvingen totaal € 196.000.

Totaal jaarlijks te onttrekken uit de reserve huisvesting Van Lodenstein College € 196.000.

Algemene dekkingsmiddelen, overhead, VPB, onvoorzien

Algemene dekkingsmiddelen

Van het onderdeel algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting (VPB) en onvoorzien wijkt de opbouw af van die van de beleidsprogramma's. Het onderdeel Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, VPB en onvoorzien is wel onderdeel van het totale Programmaplan.

De omvang van de algemene dekkingsmiddelen en de toelichting daarop worden in dit hoofdstuk gepresenteerd. Algemene dekkingsmiddelen zijn middelen, die geen vooraf bepaald bestedingsdoel hebben. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld specifieke uitkeringen vanuit de rijksoverheid of de rioolheffing, waar ontvangsten en uitgaven direct aan elkaar zijn gekoppeld.

De volgende algemene dekkingsmiddelen zijn te onderscheiden:

- de algemene uitkering uit het Gemeentefonds;
- de lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is;
- beleggingen, deelnemingen en financieringsfunctie;
- verhuur en diensten van derden (het beheer van activa, die voor de openbare dienst bestemd zijn).

Deze inkomsten zijn vrij besteedbaar en derhalve niet rechtstreeks aan een programma toe te rekenen.

Specificatie van Algemene dekkingsmiddelen

Specificatie baten algemene dekkingsmiddelen per taakveld						
Bedragen x € 1.000	rekening	begroting	begroting	Meerjarenraming		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
<u>Baten per taakveld</u>						
0.50 Treasury	-100	-38	-51	-51	-51	-51
0.61 OZB Woningen	-3.406	-3.393	-3.424	-3.456	-3.488	-3.517
0.62 OZB Niet woningen	-1.535	-1.484	-1.506	-1.535	-1.551	-1.566
0.63 Parkeerbelasting						
0.64 Belasting overig	-1.805	-1.787	-1.787	-219	-219	-219
0.70 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-31.873	-32.570	-33.710	-35.009	-35.732	36.247
0.80 Overige baten en lasten						
Totalen baten algemene dekkingsmiddelen	-38.719	-39.272	-40.478	-40.270	-41.041	41.600

Overhead

In juli 2016 is de nieuwe 'Notitie overhead' gepubliceerd als onderdeel van diverse wijzigingen van het 'Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten' (BBV). Deze wijzigingen zijn bedoeld om een beter inzicht in de overhead te bieden en daarmee de interne sturing en de vergelijkbaarheid tussen zowel provincies als gemeenten te bevorderen. Veel van onze werkzaamheden zijn gericht op onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners. Om dit op een adequate en efficiënte wijze te kunnen blijven doen, dienen de interne dienstverlening en bedrijfsvoering binnen onze ambtelijke organisatie goed op orde te zijn. Daar waar nodig zullen efficiency-maatregelen genomen worden om de interne dienstverlening te verbeteren. Een belangrijk kenmerk van het onderdeel bedrijfsvoering binnen de gemeentelijke organisatie is het feit dat dit ondersteunend van aard is. De overhead betreft alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. De gemeente Neder-Betuwe verdeelt de kosten van de overhead in 11 categorieën in navolging van de 'Notitie Overhead' van het BBV. Voor elk van deze categorieën is in onderstaande tabel het budget voor 2021 weergegeven. Vervolgens is weergegeven waar de kosten voor de overhead aan toegerekend worden.

Categorie overhead	Begroting 2021
Leidinggevende primair proces	€ 873
Financiën, toezicht en controle	€ 966
P&O	€ 1.304
Inkoop	€ 36
Communicatie en voorlichting	€ 312
Juridische zaken	€ 239
Bestuurszaken en bestuursondersteuning	€ 169
Informatievoorziening en automatisering	€ 1.348
Facilitaire zaken en huisvesting	€ 962
DIV	€ 323
Managementondersteuning primaire proces	€ 864
Totaal	€ 7.396
Doorverdeling van overhead	
Exploitatie	€ 6.932
Grondexploitatie	€ 84
Rioolheffing	€ 138
Ruimtelijke ontwikkeling (M3)	€ 243
Totaal	€ 7.396

Ten opzichte van begrotingsjaar 2020 zijn de overheadkosten 2021 in totaliteit gestegen. De totale lasten van de begroting 2021 zijn eveneens gestegen ten opzichte van 2020. Ook hebben er in de categorieën onderling enige verschuivingen plaatsgevonden als gevolg van de urencalculatie 2021. Het is voor de kostprijsberekeningen voor onder meer de leges van belang dat de uren (urencalculatie) zo goed mogelijk worden toebedeeld aan de taakvelden. De P-staat vormt de basis voor de doorverdeling naar de desbetreffende taakvelden. Het percentage overhead t.o.v. de totale lasten van de begroting bedraagt 12,3% en is gedaald ten opzichte van 12,7% in 2020.

Vennootschapsbelasting (VPB)

In Nederland zijn overheidsondernemingen sinds 2016 belastingplichtig voor de Nederlandse vennootschapsbelasting. Uit jaarlijkse inventarisaties van de activiteiten binnen de reguliere exploitatie blijken geen VPB-plichtige (clusters van) activiteiten aanwezig te zijn. De inventarisatie wordt gebaseerd op de laatst vastgestelde jaarrekeningen. Daar waar binnen bepaalde clusters van activiteiten overschotten worden behaald, wordt niet voldaan aan de criteria voor toetreding tot VPB-ondernemerschap. De criteria om als ondernemer te kwalificeren, zijn:

- een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid;
- en deelname aan het economisch verkeer;
- en een winstogmerk/structurele overschotten.

Met name vanwege de laatste twee criteria vallen de meeste activiteiten binnen de gemeentelijke exploitatie buiten de VPB-plicht. Uitzondering hierop zijn de bouwgronden in exploitatie (BIE GREXEN).

Bij de VPB-vraag of er sprake is van door de gemeente te verrichten ondernemersactiviteiten is het antwoord voor de BIE GREXEN positief. Over de voordelige resultaten van BIE GREXEN is per 1-1-2020, afhankelijk van de hoogte van de jaarlijkse cashflow, een percentage van 16,5% tot een bedrag van € 200.000 verschuldigd als VPB. Daarboven bedraagt dit percentage 25% en wordt berekend over het jaarlijks winstsaldo van de mutaties in dat jaar.

De jaarlijkse cashflow is het verschil tussen gerealiseerde inkomsten en gerealiseerde uitgaven. Hiertoe wordt een fiscale exploitatiebegroting opgesteld, die volledig voldoet aan de wet- en regelgeving van de Wro- en Bro-uitgangspunten, de BBV voorschriften en de VPB wetgeving. Financiële effecten van de

door de Belastingdienst in rekening gebrachte VPB komen ten laste van het gerealiseerde resultaat van de grondexploitatiebegroting van de betreffende BIE GREX projecten. In de laatste actualisatie per 1-1-2020 is rekening gehouden met de te verwachten af te dragen VPB voor zover van toepassing.

Specificatie budget onvoorziene uitgaven

De raming voor onvoorziene uitgaven is een wettelijk verplichte uitgavenpost. Voor 2021 en verder is voor onvoorziene uitgaven een bedrag opgenomen van € 50.000. Zie onderstaande tabel.

Budget onvoorziene uitgaven:				
	begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024
Budget onvoorziene uitgaven:	50.000	50.000	50.000	50.000

Overige ontwikkelingen

Er zijn geen actuele ontwikkelingen.

Beleidsindicatoren

Naam Indicator:	Eenheid:	Bron:		2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gemiddelde WOZ waarde	cijfer	CBS/COELO	Neder-Betuwe	220,00	216,00	218,00	224,00	232,00	244,00
			Landelijk	211,00	206,00	209,00	216,00	230,00	262,00
Demografische druk	%	CBS	Neder-Betuwe	79,20	79,80	80,80	81,40	82,50	82,20
			Landelijk	67,20	67,90	68,50	69,00	69,60	69,80
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonhuishouden	Euro	COELO	Neder-Betuwe	755,00	766,00	780,00	796,00	800,00	820,00
			Landelijk	627,00	637,00	651,00	644,00	649,00	673,00
Formatie	aantal per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	Neder-Betuwe				5,17	5,01	5,76
			Landelijk						
Bezetting	aantal per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	Neder-Betuwe				4,49	4,43	4,96
			Landelijk						
Apparaatskosten	cijfer	Eigen gegevens	Neder-Betuwe				498,00	495,00	576,00
			Landelijk						
Externe inhuur	cijfer	Eigen gegevens	Neder-Betuwe						18,60
			Landelijk						0,00
Overhead	%	Eigen gegevens	Neder-Betuwe					11,20	12,00
			Landelijk						
Nieuw gebouwde woningen	aantal	Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG)	Neder-Betuwe	21,20	17,20	12,50	13,50	12,80	11,50
			Landelijk	6,00	6,40	7,20	8,20	8,60	9,20

Verbonden partijen

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Welke beleidsdoelstellingen gaat de verbonden partij voor ons bereiken en wat gaat de verbonden partij hiervoor doen?

Zorgen dat wij tegen zo min mogelijke kosten voor korte of lange periode financieringen kunnen krijgen

- De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.

Ontwikkelingen

Er zijn geen actuele ontwikkelingen

Regionaal archief Rivierenland

Welke beleidsdoelstellingen gaat de verbonden partij voor ons bereiken en wat gaat de verbonden partij hiervoor doen?

Beheer van de overgebrachte archiefbescheiden van de deelnemers

- Adequaar archiefbeheer: zorgen voor voldoende financiële middelen en faciliteiten om het archiefbeheer conform de wettelijke regels uit te voeren.
- Opleiding en faciliteiten medewerkers en vrijwilligers: medewerkers en vrijwilligers van het Regionaal Archief Rivierenland voldoende toerusten om het beheer op juiste wijze te doen.
- Toezicht en advisering: via periodiek overleg en het jaarlijkse inspectieverslag aan de raad verantwoording afleggen aan de deelnemende gemeenten.
- Dienstverlening: door het organiseren van tentoonstellingen, lezingen en andere geschiedkundige bijeenkomsten een breed publiek voorzien van een goede, klantvriendelijke dienstverlening. De ingebruikname van de applicatie MijnStudiezaal en de persoonlijke omgeving voor eigen historisch onderzoek bevorderen het gemak van het zoeken en bewaren van gegevens.
- Openbaarheid van archieven: het digitaal ontsluiten van documenten en gegevens bevordert de openbaarheid. Publicatie van archiefstukken is een vorm van actieve openbaarheid van het weergeven van oude documenten.

Ontwikkelingen

Er zijn geen actuele ontwikkelingen

Wat mag het kosten?

Programma: 7 Overhead VPB onvoorzien						
Bedragen x € 1.000,-	Rekening begroting			Meerjarenraming		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bestaand beleid						
Lasten	7.647	8.035	8.027	8.233	8.428	8.428
Baten	-38.971	-39.989	-40.191	-38.874	-39.770	-39.770
Geraamd resultaat bestaand beleid	-31.324	-31.954	-32.164	-30.641	-31.343	-31.343
Nieuw beleid						
Lasten conform kadernota			259	231	232	511
Baten conform kadernota			-363	-1.518	-1.393	-1.953
Saldo nieuw beleid conform kadernota			-104	-1.287	-1.161	-1.442
Lasten na kadernota			-504	-521	-612	-612
Baten na kadernota			-7	14	78	78
Saldo nieuw beleid na kadernota			-511	-507	-534	-534
Geraamd resultaat nieuw beleid			-615	-1.794	-1.694	-1.975
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	-31.324	-31.954	-32.779	-32.435	-33.037	-33.318

Nieuw beleid/ontwikkelingen conform kadernota

Taakveld Overhead

I&A programmagids 2021

Uitvoering ICT strategie en verder ontwikkelen digitale dienstverlening

(Structureel nadeel voor 2021 van 79.772 aflopend naar € 52.038 in 2024)

Tijdig gebruik maken van technologische ontwikkelingen om onze dienstverlening aan inwoners en bedrijven blijvend op een goed niveau te houden. Door het slimmer en efficiënter inrichten van onze systemen vergroten we de mogelijkheid van selfservice door inwoners en bedrijven.

Rechtmatigheidsverklaring inclusief tool

Over de jaarrekening van 2021 stelt niet de accountant, maar het college de rechtmatigheid vast en geeft daarmee een rechtmatigheidsverantwoording af. Doel is om dit zo in te richten dat aan de wettelijke eisen wordt voldaan.

Taakveld Algemene uitkering uit het gemeentefonds

Opnemen stelpost algemene uitkering 3D

(Structureel voordeel vanaf 2022 van € 700.000)

In de meicirculaire 2019 zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor 2019 tot en met 2021 voor de drie decentralisaties en in het bijzonder voor Jeugd. We verwachten dat die extra middelen ook na 2021 beschikbaar blijven. De provinciaal toezichthouder beaamt dat en de meicirculaire 2020 geeft ook aan dat dit waarschijnlijk het geval zal zijn. Maar zekerheid is er nog niet. Daarom nemen we hiervoor vanaf 2022 in onze begroting een stelpost op van € 700.000 in afwachting van zekerheid hierover.

**Bijstelling algemene uitkering uit het gemeentefonds Meicirculaire 2020
(voor 2021 nadeel van € 84.193, voor 2022 voordeel van € 231.296, voor 2023 nadeel van € 36.191 en voor 2024 een voordeel van € 198.694)**

In deze kadernota hebben wij de bijstelling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds verwerkt. De financiële effecten van deze bijstelling zijn gebaseerd op de meicirculaire 2020.

Bezuinigingen en ombuigingen

Taakveld Overhead

Efficiëntere openingstijden Gemeentewinkel (overhead) (Structureel voordeel vanaf 2021 van € 5.000)

Met ingang van 1 januari 2020 zijn de openingstijden van de Gemeentewinkel aangepast. Het gemeentehuis is nu ook op vrijdagmiddag op afspraak open. De kosten voor deze aanpassing waren € 5.000 (structureel).

Door de huidige financiële situatie en de nieuwe inzichten die de corona crisis met zich mee brengt, willen wij de openingstijden nogmaals tegen het licht houden. We willen kijken welke mogelijkheden er zijn om via herschikking van deze openingstijden een besparing te realiseren zonder daarmee afbreuk te doen aan het niveau van dienstverlening.

Besparing op de bedrijfsvoering van de ambtelijke organisatie (Structureel voordeel vanaf 2021 van € 100.000)

Om de gemeentelijke begroting sluitend te kunnen presenteren, is ook gezien welke bijdrage de ambtelijke organisatie daaraan kan leveren. In de Kadernota 2021-2024 is besloten tot een taakstellende bezuiniging van € 100.000. Er zijn mogelijkheden om op relatief korte termijn besparingen te realiseren in de apparaatskosten (met andere woorden: de niet-formatieve bedrijfsvoeringsbudgetten, zoals het opleidingsbudget). In de laatste maanden van 2020 werken wij die mogelijkheden op een zorgvuldige manier uit in concrete maatregelen, die per 2021 geëffectueerd worden.

Taakveld OZB Woningen en Niet-woningen

Herroepen verlaging onroerendezaakbelasting (OZB) van 2% (Structureel voordeel vanaf 2021 van € 95.000 oplopend naar € 285.000 in 2024)

De ingezette OZB-verlaging wordt herroepen. Met het herroepen van de OZB-verlaging van 2% wordt er 2% meer onroerende zaakbelasting (OZB) geheven

Toename OnroerendeZaakBelasting (OZB) met inflatiepercentage (Structureel voordeel vanaf 2021 van € 68.000 oplopend naar € 205.000 in 2024)

Met het doorvoeren van het inflatiepercentage blijft de opbrengst van de Onroerende ZaakBelasting (OZB) gelijk aan die van het voorgaande jaar. Deze wordt verhoogd met de algemene prijsontwikkeling van 1,5%. Voor 2022 en verder zijn de inflatiecijfers nog niet bekend en is uitgegaan van een prijsontwikkeling van 1%.

Taakveld Belastingen overig

Verbeterd toepassen toeristenbelasting en uitwerking verblijfsbelasting

Huisvesters die verblijf bieden aan arbeidsmigranten voor een kortere periode dan vier maanden (die zich dus niet hoeven inschrijven in de BRP) zijn met ingang van 1 januari 2020 verplicht voor deze mensen elke 24 uur een digitaal nachtregister bij te houden.

Nieuw beleid/ontwikkelingen na kadernota

Effect alle taakvelden

Actualisatie urenrekeningen en kostendekkendheid leges

Structureel vanaf 2021, minder lasten € 396.000, totaal een structureel voordeel van € 396.000

In het kader van het jaarlijks samenstellen van de urenrekeningen en het bepalen van de kostendekkendheid van de leges is de beschikbare ambtelijke capaciteit op een juiste wijze toegeschreven naar de betreffende taakvelden. Dit is gebaseerd op de meest recente rijksnotities in het kader van de BBV. Het gevolg is dat binnen al de programma's een verschuiving van ambtelijke uren heeft plaatsgevonden.

Daarnaast is de kostendekkendheid van de leges geactualiseerd, wat heeft geresulteerd in een actualisatie van de legesopbrengsten en bijkomende kosten. Het effect op programma Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, VPB en Onvoorzien van deze twee onderwerpen bedraagt structureel een voordeel van € 396.000.

Effect alle taakvelden

Structurele financiële effecten die verantwoord zijn in de eerste bestuursrapportage 2020

Structureel minder lasten van € 108.000 en structureel meer baten € 7.000, 2022 minder lasten € 125.000 en minder baten € 14.000, 2023 minder lasten € 216.000 en minder baten € 78.000, 2024 minder lasten € 216.000 en minder baten € 78.000. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de 1^e bestuursrapportage 2020.

Overige kleine verschillen (Geen)

Investerings

Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, VPB en Onvoorzien			
Beschikbaar gestelde investering (lopend/toekomstig)		Startjaar	Investeringsbedragen
Beschikbaar te stellen investering (nieuw)			x € 1000
Lopend	I&A gids 2017 Implementatie BGT	2017	112
Lopend	I&A gids 2017 Optimalisatie GEO applicaties	2017	45
Lopend	I&A gids 2019 Windows 10 en Office 2016	2019	40
Lopend	I&A gids 2020-2021 GEO Ontwikkeling baisregistratie	2020	177
Nieuw	I&A gids GT connect	2021	33
Totaal investeringsbedragen			407

Toelichting mutaties in reserves per programma

Algemene dekkingsmiddelen overhead VPB onvoorzien						
Bedragen x € 1.000	rekening	begroting	begroting	Meerjarenraming		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bestaand Beleid						
Lasten			1.481			
Baten			-196	-796		
Geraamd resultaat bestaand beleid			1.285	-796		
Nieuw Beleid						
Lasten			21			
Baten			-2.649	-119	-119	-119
Geraamd resultaat nieuw beleid			-2.628	-119	-119	-119
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid						
			-1.343	-915	-119	-119

ALGEMENE RESERVE

Jaarschijf 2021:

Onder bestaand beleid is voor jaarschijf 2021 de volgende onttrekking zichtbaar:

- onttrekking algemene reserve vanwege incidentele dekking van het nieuwe beleid € 196.000.

Onder nieuw beleid conform kadernota is voor jaarschijf 2021 de volgende onttrekking zichtbaar:

- Conform de kadernota 2021-2024 wordt in 2021 een bedrag van € 1 miljoen onttrokken aan de algemene reserve ter dekking van de tekorten.

In de 1e bestuursrapportage 2020 zijn voor de jaarschijf 2021 de volgende onttrekkingen voorgesteld:

- Onttrekking algemene reserve vanwege ophoging voorziening Neder-Betuws Verkeer en Vervoersplan met € 119.000.
- Onttrekking algemene reserve vanwege doorschuiven van het budget van € 30.000 voor het opstellen van een woonvisie.
- Onttrekking algemene reserve vanwege doorschuiven van het budget van € 25.000 voor het opstellen van een vastgoedvisie.

Totaal in 2021 te onttrekken uit de algemene reserve € 1.370.000.

Jaarschijf 2022:

Onder bestaand beleid zijn voor jaarschijf 2022 de volgende onttrekking zichtbaar:

- Onttrekking algemene reserve vanwege incidentele dekking van het nieuwe beleid € 196.000.
- Onttrekking algemene reserve € 600.000 om ervoor te zorgen, dat de financiële positie meerjarig een consistente lijn aantoont en zorgt voor een jaarlijks overschot van minimaal € 100.000.

In de 1e bestuursrapportage 2020 is voor de jaarschijf 2022 de volgende onttrekking voorgesteld:

- Onttrekking algemene reserve vanwege ophoging voorziening Neder-Betuws Verkeer en Vervoersplan met € 119.000.

Totaal in 2022 te onttrekken uit de algemene reserve € 915.000

Jaarschijf 2023:

In de 1e bestuursrapportage 2020 is voor de jaarschijf 2022 de volgende onttrekking voorgesteld:

- Onttrekking algemene reserve vanwege ophoging voorziening Neder-Betuws Verkeer en Vervoersplan met € 119.000

Totaal in 2023 te onttrekken uit de algemene reserve € 119.000.

Jaarschijf 2024:

In de 1e bestuursrapportage 2020 is voor de jaarschijf 2022 de volgende onttrekkingen voorgesteld:

- Te onttrekken uit de algemene reserve vanwege ophoging voorziening Neder-Betuws Verkeer en Vervoersplan met € 119.000

Totaal in 2024 te onttrekken uit de algemene reserve € 119.000.

RESERVE PRECARIOBELASTING

Jaarschijf 2021:

Onder bestaand beleid is voor jaarschijf 2021 de volgende storting zichtbaar:

- storting ontvangen precariobelasting in de reserve precariobelasting € 1.481.000.

Onder nieuw beleid conform kadernota is voor jaarschijf 2021 de volgende onttrekking zichtbaar:

- Conform de kadernota 2021-2024 wordt in 2021 een bedrag van € 1.475.000 onttrokken aan de reserve precariobelasting ter dekking van de tekorten.

In de 1e bestuursrapportage 2020 is voor de jaarschijf 2021 de volgende storting voorgesteld:

- Storting in de reserve precariobelasting in verband met hogere ontvangen precariobelasting 2019 en minder ontvangen precariobelasting 2020 totaal € 21.000.

Totaal in 2021 te storten in de reserve precariobelasting € 27.000.

PARAGRAFEN

Paragraaf 1 Lokale heffingen

Algemeen

Conform artikel 10 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten bevat de paragraaf 'Lokale heffingen' de volgende zaken:

- het beleid rond de lokale heffingen;
- de geraamde inkomsten;
- een overzicht op hoofdlijnen van de lokale heffingen. Hieruit blijkt hoe we ervoor zorgen dat bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, de geraamde baten niet hoger uitvallen dan de geraamde lasten. Dit zijn de beleidsuitgangspunten voor de tariefstelling, waarop deze berekeningen gebaseerd zijn;
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid;
- een aanduiding van de lokale lastendruk.

Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Het totale pakket van de gemeentelijke belastingen en heffingen bestaat uit verschillende belastingen/heffingen. De rechtvaardiging hiervoor is beschreven in de belastingverordeningen die de gemeenteraad heeft vastgesteld.

Voor de hoogte van de tarieven en leges gelden de volgende uitgangspunten:

- Streven naar een volledige kostendekking bij leges en andere rechten.
- De opbrengst van leges en rechten niet meer laten stijgen dan de inflatiecorrectie.
- In het kader van de bezuinigingen is, zoals aangegeven in de Kadernota 2021-2024, besloten dat de ingezette jaarlijkse OZB-verlaging van 2% wordt herroepen met ingang van 2021.
- Een tweede bezuinigingsmaatregel is het doorvoeren van het inflatiepercentage voor de opbrengst Onroerende ZaakBelasting. Deze wordt verhoogd met de algemene prijsontwikkeling van 1,5%. Voor 2022 en verder zijn de inflatiecijfers nog niet bekend en is uitgegaan van een prijsontwikkeling van 1%.

Geraamde Inkomsten

Totaaloverzicht lokale heffingen 2021					
Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN:					
1 Onroerende-zaakbelastingen:					
OZB eigenaar woningen	3.399.865	3.424.321	3.455.900	3.487.686	3.517.321
OZB eigenaar niet-woningen	897.337	910.675	919.701	928.817	938.023
OZB gebruikers niet-woningen	600.802	609.725	615.763	621.861	628.020
2 Forensenbelasting	14.006	14.006	14.006	14.006	14.006
3 Toeristenbelasting	51.333	51.333	51.333	51.333	51.333
4 Hondenbelasting	132.698	133.638	133.638	133.638	133.638
5 Precariobelasting	1.502.169	1.502.169	0	0	0
HEFFINGEN MET EEN BESTEMMING:					
6 Rioolheffing woningen	1.992.081	2.011.933	2.035.000	2.059.000	2.058.592
Rioolheffing niet-woningen	191.866	196.219	198.500	200.699	200.770
7 Afvalstoffenheffing	2.112.000	2.697.460	2.697.460	2.697.460	2.697.460
8 Lijkbezorgingrechten	274.615	269.055	269.055	269.055	269.055
9 Staangelden markten en kermissen	3.445	3.500	3.500	3.500	3.500
10 Leges:					
Titel 1 Algemene dienstverlening	393.038	443.109	443.109	443.109	443.109
Titel 2 Fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning	801.258	1.050.001	1.010.001	1.010.001	1.010.001
Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn en niet vallend onder titel 2	22.032	31.892	31.892	31.892	31.892
	12.388.546	13.349.038	11.878.858	11.952.057	11.996.720

Overzicht op hoofdlijnen van de lokale heffingen

1. Onroerende ZaakBelasting

De onroerendezaakbelasting (hierna OZB) is veruit de voornaamste gemeentelijke belasting. De OZB bestaat uit een eigenarenbelasting bij woningen en niet-woningen en een gebruikersbelasting bij niet-woningen. De OZB is een algemene belasting en de opbrengst is bedoeld voor het dekken van de lasten van de gemeente. De grondslag voor de berekening van de OZB in 2021 is de WOZ-waarde per prijsspeildatum van 1 januari 2020.

Doordat het financieel perspectief minder rooskleurig is dan voorgaande jaren zullen er met ingang van 2021 een aantal ombuigingen plaatsvinden die besparingen op korte termijn met zich mee zullen brengen. Een van deze ombuigingen is de structurele OZB-verlaging van 2% per jaar te herroepen en de komende jaren uit te gaan van een verhoging van de OZB met het inflatiepercentage. Het streven blijft daarbij om de belastingdruk op een (financieel) verantwoorde en toekomstbestendige manier naar 100% te krijgen.

Begroting 2021 wordt dan:	2020-2023	2021-2024	2021-2024	2021-2024	2021-2024
Heffingsjaar:	2020	2021	2022	2023	2024
WOZ waarde (x1000)					
taxatiewaarde woningen	2.301.872	2.301.872	2.301.872	2.301.872	2.301.872
taxatiewaarde niet-woningen	415.242	415.242	415.242	415.242	415.242
Totale WOZ waarde	2.717.114	2.717.114	2.717.114	2.717.114	2.717.114
Totale heffing OZB					
Eigenaars woningen	3.399.865	3.424.321	3.455.900	3.487.686	3.517.321
Eigenaars niet-woningen	897.337	910.675	919.701	928.817	938.023
Gebruikers niet-woningen	600.802	609.725	615.763	621.861	628.020
Totale heffing OZB	4.898.004	4.944.722	4.991.365	5.038.365	5.083.365

2. Forensenbelasting

Met ingang van 2014 wordt forensenbelasting geheven van eigenaren van zogenaamde tweede woningen, waaronder de chalets op de campings Rijk van Batouwe in Kesteren en Resort Rivierendal in Ochten. Deze belasting is bedoeld om eigenaren van deze tweede woningen mee te laten betalen aan de gemeenschapsvoorzieningen in onze gemeente. De gedachte hierachter is, dat de eigenaren van deze tweede woningen een groot deel van het jaar in onze gemeente zijn en daarom ook gebruik maken van de gemeenschapsvoorzieningen. De heffing geldt alleen voor chalets in eigendom van natuurlijke personen, die niet in de gemeente Neder-Betuwe wonen. Zij moeten meer dan negentig dagen per jaar de beschikking hebben over een (gemeubileerde) woning voor zichzelf of voor hun gezin. De aanslag wordt opgelegd aan de eigenaar van de woning. Omdat de uitvraag voor de aangiften en de aanslagoplegging van de forensenbelasting onlosmakelijk verbonden is met die van de toeristenbelasting, heeft deze in aansluiting op de landelijke economische maatregelen vanwege het Coronavirus nog niet plaatsgevonden in 2020. Naar verwachting zal dit begin 2021 met terugwerkende kracht gebeuren.

3. Toeristenbelasting

Onder de naam 'toeristenbelasting' wordt een directe belasting geheven voor overnachten binnen de gemeente op campings, in hotels, pensions, bed & breakfast en dergelijke tegen vergoeding in enige vorm. Toeristenbelasting is een algemene belasting die een gemeente kan heffen. Deze belasting geldt alleen voor personen die verblijven in een gemeente waar zij niet zijn ingeschreven. De ondernemer die de overnachting mogelijk maakt houdt een nachtregister bij en ontvangt op basis daarvan jaarlijks de aanslag voor de toeristenbelasting

In aansluiting op de landelijke economische maatregelen vanwege het Coronavirus zijn er in 2020 nog geen aanslagen toeristenbelasting opgelegd. Naar verwachting zal dit begin 2021 met terugwerkende kracht plaatsvinden.

Er is op dit moment nog geen inschatting te maken in hoeverre de opbrengsten zullen gaan afwijken van de ramingen. Het kabinet heeft besloten de gemeenten voor de periode van 1 maart 2020 tot en met 1 juni 2020 voor de inkomstenderving van de toeristenbelasting te compenseren. Hiermee is een bedrag van € 100 miljoen gemoeid. De middelen worden beschikbaar gesteld via een decentralisatie-uitkering. De verdeling vindt plaats naar rato van de verwachte jaaropbrengst van de betreffende belasting in de gemeentelijke begroting 2020 zoals gemeenten die via Informatie voor derden hebben aangeleverd bij het CBS.

Huisvesters die verblijf bieden aan arbeidsmigranten voor een kortere periode dan vier maanden zijn vanaf 1 januari 2020 verplicht een digitaal nachtregister bij te houden. In 2020 is het nachtregister gestart en is het proefjaar. Vanaf 2021 moet het nachtregister structureel inkomsten toeristenbelasting genereren. In eerste instantie is geschat dat de opbrengsten circa € 50.000 per jaar (1.000 arbeidsmigranten x 6 weken verblijf) bedragen. Nog onbekend is of er door Covid-19 een structurele daling is van het aantal arbeidsmigranten dat kort verblijft in onze gemeente. Hierdoor zouden de opbrengsten lager kunnen uitvallen.

4. Hondenbelasting

Onder de naam 'hondenbelasting' wordt op basis van artikel 226 van de Gemeentewet een directe belasting geheven voor het houden van honden binnen de gemeente. De belasting wordt geheven op basis van het aantal honden, dat iemand binnen de gemeente houdt. Er worden verschillende tarieven gehanteerd voor de eerste hond, de tweede en volgende honden en voor kennels. Jaarlijks wordt er een controle uitgevoerd op de aangifte van aanwezige honden.

5. Precariobelasting

Sinds 1 november 2013 wordt onder de naam 'precariobelasting' en op basis van artikel 228 Gemeentewet een directe belasting geheven ter zake van het hebben van buizen, kabels, draden of leidingen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond, bedoeld of genoemd in de verordening 'Verordening op de heffing en invordering van precariobelasting ter zake van buizen, kabels, draden of leidingen. Het betreft hier precariobelasting op hoogspanningskabels van Tennet en op het aardgasleidingennetwerk en elektriciteitsnet van Liander.

Per 1 juli 2017 is de Wet tot afschaffing van de precariobelasting op nutswerken in werking getreden. Er geldt echter voor gemeenten die op 10 februari 2016 in hun belastingverordening een tarief hadden voor nutsnetwerken een overgangsregeling. Deze gemeenten mogen uiterlijk tot 1 januari 2022 nog precario op nutsnetwerken blijven heffen. Onder de overgangsregeling kan een gemeente maximaal het tarief in rekening brengen dat op 10 februari 2016 gold. Voor Neder-Betuwe is de heffing vanaf 1 januari 2022 dus niet meer mogelijk.

6. Rioolheffing

Onder de naam 'rioolheffing' wordt een recht geheven van de eigenaar van een eigendom van waaruit afvalwater direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd. De belasting wordt geheven met een vast bedrag per perceel. De rioolheffingen (inkomsten) moeten 100% kostendekkend en in balans zijn met de uitgaven. De heffing wordt jaarlijks bij de vaststelling van het tarief geïndexeerd op basis van de consumenten index volgens het CBS. De onderstaande tabellen zijn gebaseerd op het vastgestelde Gemeentelijk Rioleringsplan 2019-2023.

Berekening kostendekkendheid rioolheffing	
Netto kosten taakveld incl. (omslag)rente	1.566
Toegerekende Overhead	138
Btw	521
Onttrekking aan de voorziening	9
Totale opbrengsten	2.234
Totaal kosten	2.234
Dekkingspercentage	100%

7. Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven van huishoudens in de gemeente Neder-Betuwe hun huishoudelijke afval moeten inzamelen, omdat hun perceel valt onder de Wet milieubeheer. De heffing geldt per perceel. De inzameling van huishoudelijke afvalstoffen, het vaststellen van de tarieven en het innen van de heffing wordt uitgevoerd op regionaal niveau (Avri/BSR).

Afvalstoffenheffing	2020	2021	2022	2023	2024
<u>Basistarief (voor iedereen gelijk)</u>	211,00	270,00	272,00	272,00	271,00
Per extra grijze container	50,00	50,00	50,00	50,00	50,00
<u>Variabel tarief (per keer)</u>					
- grijze container 140 liter	4,67	5,60	4,67	4,67	4,67
- grijze container 240 liter	8,00	9,60	8,00	8,00	8,00
- gft-container (140 en 240 liter)	gratis	gratis	gratis	gratis	gratis
- papiercontainer (140 en 240 liter)	gratis	gratis	gratis	gratis	gratis
- inworp ondergrondse container (60 liter)					
- inworp ondergrondse container (30 liter)	1,00	1,20	1,00	1,00	1,00
- container (140 en 240 liter) en zakken voor plastic verpakkingen en drinkpakken	gratis	gratis	gratis	gratis	gratis
- brengcontainers voor glas en blik, papier, textiel	gratis	gratis	gratis	gratis	gratis
- milieubox	gratis	gratis	gratis	gratis	gratis
- restafval op milieustraat per huisvuilzak (60 liter)	2,40	2,88	2,88	2,88	2,88
- voorrijtarief voor aan huis ophalen van grof huishoudelijk afval	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00
- een containerwisseling van 240 liter grijze container naar een 140 liter grijze container is gratis. Alle andere containerwisselingen, per container (via factuur)	35,00	35,00	35,00	35,00	35,00
Gemiddelde tarief afvalstoffenheffing per betalende huisaansluiting*	253,00	297,00	299,00	299,00	298,00

* Bron: AVRI begroting 2021 en meerjarenraming 2021-2024

* Basis- en variabel tarief vanaf 2021-2024 o.b.v. de begroting 2021. Tarieven 2021 worden eind 2020 vastgesteld.

8. Lijkbezorgingsrechten

Op basis van een verordening worden rechten geheven voor het gebruik van de algemene begraafplaatsen en voor gemeentelijke diensten, die daarmee samenhangen. De aanvrager, gebruiker of begunstigde betaalt de rechten. Het geactualiseerde beleids- en beheerplan begraafplaatsen 2018 - 2021 heeft geleid tot een toekomstbestendig begraafplaatsenbeleid. Gelijktijdig zijn de tarieven verlaagd. In de tarieven van de lijkbezorgingsrechten zijn de volgende uitgaven niet meer meegenomen:

- het onderhoud van de niet-actieve begraafplaatsen;
- de uren voor beleid en algemene informatieverschaffing of klachtbehandeling.

Zo sluiten deze tarieven beter aan op de begraafstarieven in de regio.

Berekening kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten 2021	
Netto kosten taakveld incl. (omslag)rente	239
Toe te rekenen kosten	243
Overhead	30
Totaal opbrengsten (rechten)	269
Totaal kosten	272
Dekkingspercentage	99%

9. Marktgelden

Onder de naam 'marktgelden' wordt een recht voor een marktstandplaats geheven, zoals bedoeld in de marktgeldverordening. Daaronder vallen ook de diensten, die de gemeente hiervoor verleent. Het recht wordt geheven aan de houder van de marktstandplaats.

Berekening kostendekkendheid marktgelden per 2021	
Netto kosten taakveld incl. (omslag)rente	10
Toe te rekenen kosten (ex overhead)	3
Overhead	1
Totaal opbrengsten (rechten)	4
Totaal kosten	4
Dekkingspercentage	78%

10. Leges

De naam 'leges' staat voor veel verschillende rechten voor diensten door het gemeentebestuur. De aanvrager of degene voor wie de dienst is verleend, betaalt. In december 2020 worden de tarieven voor de Legesverordening 2021 vastgesteld.

De kostendekkendheid van de leges over het belastingjaar 2021 per titel van de legesverordening is zoals onderstaand weergegeven vastgesteld. De tarieven van 2020 zijn met 1,7% geïndexeerd (met uitzondering van de wettelijke tarieven).

Recapitulatie kostendekkendheid leges 2021 gemeente Neder-Betuwe				
		Totale kosten x € 1.000	Opbrengsten x € 1.000	Kostendekkend- heidspercentage
Totaal		1.756	1.525	87%
Titel 1	Algemene dienstverlening	642	443	69%
Hoofdstuk 1	Burgerlijke stand	200	128	64%
Hoofdstuk 2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	150	113	75%
Hoofdstuk 3	Rijbewijzen	151	124	82%
Hoofdstuk 4	Verstrekkingen uit de basisregistratie personen	18	4	22%
Hoofdstuk 9	Overige publiekszaken	14	9	62%
Hoofdstuk 16	Kansspelen	2	1	35%
Hoofdstuk 17	Kabels en leidingen Telecommunicatie	45	43	94%
Hoofdstuk 18	Verkeer en vervoer	16	9	56%
Hoofdstuk 19	Naturalisatie en optie	30	12	40%
Hoofdstuk 20	Diversen	16	2	12%
Titel 2	Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/ omgevingsvergunning	1.056	1.050	99%
Hoofdstuk 2	Vooroverleg/beoordeling conceptaanvraag	78	71	91%
Hoofdstuk 3	Omgevingsvergunning	836	868	104%
Hoofdstuk 4	Vermindering		-3	-
Hoofdstuk 6	Intrekking omgevingsvergunning	1	1	100%
Hoofdstuk 7	Wijziging omgevingsvergunning als gevolg van wijziging project	1	1	100%
Hoofdstuk 8	Bestemmingswijzigingen zonder activiteiten	140	111	79%
Titel 3	Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn en niet vallend onder titel 2	57	32	56%
Hoofdstuk 1	Horeca	14	9	60%
Hoofdstuk 2	Organiseren evenementen	3	2	48%
Hoofdstuk 5	Marktstandplaatsen	10	5	57%
Hoofdstuk 7	In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	30	16	54%

Tarieven

De aanvrager van door de gemeente verleende of nog te verlenen diensten moet hiervoor betalen. De bedragen zijn vermeld in de 'Tariefsverordening bedrijfsmatig verstrekte diensten'.

Kwijtscheldingsbeleid

Bij de kwijtschelding van heffingen wordt in Neder-Betuwe de 100% norm van de relevante bijstandsnorm gehanteerd. Voor de overige regels wordt het Rijksbeleid gevolgd. Dit betekent dat kwijtschelding wordt verleend voor de hondenbelasting, de rioolheffing en de onroerende zaakbelastingen. Voor overige heffingen en rechten geldt geen kwijtschelding. Het aantal verzoeken om kwijtschelding in 2021 is geraamd op 17, gebaseerd op het aantal aanvragen in 2020.

Een aanduiding van de lokale lastendruk

Belastingdruk per huishouden (bewoner/eigenaar)				
	OZB	Afval	Riool	Totaal
Gemeente Neder-Betuwe 2020	€ 387	€ 253	€ 227	€ 867
Gemeente Neder-Betuwe 2021	€ 393	€ 297	€ 227	€ 917
Vershil 2020/2021	1,5%	17%	0%	6%

Belastingdruk per huishouden (bewoner/huurder)				
	OZB	Afval	Riool	Totaal
Gemeente Neder-Betuwe 2020	€ 0	€ 253	€ 0	€ 253
Gemeente Neder-Betuwe 2021	€ 0	€ 297	€ 0	€ 297
Vershil 2020/2021		17%		17%

Uitgangspunten:

- Het tarief voor de afvalstoffenheffing is afkomstig uit de begroting 2020 AVRI 'Basis- en variabel tarief vanaf 2020-2023'. De tarieven voor 2021 worden eind 2020 vastgesteld.
- Uit de cijfers gepubliceerd door Coelo.nl (het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) blijkt, dat voor 2020 de gemiddelde waarde van een woning binnen de gemeente Neder-Betuwe afgerond € 262.236 bedraagt.
- Vanaf 2019 is er gestart met 'Afval scheiden, heel gewoon', een andere manier van afval aanbieden door de inwoners van Neder-Betuwe. Het scheiden van afval wordt hiermee verder gestimuleerd. Elk huishouden betaalt een gelijk basisbedrag en daarnaast een bedrag per aanbieding van restafval in een ondergrondse container. Het aanbieden van plastic en drinkpakken, papier en gft afval is gratis. Uitsluitend in het buitengebied blijven de grijze containers in gebruik.
- Om de vergelijking te kunnen maken met de buurgemeenten zijn de ingevulde tarieven 2020 aangeleverd door Coelo.nl. Het betreft de gemiddelde belastingdruk voor een meerpersoonshuishouden. Het gemiddelde tarief voor de afvalstoffenheffing wijkt af van de gehanteerde gemiddelden van de gemeente, omdat Coelo voor het aantal ledigingen historische cijfers van het CBS hanteert.

Vergelijking belastingdruk huishouden 2020 (bewoner/eigenaar)				
	OZB	Afval	Riool	Totaal
Gemeente Neder-Betuwe	€ 387	€ 253	€ 227	€ 867
Gemeente Buren	€ 367	€ 289	€ 230	€ 886
Gemeente Overbetuwe	€ 265	€ 245	€ 86	€ 596
Gemeente West Maas en Waal	€ 291	€ 282	€ 270	€ 843

Bron: Coelo

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicomanagement

Algemeen

Het kader voor de uitvoering van het risicomanagement en de bepaling van het weerstandsvermogen worden gevormd door de '[Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2019](#)' die op 4 juli 2019 is vastgesteld. Deze paragraaf geeft aan op welke wijze het risicomanagement wordt uitgevoerd, welke risico's er zijn en of het weerstandsvermogen voldoende is.

Risicomanagement

Risicomanagement is een hulpmiddel om op een systematische en uitgesproken manier risico's in kaart te brengen, te beoordelen en door een proactieve houding beter te beheersen. De werkwijze is: risico's in kaart brengen, mogelijke beheermaatregelen bepalen en de (overgebleven) financiële gevolgen van de risico's in cijfers uitdrukken. Door bij beleidsvorming al heel vroeg na te denken over de mogelijke risico's van bepaalde keuzes zijn deze mogelijk te voorkomen of te verminderen of kan beleid worden bijgesteld. Het managen van risico's voorkomt geen gebeurtenissen met een negatief gevolg. Het biedt wel de geruststelling, dat tevoren alles is gedaan om de risico's te voorkomen of het effect bewust te verminderen. Het biedt ook de zekerheid, dat er voldoende financiële middelen zijn als een risico werkelijkheid wordt.

Risicomanagement is een systematisch en regelmatig terugkerend proces om risico's te onderkennen, te analyseren en te beoordelen en op basis daarvan maatregelen te nemen en het eindresultaat te bekijken. Daarbij ligt het accent op de financiële, personele en organisatorische risico's, grondexploitatie- en risico's van deelnemingen en verbonden partijen. De genoemde nota beoogt het risicomanagement op een meer systematische manier uit te voeren met een breed bereik. Daarbij gaat het ook om juridische, maatschappelijke en politieke risico's (imago), technische risico's en risico's in het sociaal domein. Risicomanagement beschouwen we hierbij niet als een doel op zich. Met meer inzicht in de risico's kunnen we ons weerstandsvermogen beter bepalen. Het weerstandsvermogen speelt een belangrijke rol bij de bepaling van het financieel perspectief.

Om ook in de toekomst een financieel gezonde gemeente te blijven, wordt verstandig en verantwoord met risico's omgegaan. Deze risico's zijn onlosmakelijk verbonden met de uitvoering van bedrijfsprocessen en kunnen nooit helemaal worden uitgesloten. Het gaat om het bewustzijn van de risico's en aandacht voor de beheersingsmaatregelen. Bij de beheersing van de risico's is de beleidslijn, dat er sprake moet zijn van een evenwicht tussen praktische uitvoerbaarheid, effectiviteit en kosten (efficiency) van een maatregel. Het streven is om geen onnodige risico's te lopen en mits financieel verantwoord risico's af te dekken door verzekeringen. Er zijn verzekeringen afgesloten voor aansprakelijkstelling door derden, schade aan opstallen en tegen fraude. Risico's die niet worden afgedekt door een verzekering of een voorziening moeten kunnen worden opgevangen door de beschikbare weerstandscapaciteit. De definitie van een risico luidt als volgt: de kans op een gebeurtenis, die zowel negatieve als positieve gevolgen voor de gemeente kan hebben en waarvan de grootte op dit moment onbekend is, maar van grote betekenis kan zijn. Voor het opnemen van een risico wordt een ondergrens van € 100.000 gehanteerd.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit het verschil tussen:

de beschikbare weerstandscapaciteit; de middelen waarover de gemeente kan beschikken om onverwachte en hoge kosten te dekken en

de financieel in cijfers uitgedrukte risico's: het totaal van de financieel in cijfers uitgedrukte risico's die de gemeente loopt ondanks de beheersmaatregelen.

De verhouding wordt uitgedrukt in de hieronder gepresenteerde waarderingstabel, die opgenomen is in de '[Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2019](#)'.

Verhouding benodigde weerstandscapaciteit

Verhouding	Betekenis
> 2,0	Uitstekend
1,4 tot 2,0	Ruim voldoende
1,0 tot 1,4	Voldoende
0,8 tot 1,0	Matig
0,6 tot 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

In het bestaan van Neder-Betuwe heeft deze verhouding zich de afgelopen jaren positief ontwikkeld. Op basis van de herberekening van de beschikbare weerstandscapaciteit en de risico's blijkt dat ten opzichte van de berekening bij de Jaarstukken 2019 (2,0) de weerstandsratio iets toeneemt, naar 2,1. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door de afname van de weerstandscapaciteit, de algemene reserve daalt als gevolg van de geplande onttrekkingen. Anderzijds neemt ook het bijgestelde risicoprofiel, met name op het gebied van sociaal domein, af.

Uitgangspunt op basis van het huidige coalitieakkoord is een verhouding van minimaal 1,0. Op basis van de berekening uit deze paragraaf blijkt dat verhouding voor de weerstandscapaciteit hier aan voldoet. De classificatie van de weerstandsverhouding is op basis van de recente herberekening 'Uitstekend' (2,1).

Meerjarig verloop weerstandsratio

De classificatie van de weerstandsratio op basis van het berekende risicoprofiel in relatie tot de beschikbare weerstandscapaciteit eind 2021 is 'Uitstekend'. Door de onttrekkingen aan de algemene reserve daalt de weerstandscapaciteit, en daarmee de weerstandsratio. Eind 2024 is de weerstandsratio 1,4 en kwalificeert deze als 'Voldoende'. Onderstaande tabel geeft het verloop van de weerstandscapaciteit en ontwikkeling van de weerstandsratio voor de jaren 2021-2024 weer.

	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Weerstandscapaciteit				
Algemene reserve	8.046.000	7.192.000	6.046.000	5.279.000
Onbenutte belastingcapaciteit				
- Onroerend zaakbelasting	0	0	0	0
- Leges en andere heffingen	0	0	0	0
Onvoorzien	50.000	50.000	50.000	50.000
Verwachte storting/onttrekking resultaat	61.000	-1.027.000	-648.000	90.000
Totaal beschikbaar weerstandscapaciteit	8.157.000	6.215.000	5.448.000	5.419.000
Benodigde weerstandscapaciteit	3.920.000	3.920.000	3.920.000	3.920.000
Weerstandsratio	2,1	1,6	1,4	1,4
<i>Kwalificatie weerstandsratio</i>	<i>Uitstekend</i>	<i>Ruim voldoende</i>	<i>Voldoende</i>	<i>Voldoende</i>

Actueel overzicht van de berekening van de weerstandscapaciteit en weerstandsratio

Weerstandscapaciteit	Begroting 2021	Jaarstukken 2019	Begroting 2020
Algemene reserve	8.046.000	10.635.000	9.461.000
Onbenutte belastingcapaciteit			
- Onroerende zaakbelasting	0	0	0
- Leges en andere heffingen	0	0	0
Onvoorzien	50.000	0	50.000
Verwachte storting/onttrekking resultaat	61.000	348.000	310.000
Totaal beschikbaar weerstandscapaciteit	8.157.000	10.983.000	9.821.000

Financiële risico's	2021	2019	2020
Grondexploitatie	508.000	508.000	396.000
Verbonden partijen	1.457.000	1.321.376	1.321.376
Open einderegelingen	500.000	2.500.000	2.500.000
Overige risico's	1.890.000	1.670.000	1.600.000
Totaal gekwantificeerde risico's	4.355.000	5.999.376	5.817.376

Benodigde weerstandscapaciteit (90%)	3.920.000	5.399.000	5.236.000
---	------------------	------------------	------------------

Weerstandsratio	2,1	2,0	1,9
------------------------	------------	------------	------------

Overzicht van risico's gelijk of groter dan € 100.000

Risico	Begroting 2021	Rekening 2019	Begroting 2020	Vershil B21-R19
Grondexploitaties:				
Algemene risico's grondexploitaties	453.000	453.000	358.000	-
Specifieke risico's grondexploitaties	55.000	55.000	38.000	-
PFAS / Stikstof (PAS)				
Verbonden partijen:				
Risico's verbonden partijen	1.457.000	1.321.376	1.321.376	135.624
Openeinde regelingen:				
Uitvoering 3 Decentralisaties	500.000	2.500.000	2.500.000	-2.000.000
Overige risico's				
COVID-19		PM		
Personeel & organisatie (bedrijfsvoering)	1.190.000	1.150.000	1.080.000	40.000
Ontwikkelingen gemeentefonds	500.000	320.000	320.000	180.000
Crisisbeheersing en rampenbestrijding	100.000	100.000	100.000	-
Renteontwikkeling	100.000	100.000	100.000	-

Op basis van de vastgestelde Nota Weerstandsvormogen en risicobeheersing 2019 wordt een waarschijnlijkheidsfactor van 90% op het totaal van de becijferde risico's toegepast. Niet alle risico's doen zich namelijk gelijktijdig voor. Hiermee wordt het totaal van het geldelijke gevolg van alle risico's gecorrigeerd.

Grondexploitaties

Algemene risico's grondexploitaties

Grondexploitaties kennen algemene en specifieke risico's. De algemene risico's bestaan onder andere uit rentestijgingen, stijging van het inflatiecijfer, aanbestedingsrisico's, marktontwikkelingen en vertragingen in de planvorming of in de gronduitgifte. Voor de dekking van algemene, niet gespecificeerde risico's, die de gemeente met de huidige exploitaties loopt, is een risico inschatting opgenomen van € 453.000. Voor een verdere specificatie van de boekwaarden verwijzen wij u naar het overzicht 'Actuele prognose van de verwachte resultaten diverse grondcomplexen' in paragraaf 6 Grondbeleid. In dit overzicht zijn de contante waarden van de verwachte verliezen en winsten opgenomen. De verliezen zijn conform het BBV afgedekt via de verliesvoorziening.

Specifieke risico's grondexploitaties

Specifieke risico's worden geraamd als daar een directe aanleiding voor is en dit in aanvulling op de algemene risico's noodzakelijk is. De onderstaande specifieke risico's zijn opgenomen:

- Bonengraaf-West € 25.000
- Broedershof € 30.000

De hier genoemde risico's sluiten aan op de informatie in paragraaf 6 Grondbeleid.

Pfas/stikstof (PAS)

De omvang van de risico's met betrekking tot Pfas/Stikstof (Pas) zijn moeilijk financieel te kwantificeren. In de processen worden de noodzakelijke regels toegepast voor zover de norm duidelijk is. Dit betekent bijvoorbeeld dat er rekening gehouden wordt met extra onderzoekslasten bij ruimtelijke initiatieven en/of extra kosten bij grondverzet.

- In de *vergunningverlening* kan vanwege stikstof tijdelijk een terugloop optreden, wat betekent dat de verwachte leges lager zijn. Het aantal vergunningen dat geen doorgang kan vinden vanwege stikstof is gering. De werkwijze voor vergunningverlening ODR (met instemming van de gemeente) zorgt ervoor dat zoveel mogelijk vergunningen verleend kunnen worden. Bij Pfas is het probleem dat de afzetmogelijkheden van de met Pfas verontreinigde vrijkomende grond beperkt zijn. Er hoeft echter geen sprake te zijn van terugloop als deze grond kan worden opgeslagen in een tijdelijk gronddepot of kan worden afgevoerd naar een grondbank. Het opslaan in een tijdelijk gronddepot of aanbieden aan een grondbank werkt wel kostenverhogend.
- Bij ruimtelijke initiatieven (o.a. bestemmingsplannen) en gebiedsontwikkelingen wordt rekening gehouden met *extra onderzoekslasten*. Ook hierbij kan vanwege stikstof een tijdelijke terugloop optreden van plannen voor derden. Daartegenover staan lagere personeelskosten doordat we minder kosten maken voor de inhuur van externe capaciteit. Bij Pfas treedt een tijdelijke terugloop van plannen voor derden op als de vrijkomende grond verontreinigd is, de verontreinigde grond niet in een (tussen)depot geplaatst kan worden en/of men de innamekosten van de grondbank te hoog vindt. Vooralsnog zal deze situatie blijven bestaan tot de lopende RIVM onderzoeken zijn afgerond en verwerkt in een definitief Handelingskader PFAS. Het doel van de onderzoeken is het vaststellen van de definitieve PFAS-achtergrondwaarden en de mate van reinigbaarheid van PFAS-houdende grond. Het is nog altijd de bedoeling om voor het einde van dit jaar een definitief Handelingskader PFAS gereed te hebben.
- De terugloop bij zowel vergunningverlening als ruimtelijke initiatieven heeft er o.a. mee te maken dat er nog veel onduidelijkheid is over stikstof en een mogelijke oplossing nog niet in beeld is. Hierdoor wordt gewacht met het indienen van nieuwe plannen / initiatieven. Er is nog steeds geen definitieve oplossing voor het stikstofprobleem. De provincie Gelderland is bezig met het opstellen van een Uitvoeringsagenda Gelderse Maatregelen Stikstof. De regio's en de verschillende sectoren zijn hier bij betrokken. Ondanks dat er nog geen oplossing is, neemt het aantal ruimtelijke initiatieven toe. Dit heeft er mee te maken dat er steeds meer duidelijkheid komt over stikstof, maar ook dat adviseurs leren hoe ze om moeten gaan met deze problematiek.
- Bij revitaliseringsprojecten kunnen de kosten van het grondverzet duurder uitvallen. Voor de nieuwe projecten wordt hiermee zoveel mogelijk rekening gehouden.

Verbonden partijen

#			Bijdrage 2021	Risico inschatting
1	Veiligheidsregio Gelderland-Zuid	GR	1.675.000	58.000
2	Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD)	GR	1.272.000	71.000
3	Gemeenschappelijke regeling Regio Rivierenland	GR	214.000	-
4	AVRI	GR	-	484.000
5	Omgevingsdienst Rivierenland	GR	1.834.000	-
6	Regionaal archief Rivierenland	GR	266.000	-
7	Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal	GR	-	-
8	Werkzaak Rivierenland	GR	182.000	34.000
9	Industrieschap Medel	GR	-	-
10	Casterhoven	Venn	-	810.000
11	Waterbedrijf Vitens N.V.	Venn	-	-
12	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	Venn	-	-
			5.443.000	1.457.000

Risico's verbonden partijen

De gemeente heeft te maken met verbonden partijen zoals de gemeenschappelijke regelingen waaraan wij deelnemen. Daarnaast zijn er externe partijen, waarbij de gemeente via het aandelenbezit risico's kan lopen. Bij deze laatste partijen gaat het om schommelingen in de waarde van de aandelen of het dividend. Bij risico's van een verbonden partij gaat het in hoofdzaak om financiële en bestuurlijke risico's, die mede verband houden met de structuur, organisatie en bedrijfsvoering van een verbonden partij. Het risico is per verbonden partij bepaald met oog voor het beleid dat de gemeenschappelijke regeling zelf voert op het gebied van weerstandsvermogen en risicomanagement. De gemeenschappelijke regeling moet zelf aan risicomanagement doen en de eigen risico's voldoende afdekken. Als dat niet het geval is dan moeten de gemeenten het niet afgedekte deel compenseren. De uitkomst en toelichting hierop zijn in de paragraaf verbonden partijen per gemeenschappelijke regeling vermeld.

Uit de tabel blijkt dat het bij een vijftal gemeenschappelijke regelingen nodig is, dat de gemeente een deel van de risico's afdekt. Via de zienswijzen, die worden ingediend op de begrotingen en jaarverslagen, worden deze gemeenschappelijke regelingen dringend verzocht de weerstandscapaciteit op voldoende hoogte te brengen. De risico's rond Industrieschap Medel en Casterhoven worden hierna afzonderlijk toegelicht.

Industrieschap Medel

Voor het totale project Medel hebben wij in deze begroting geen risico opgenomen. Uit de actuele door het industrieschap Medel opgestelde risicoanalyse blijkt dat het (voorziene) positieve resultaat uit de grondexploitatie tot op heden groter is dan de benodigde risicoreservering. Medio 2019 heeft de Raad van State (RvS) over het Programma Aanpak Stikstof (PAS) een negatieve uitspraak gedaan. Als gevolg van deze uitspraak werd ook het bestemmingsplan voor uitbreiding van het bedrijvenpark Medel 'Medel Afronding' vernietigd. Het gevolg is een forse vertraging in de aanleg en uitgifte van 'Medel Afronding'. De gevolgen van de vertraging en de aanpassing van het plan zijn vertaald naar de grondexploitatie en risicoanalyse voor 'Medel Afronding' die binnenkort wordt vastgesteld. Deze aanpassingen hebben geen negatieve gevolgen voor de grondexploitatie en de risico's van Medel.

Casterhoven

In juli 2019 is de grondexploitatie uit 2018 geactualiseerd. Op basis van deze geactualiseerde grondexploitatie is een risico berekend van € 810.000. Het risicoprofiel is vergelijkbaar met de eerdere risicoanalyse. Dit komt door verschillende redenen die elk een positief of negatief effect op het risico hebben. Omdat het project verder is gevorderd, zijn er minder nog te maken kosten. Doordat de impact over de kosten lager is, zijn de risico's over de kosten ook lager. Dankzij het feit dat in de geactualiseerde grondexploitatie hogere opbrengsten zijn opgenomen voor fase 7 en het

bedrijventerrein, is de impact over deze opbrengsten hoger en het risico dus ook. De impact van het risico over de vertraging in de looptijd is gestegen, omdat de kans dat dit risico zich voordoet groter wordt geacht, vooral vanwege stikstof en PFAS-problematiek. Dat komt doordat de bouw toch langzamer gaat dan verwacht ondanks dat de verkoop goed loopt. Het risico in verband met een rentestijging is gedaald, omdat de impact kleiner is geworden doordat in het project een lagere boekwaarde is ontstaan door voortgang in de verkoop.

Open eindregelingen

3D (Jeugd, Wmo en Participatie)

Waar in de eerste jaren de budgetten voor de Wmo, Jeugd en Participatie overschotten lieten zien, ontstaat sinds 2018 een kentering in de resultaten. De kosten voor de zorg blijven toenemen, niet alleen door het uitbreiden van de totale omvang. Ook de kosten voor de individuele situaties nemen toe. Voor het uitvoeren van de regelingen Wmo, Jeugd en de Participatie zijn de volgende risico's onderkend:

- Onduidelijkheid over het verloop en de omvang van de rijksbijdragen (Jeugdwet en Participatiewet)
- Onvoldoende inzicht in het effect van het abonnementstarief voor de Wmo op de zorg- & uitvoeringskosten
- Er is sprake van een toename in aanvragen en zorguitgaven in de HBH en hulpmiddelen
- Toenemende kosten voor woningaanpassingen
- Stijgende kosten Jeugdzorg (per jeugdcliënt)
- Volume- en prijsontwikkelingen
- Onduidelijkheid over de wetwijziging Vroegsignalering Schuldhulpverlening per 1 januari 2021 op de uitvoeringskosten
- Onzekerheden in het effect van het Coronavirus (Covid-19) op de ontwikkeling in het aantal bijstandsgerechtigden (en Rijksbijdragen)
- Effecten van de door-decentralisatie van Beschermd wonen
- Onzekerheden ten aanzien van de BTW-compensatie voor sport (SPUK)

De uitgaven en het beschikbare budget worden via de vaste P&C-cyclus nauwgezet gevolgd. Waar noodzakelijk worden zij bijgesteld met voorgestelde maatregelen. In deze begroting zijn de budgetten aangepast op basis van de actuele inzichten. Hiermee is het risicoprofiel ten opzichte van de uitgangspunten bij de Jaarstukken 2019 verbeterd. Aangezien er een mate van onvoorspelbaarheid zit in de uitgaven voor het Sociaal domein is deze bijgesteld naar € 0,5 miljoen.

Overige risico's

COVID -19

De uitbraak van het coronavirus COVID-19 eind februari 2020 heeft grote impact op de Nederlandse samenleving en ook op de gemeente Neder-Betuwe. Bij het nemen van maatregelen stond en staat nog steeds de gezondheid van onze medewerkers en inwoners voorop. Vanzelfsprekend hebben de getroffen maatregelen gevolgen voor de gemeente. Die gevolgen zijn op meerdere gebieden zichtbaar, zowel op het vlak van bedrijfsvoering als financieel.

Denk hierbij onder andere aan:

- Ontstaan van vertraging in de uitvoering van projecten van het Rijk ten opzichte van de begroting. Deze vertraging kan effect hebben op de hoogte van de Algemene Uitkering, omdat hier sprake is van een samen trap op/af systematiek. Echter een fixatie van het accres is aannemelijker op dit moment.
- Extra kosten voor voorzieningen om thuis te werken.
- Risico ten aanzien van inbaarheid van gemeentelijke belastingen en heffingen, huuropbrengsten (dorpshuizen, sportvereniging), debiteuren.
- Risico op achterblijvende legesopbrengsten (bouwleges etc.).
- Risico open eindregelingen, toename aanvragen BBZ, bijstand etc. (extra capaciteitsvraag ambtelijke organisatie).
- Risico dat subsidies naar organisaties ontoereikend zijn.

Bovenstaande risico's kunnen ook spelen bij verbonden partijen. Daartegenover staat dat voor diverse kosten een compensatie van het Rijk ontvangen wordt. Dit geldt niet alleen voor de gemeente maar ook voor bijv. sportverenigingen, die rechtstreeks subsidie kunnen aanvragen. Ook zijn er diverse uitgaven die lager uit kunnen pakken, zoals bijv. achterblijvende activiteiten op de diverse taakvelden, reis- en verblijfkosten en dagelijks onderhoud, op al die onderdelen gelden grote onzekerheden. Inmiddels zijn beheersmaatregelen getroffen om onder deze omstandigheden uitvoering te geven aan de primaire taken (zoals invulling van een crisisteam, inventariseren van kerntaken, vervangingsplannen bij ziekte). Het ontbreekt op het moment van opmaken van de begroting nog aan voldoende informatie over de consequenties om een financiële risicoberekening te maken voor de organisatie. Via de reguliere planning & control-cyclus worden de ontwikkeling gevolgd en gerapporteerd.

Personeel en Organisatie (bedrijfsvoering)

Het betreft specifieke risico's zoals wachtgeld en pensioenen van politieke ambtsdragers, ontslag (bijv. van werk naar werktrajecten) en WW en ZW uitkeringen van medewerkers. Daarnaast zijn er risico's rond informatieveiligheid, privacy en hardware. Gebeurtenissen kunnen leiden tot financiële, juridische en imagoschade. Om deze risico's zoveel mogelijk te beperken zijn diverse beheersmaatregelen getroffen op het terrein van informatiebeveiliging. Denk aan penetratietesten, stimuleren van de bewustwording van medewerkers door voorlichting en training, back-up, uitwijkfaciliteiten en verzekeringen. Voor al deze risico's hebben wij een inschatting gemaakt van € 1.190.000 (10% van de totale personeels- en bestuurskosten uit de begroting).

Ontwikkeling gemeentefonds

De uitkeringen uit het Gemeentefonds zijn aan schommelingen onderhevig. Dit komt doordat de definitieve uitkering aan de gemeenten beïnvloed wordt door de rijksuitgaven ten opzichte van de begroting. Om deze schommelingen op te vangen, is een risicobedrag van € 328.000 opgenomen (1% van de algemene uitkering).

Daarnaast wordt er gewerkt aan een herverdeling van de maatstaven van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Uit de eerste contouren blijkt dat deze herverdeling voor kleinere gemeenten forse nadelige effecten met zich mee gaat brengen.

Om deze verwachte nadelige financiële effecten, die nog niet betrouwbaar en juist zijn, in te schatten en te kunnen opvangen, willen wij een risicoreserveringen opnemen van € 500.000.

Crisisbeheersing en rampenbestrijding

In de gemeente kunnen zich allerlei crises en rampen voordoen. Denk bijvoorbeeld aan alle vormen van natuurgeweld en explosie/brand met gevaarlijke stoffen. Een extra risico voor onze gemeente vormen belangrijke transportaders zoals de Betuweroute, Rijn, Waal en een drukke snelweg als de A15. Als voorbeelden van crises worden de hoge waterstanden in 1995 en de wateroverlast in de kern van Opheusden in 2014 genoemd. Als zich een crisis voordoet, kan de gemeente te maken krijgen met (hoge) beheerskosten. Daarom is een risicoschatting gemaakt, die uitkomt op € 100.000, uitgaande van een financieel risico van € 500.000 per ramp of crisis met een kans van 20% (1x in de 5 jaar). Beheersmaatregelen zijn o.a.:

- actueel houden van de regionale en lokale rampen- en incidentbestrijdingsplannen;
- oefenen van rampenscenario's met de medewerkers, die een rol hebben in de lokale crisisorganisatie;
- in- en uitvoeren van het Regionaal Crisisplan.

Renteontwikkeling

De rente bevindt zich op een historisch laag niveau. Deze kan alleen nog stijgen. Signalen uit de markt wijzen er op, dat de kans groot is dat de rente de komende tijd weer wat gaat stijgen. Daarom is het risico geschat op € 100.000. Een beheersmaatregel is o.a. het opstellen van een overzicht van toekomstige inkomsten en uitgaven. Een risicoreservering handhaven van € 100.000.

Overzicht kengetallen

Het betreft de volgende kengetallen, die voor 2021 gebaseerd zijn op de voorziene balans met ingang van 31 december 2021. In kleur is de norm aangegeven uit het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK 2020 Gemeenten) dat door de provincie wordt gehanteerd voor het interbestuurlijk toezicht.

Groen: voldoende

Oranje: matig

Rood: onvoldoende

Kengetal	Signaleringswaarden Provincie			Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	minst risicovol	neutraal	meest risicovol	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%	35%	67%	75%	77%	77%	71%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<90%	90-130%	>130%	33%	66%	74%	76%	76%	70%
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%	42%	32%	28%	26%	25%	24%
Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%	4%	1%	5%	4%	3%	1%
Structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%	-0,6%	0,6%	-4,1%	-3,0%	-1,1%	0,2%
Belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%	109%	113%	117%			

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Het kengetal 'netto schuldquote', ook wel 'netto-schuld' geeft aan hoe groot de schuldenlast is ten opzichte van de eigen middelen of baten. Deze verhouding zegt het meest over de financiële vermogenspositie van de gemeente. Het geeft aan of er investeringsruimte is of niet. Ook zegt de netto schuldquote iets over de flexibiliteit van de begroting. Hoe hoger de schuld is hoe meer kapitaallasten er zijn (rente en aflossing), waardoor een begroting minder flexibel wordt. De netto schuldquote geeft daarmee een aanwijzing over de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge schuld kan echter ook worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten, die vervolgens worden doorgeleend aan instellingen, die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. Om inzicht te krijgen in de mate waarin sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). De stijging van 2021 (en 2020) ten opzichte van de ratio uit de Jaarstukken 2019 komt doordat de verwachting is dat er aanvullende financiering wordt aangetrokken als gevolg van de investeringen uit het meerjareninvesteringsplan uit deze begroting.

Verhouding tussen vreemd en eigen vermogen (solvabiliteitsratio)

De 'solvabiliteitsratio' geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen zijn betaald met eigen middelen. Anders gezegd: het aandeel van het eigen vermogen in het totale vermogen. Hoe hoger de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen is (het financiële kengetal solvabiliteitsratio) des te gezonder de gemeente is. Het provinciaal toezichtskader op gemeenten geeft aan dat wanneer 50% van het totaal vermogen uit eigen vermogen bestaat, de gemeente in de categorie 'minst risico' valt. Is het kengetal voor solvabiliteit kleiner dan 20%, dan is er veel vreemd vermogen aanwezig, wat wordt aangeduid als 'meest risico'. Neder Betuwe heeft een solvabiliteitsratio voor 2021 tot en met 2024 van 28% aflopend naar 24%. De forse daling ontstaat door de onttrekkingen uit de algemene reserve op basis van de besluitvorming door de Raad voor de (incidentele) uitgaven in 2020 en 2021.

Grondexploitatie

Het kengetal 'grondexploitatie' geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzichte van de jaarlijkse baten. Wanneer een gemeente grond tegen de veel lagere prijs van landbouwgrond heeft aangekocht, loopt ze veel minder risico dan wanneer er dure grond is aangekocht en de vraag naar woningen is gestagneerd. Het bepalen van een norm voor het kengetal 'grondexploitatie' is lastig. De boekwaarde van de gronden in bezit zegt namelijk niets over de relatie tussen de vraag en het aanbod van woningbouw of bedrijventerrein. Maatwerk is hiervoor nodig. Dat wil onder andere zeggen: hoeveel woningen of bedrijventerrein zijn er gepland, van welk type en op welke plek? Daarnaast is het van wezenlijk belang wat de te verwachten vraag is. Dit vergt meer onderzoek dan naar voren komt in het genoemde kengetal. De boekwaarde van de gronden geeft wel weer of een gemeente veel middelen heeft gestopt in haar grondexploitatie. Dit geld moet namelijk terugverdiend worden. Om deze reden is er geen norm verbonden aan het kengetal grondexploitatie. Dit kengetal neemt de komende jaren af in verband met afwikkelingen van diverse grondposities.

Structurele exploitatieruimte

Het kengetal 'structurele exploitatieruimte' geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. Als gevolg van de bezuinigingsmaatregelen en het behoedzame begrotingsbeleid ontwikkelt het saldo van de structurele baten en lasten zich positief. Om voor de categorie 'minst risico' in aanmerking te komen dient dit percentage hoger te zijn dan nul. In het begrotingsjaar 2021 en de twee opvolgende jaren is dit kengetal negatief. De structurele lasten zijn in deze jaren hoger dan de structurele baten. De ingezette ombuigingen uit de Kadernota 2021-2024 maken dat het laatste jaar (2024) een positief structureel saldo laat zien. Het ingezette heroverwegingsproces richting de Kadernota 2022-2025 moet zorgen voor herstel van het structureel begrotingsevenwicht.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen en of er ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven, is deze gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). De definitie van het kengetal is: Woonlasten van een meerpersoonshuishouden in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (het jaar vóór het begrotingsjaar) uitgedrukt in een percentage.

De lokale lastendruk in Neder-Betuwe, afgezet tegen het landelijk gemiddelde van 2020, betekent een norm van 117%. Anders gezegd: de belastingdruk in Neder-Betuwe is 17% hoger dan het landelijk gemiddelde. Wanneer deze ratio wordt afgezet tegen het gemiddelde van gemeenten ≤ 25.000 inwoners is het kengetal 109%. Dit kengetal is niet meerjarig doorgerekend, omdat de ontwikkeling in de lastendruk niet voorhanden is. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het COELO publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onvoldoende (de rode gebieden in de tabel) wil zeggen, dat Neder-Betuwe een hogere belastingdruk kent dan gemiddeld en niet of nauwelijks ruimte heeft om tegenvallers via belastingheffing op te vangen.

Beoordeling kengetallen

Uit de netto schuldquote blijkt dat onze financieringspositie gunstig is. Dit betekent dat onze schuldenlast relatief beperkt is en wij goed aan onze verplichtingen van rente en aflossing kunnen voldoen. Neder-Betuwe gaat de komende jaren fors investeren, wat leidt tot een toename van de verhouding netto schuldquote. De ontwikkeling van de solvabiliteit en de structurele exploitatieruimte laten zien dat de financiële positie van Neder-Betuwe onder druk staat. De structurele lasten zijn groter dan de structurele baten die hier tegen over staan. Dat resulteert in een negatief kengetal voor de structurele exploitatieruimte. Hierdoor wordt de komende jaren ingeteerd op de reservepositie van de gemeente waardoor de solvabiliteit daalt. Het ingezette heroverwegingsproces richting de Kadernota 2022-2025 moet zorgen voor het verbeteren van de financiële positie van de gemeente Neder-Betuwe.

Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Kapitaalgoederen zijn de spullen, die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen te produceren, die zij aan haar inwoners levert. Het zijn grote zaken, die vaak veel waarde hebben en meer jaren meegaan.

Artikel 12 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) geeft aan dat in deze paragraaf over het onderhoud van kapitaalgoederen de plannen worden aangegeven met de daaruit volgende financiële gevolgen in de begroting of jaarrekening. Het gaat om deze groepen kapitaalgoederen: wegen, riolering, water, groen en gebouwen. Het onderhoud van kapitaalgoederen vraagt een aanzienlijk budget, zodat deze paragraaf belangrijk is voor de beoordeling van de financiële positie. Uiteraard is ook het gewenste onderhoudsniveau van groot belang. In de financiële verordening is het afschrijvingsbeleid opgenomen. De huidige financiële verordening is gericht op eenheid in de waardering, administratieve verantwoording en afschrijving van de geactiveerde uitgaven. Daarom is deze een belangrijk beleidskader voor deze paragraaf.

De belangrijkste afspraken die zijn gemaakt in de financiële verordening zijn:

- het grensbedrag voor investeringen op € 25.000 vaststellen,
- geen bestemmingsreserve meer hanteren voor nieuwe investeringen en de kapitaallasten ten laste laten komen van de exploitatie,
- een investeringskrediet dat na twee jaar niet (volledig) is benut afvoeren. Een investeringskrediet kan alleen langer 'open' blijven als voldoende is onderbouwd dat dat nodig is,
- vervangingsinvesteringen en investeringen als gevolg van nieuw beleid moeten met de investeringsstaat bij de kadernota kenbaar worden gemaakt. Na akkoord van de raad worden de lasten opgenomen in de begroting.

IBOR

Het project IBOR heeft als doel de Integrale Visie op de Openbare Ruimte (IVOR) door te ontwikkelen naar een plan Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR). In de Kadernota 2020-2023 is de ambitie benoemd een IBOR-plan te ontwikkelen. De ambitie om dit in 2020/2021 te realiseren, wordt versterkt door het feit dat het Groenbeleidsplan én het Wegenbeheerplan vóór 2022 moeten worden geactualiseerd. Met een IBOR-plan wordt de integrale visie van de openbare ruimte gewaarborgd in één beleid en wordt er een gestructureerd beeld geschetst van de financiële middelen die nodig zijn om de visie en het beheer van de openbare ruimte te realiseren. Het is door deze ontwikkeling niet meer nodig om het beleid van elk beheerplan apart te actualiseren. Er zal een participatietraject plaatsvinden, waarin inwoners van de gemeente Neder-Betuwe de mogelijkheid krijgen om inspraak te hebben in de onderhoudskwaliteit van de omgeving. De beleving van inwoners zal hierbij voorop staan. Het IBOR beleid en de daarbij horende uitvoeringsmaatregelen worden vormgegeven. Het doel is om het IBOR beleid begin 2021 te laten vaststellen door de raad. In de kadernota 2022 wordt IBOR als nieuw beleid opgenomen. Eind 2021 wordt het IBOR uitvoeringsprogramma vastgesteld.

Wegen

Beleidskader: het Wegenbeheerplan en beheerplan Kunstwerken

- Het Wegenbeheerplan 2018-2021 is vastgesteld in juli 2017 (RAAD/17/02195) met de volgende uitgangspunten:
  1. We moeten voldoen aan het wettelijk kader, we hebben de zorgplicht dat wegen voldoen aan hun functie.
  2. Keuzes voor minimaal niveau van onderhoud aan wegen.
  3. Uitgaan van een jaarlijkse inspectie van de wegen.
  4. Bepaling van de methodiek voor de minimale eeuwigdurende gemiddelde jaarlijkse beheerkosten (CROW Systematiek voor rationeel wegbeheer).
  5. Buffer voor onvoorziene werken van € 100.000.
  6. Relatie met gemeentelijk rioleringsplan, groenbeheerplan, openbare verlichting en het Neder-Betuws Verkeer- en Vervoerplan voortdurend in het oog houden.

- Het beheerplan Kunstwerken 2019-2023 (bruggen en viaducten) is vastgesteld in februari 2019 (RAAD/18/02485.) met de volgende uitgangspunten:
  1. Het borgen van de veiligheid, het functioneren en het voldoen aan wettelijke kaders.
  2. Relatie met Wegenbeheerplan 2018-2021, gemeentelijk rioleringsplan, Openbare Verlichting 2016-2020 en Nota Duurzaamheid.
  3. In het beheerplan zijn ook de gemeentelijke beschoeiingen en duikers opgenomen.

Kwaliteitsniveau

Wegen: in de raad van juli 2017 is het nieuwe wegenbeheerplan vastgesteld. Voor de jaren 2018-2021 is vastgesteld dat de wegen in de centrumgebieden worden onderhouden op het niveau 'hoog' en de overige wegen op het niveau 'basis'. Op basis van de jaarlijkse wegeninspectie maken we een jaarplanning voor het wegonderhoud in 2018 en daaropvolgende jaren. In het wegenbeheerplan zijn ook de rehabilitaties voor de aankomende vier jaar opgenomen. Hiervoor is een apart investeringskrediet beschikbaar gesteld. Voor de wegbermen is afgesproken om deze structureel te verbeteren. De werkwijze om onze bermen op een innovatieve wijze te onderhouden is in 2018 gestart. Kunstwerken: kunstwerken onderhouden op kwaliteitsniveau B (Basis) volgens CROW-publicatie 288.

Financiële consequenties

Voorziening conform Wegenbeheerplan 2018-2021 inclusief Kunstwerken 2019-2022

	2020	2021	2022	2023	2024
Stand voorziening 01-01	980.310	874.043	768.116	668.244	560.802
Toevoeging	1.163.898	1.163.898	1.163.898	1.163.898	1.163.898
Onttrekking	1.270.165	1.269.825	1.263.770	1.271.340	1.235.950
Stand voorziening 31-12	874.043	768.116	668.244	560.802	488.750

Gladheidsbestrijding

Beleidskader: beheerplan gladheidsbestrijding

In het beheerplan gladheidsbestrijding staat hoe de gemeente er voor zorgt, dat bij gladheid de wegen zo veilig mogelijk zijn voor de weggebruikers. Jaarlijks stelt het college de strooiroutes vast. Avri voert het bestrijden van de gladheid uit.

Financiële consequenties

Afrekening vindt achteraf plaats op basis van het werkelijk aantal uitrukken. Het beschikbare budget is berekend op een gemiddelde winter.

Verkeer en vervoer

Beleidskader: Neder-Betuws Verkeer- en Vervoerplan (NBVVP)

Uitgangspunt is het Neder-Betuws Verkeer- en Vervoerplan (NBVVP) dat de gemeenteraad in maart 2018 heeft vastgesteld. Het plan gaat over de verkeerscirculatie, de verkeersveiligheid, het openbaar vervoer, de fietspaden en de kwaliteit van de leefomgeving. De oplossingsrichtingen/maatregelen in dit NBVVP zijn opgenomen in een uitvoeringsprogramma.

Kwaliteitsniveau

De gemeente Neder-Betuwe stimuleert de gewenste/noodzakelijke (auto)mobiliteit voor (economische) ontwikkeling. Deze automobilité mag niet leiden tot ongewenste effecten voor de verkeersveiligheid en de kwaliteit van de leefomgeving. Ook zetten we ons er voor in dat onze inwoners in plaats van de auto, juist de fiets of het openbaar vervoer pakken. Dit draagt bij aan de bereikbaarheid en leefbaarheid van dorpskernen.

Financiële consequenties

Voorziening conform Neder-Betuws Verkeer- en Vervoerplan 2019-2025

Verloop voorziening	2020	2021	2022	2023	2024
Stand voorziening 01-01	1.025.131	349.362	374.593	409.324	435.555
Toevoeging	-594.769	119.231	119.231	119.231	119.231
Onttrekking	81.000	94.000	84.500	93.000	86.000
Stand voorziening 31-12	349.362	374.593	409.324	435.555	468.786

Riolering

Beleidskader: het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)

Het Gemeentelijk Riolering Plan 2019-2023 is in december 2018 vastgesteld met de volgende belangrijkste punten:

1. Voldoen aan de wettelijke kaders waaronder: zorgplicht voor doelmatige inzameling en transport van afvalwater (Wet milieubeheer), zorgplicht voor doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater (Waterwet) en zorgplicht voor het voorkomen of beperken van grondwateroverlast (Waterwet).
2. In stand en bedrijfszeker houden van rioleringen, gemalen en andere installaties.
3. Om de doelmatigheid van investeringen van het (afval)watersysteem te kunnen afwegen, gaan we het daadwerkelijk functioneren van het stelsel volgen door meten, monitoren en (meet)data analyse.
4. Afstemming van werkzaamheden met kostenbesparing als doel.
5. De relatie met andere gemeentelijke ruimtelijke ordening- en beheerplannen steeds bezien (wegenbeheerplan, groenbeheerplan, Neder-Betuws Verkeers en Vervoersplan).
6. Invulling geven aan het Bestuursakkoord Water door te streven naar optimale samenwerking met andere waterkwaliteitsbeheerders.
7. Beperken van de verwachte kostenstijging voor de zorgtaken in de toekomst door de verdere implementatie van de samenwerkingsovereenkomst SNR (Samenwerkende Netwerken Rivierenland).
8. Uitvoeringsplan volgen voor nieuwe ontwikkelingen en opgaven zoals duurzaamheid en klimaatadaptatie door maatregelen uit de stresstest voor beheersing van kwetsbare locaties voor wateroverlast te realiseren.
9. Een gezonde financiële positie bereiken zonder grote schommelingen in de opbouw van de heffing.

Financiële consequenties

Het GRP geeft per jaar gespecificeerd aan welke investeringen plaatsvinden, waarmee de kapitaallasten berekend worden. Jaarlijks berekenen wij de exploitatiekosten en maken ze inzichtelijk. Sluitposten zijn de rioolheffingen en de toevoegingen of beschikkingen over de voorziening riolering. De inkomsten (rioolheffingen) moeten 100% kostendekkend zijn. De vastgestelde jaarlijkse heffing wordt opgehoogd met de actuele index. Dit alles conform het vastgestelde Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2019 - 2023.

Voorziening conform Gemeentelijk Riolerings Plan 2019-2023

Verloop voorziening	2020	2021	2022	2023	2024
Stand voorziening 01-01	542.529	479.670	175.882	273.798	397.914
Toevoeging		70.700	135.776	161.976	161.638
Onttrekking	62.859	374.488	37.860	37.860	37.860
Stand voorziening 31-12	479.670	175.882	273.798	397.914	521.692

Water

Beleidskader: Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) 2019 – 2023

Het thema water is opgenomen in het GRP. Het doel is een duurzaam en goed functionerend watersysteem (kwaliteit/kwantiteit) dat aan de wettelijke kaders voldoet. Het waterbeleid is gebaseerd op het Europese, landelijke, regionale en lokale beleid op het gebied van water. Het bevat inspanningsverplichtingen op het gebied van waterbeheer van zowel waterschap als gemeente.

Financiële consequenties

De kosten van het gemeentelijk deel van de watermaatregelen worden gedekt door het GRP 2019 - 2023. Waterschap Rivierenland draagt de helft van de kosten. Binnen de planperiode zijn voor de stedelijke wateropgave (vooral waterberging) jaarlijks bedragen gereserveerd met het zwaartepunt op de laatste twee jaren. Op dit moment is er nog geen zicht op realisatie van extra waterberging. Een van de redenen is dat een potentieel geschikte locatie voor een redelijke prijs in eigendom moet komen. Dit blijkt in de huidige markt vaak niet mogelijk. Vooralsnog is het streven om mee te liften met lopende projecten van waterschap of gemeente.

Gebouwen

Beleidskader: het gebouwenbeheerplan

Het beleidskader is vastgelegd in het Beheerplan Duurzaam Meerjarenonderhoud Gemeentelijke Gebouwen 2018-2021. In lijn met de duurzaamheidsvisie 2016-2020 wordt in het beheerplan aandacht geschonken aan effectieve, duurzame en energiebesparende oplossingen, waarvoor technische ontwikkelingen en innovaties op de voet worden gevolgd.

Kwaliteitsniveau

Volgens het gebouwenbeheerplan voeren we gestructureerd, doelmatig, veilig en planmatig onderhoud uit aan de gemeentelijke gebouwen en daarin aanwezige installaties. Het kwaliteitsniveau is sober en doelmatig zonder voorbij te gaan aan de gebruikersbelangen en met een kritische kostenbewuste blik op de toekomstverwachtingen over de gemeentelijke gebouwen. Normale slijtage en veroudering van elementen zijn acceptabel.

Financiële consequenties

In december 2017 is het gebouwenbeheerplan bijgewerkt en omgezet in een Duurzaam Meerjaren Onderhoudsplan. In het beheerplan en de begroting wordt onderscheid gemaakt naar exploitatiebudgetten voor het dagelijks onderhoud en afhandeling van klachten en meldingen en investeringen en voorzieningen in (nieuwe) werken, die in geval van maatschappelijk nut geactiveerd worden.

Voorziening conform Beheerplan Onderhoud gebouwen 2018-2021

verloop voorziening	2020	2021	2022	2023	2024
Stand voorziening 01-01	546.701	448.284	530.035	706.383	272.434
Toevoeging	244.308	244.308	244.308	244.308	244.308
Onttrekking	342.725	162.557	67.960	678.257	-
Stand voorziening 31-12	448.284	530.035	706.383	272.434	516.742

Groenbeheer

Missie opgenomen in het groenbeleidsplan

Het creëren en in stand houden van een volwaardige groenstructuur, die past bij de Betuwse identiteit en haar bewoners en tevens functioneel en beheersbaar is.

Ontwikkelingen

In maart 2017 is het groenbeleidsplan door de raad vastgesteld. Er is ingestemd met het scenario versterken. Daarnaast is ingestemd met het verhogen van het onderhoudsniveau van de centrumgebieden in de vijf kernen van niveau B naar niveau A. Door deze wijzigingen in het beleid realiseert de gemeente een beheervriendelijke en toekomstbestendige groenstructuur. Het beheer en onderhoud van het groen worden voornamelijk uitgevoerd door Avri. Het onderhoud- en beheerniveau is vastgelegd in de dienstverleningsovereenkomst (DVO). De DVO is in 2020 bijgewerkt. In opdracht van de gemeente zorgt Avri dat de IBOR begroting 2021 aansluit bij de DVO. Een volledige groenstructuur stimuleert het gebruik en vergroot de belevingswaarde. Wij zetten in op een duidelijke groenstructuur, waarin groen de verbindende schakel vormt in en tussen de kernen en het buitengebied. Volledige en vitale boomstructuren ziet de gemeente als uithangbord voor de kwekerijen. Aanvullend op het groenbeleid heeft de gemeente een uitvoeringsprogramma ten aanzien van het bomenbestand. Dit geeft heldere richtlijnen over het gewenste bomenbestand, de aanplant en het beheer en onderhoud. In 2018 is het meerjaren-vervangingsplan gemeentelijke essen vastgesteld. Met het uitvoeren van dit plan over een termijn van ongeveer 15 jaar krijgen we weer een vitaal bomenbestand, dat aansluit op het huidige groenbeleidsplan. De bestrijding van de eikenprocessierups heeft ook in 2021 weer de volledige aandacht.

Versterken (bio)diversiteit

We nemen beheermaatregelen om de diversiteit te versterken en stemmen deze af op de lokale karakteristiek. Daarnaast is gekozen voor een bloeiende en vruchtdragende beplanting, zodat niet alleen mensen maar ook dieren (insecten, vogels, etc.) profiteren van het openbaar groen.

Bovendien worden een deel van de gemeentelijke bermten voortaan gemaaid volgens een gewijzigd maai-regiem.

Vergroten participatie bewoners en bedrijven

Door meer inspraak voor bewoners en bedrijven is de betrokkenheid vergroot. Daarnaast is er een samenwerking gerealiseerd met partners (boomkwekers, scholen, Natuur en Milieu Educatiecentrum). Dit om de representatieve groene uitstraling te versterken en de bruikbaarheid en biodiversiteit te vergroten. Hiermee is de inrichting afgestemd op de behoefte en wensen van de bewoners.

Begraafplaatsen

Beleidskader: het Begraafplaatsenbeheerplan

In december 2017 is de Actualisatie beleids- en beheerplan begraafplaatsen 2018-2021 door de raad vastgesteld. Het beleid van de gemeente Neder-Betuwe voor het beheer en gebruik van deze begraafplaatsen richt zich op het behoud van de kwaliteit, zowel de ruimtelijke kwaliteit als de dienstverlening, bij een zo groot mogelijke kostendekking.

In 2017 heeft Gemeente Neder-Betuwe het beheer en onderhoud (inclusief lijkbezorging) uitbesteed voor 5 jaar (1 juni 2017 – 31 mei 2022) met de mogelijkheid de overeenkomst te verlengen met maximaal 5 jaar.

Beleid over de historische graven en de gewijzigde beheersverordening zijn in december 2018 vastgesteld. Het onderhoudsprogramma van de 31 stuks historische graven is opgenomen in het beleid historische graven.

Financiële consequenties

Voorziening conform Beheerplan Begraafplaatsen 2018-2021

Verloop voorziening	2020	2021	2022	2023	2024
Stand voorziening 01-01	129.266	135.266	147.266	131.766	116.266
Toevoeging	26.000	26.000	26.000	26.000	26.000
Onttrekking	20.000	14.000	41.500	41.500	41.500
Stand voorziening 31-12	135.266	147.266	131.766	116.266	100.766

Openbare verlichting

Beleidskader: het Beheerplan Openbare Verlichting

Het beheerplan Openbare Verlichting 2016-2020 is vastgesteld in december 2015 (RAAD/15/01940) met onder andere de volgende uitgangspunten:

1. De gemeente verlicht de openbare ruimten, die eigendom zijn van de gemeente en waarvan ze (weg)beheerder is met uitzondering van zelfstandige, recreatieve fietspaden, voetpaden die geen belangrijke functie hebben voor het woon- werkverkeer en de laagste categorie wegen buiten de bebouwde kom.
2. Buiten de bebouwde kom vindt een uitsterfconstructie plaats.
3. De gemeente streeft ernaar om aan de doelstellingen van het Energieakkoord te voldoen.
4. De gemeente Neder-Betuwe start in 2020 een pilot SmartCity. De pilot houdt in dat de bedrijventerreinen in de gemeente een plan kunnen indienen dat wordt beoordeeld. Het beste plan en participatie worden uitgewerkt en gerealiseerd.

De vervangingswerkzaamheden vallend onder het innovatief vervangingsplan zijn afgerond in 2018. Het gaat hier om 25 procent van het openbare verlichtingsareaal.

De verduurzaming van de overige openbare verlichting is vastgesteld in mei 2019. Hierbij wordt de overige 75 procent van het openbare verlichtingsareaal verduurzaamd (volgens scenario 1).

Kwaliteitsniveau

De gemeente hanteert de richtlijn ROVL-2011. Daarnaast geldt bij nieuwbouwlocaties het Politie Keurmerk Veilig Wonen. Bij structurele vervangingen worden dimmers aangebracht. Het lichtniveau wordt tussen 23.00 uur en 6.00 uur tot 50% gedimd.

Financiële consequenties

De werkzaamheden vallen binnen de financiële kaders.

Speelruimte

Beleidskader: Speelruimtenota 2020 – 2023 'Bewegen, buiten zijn en elkaar ontmoeten'. Het nieuwe beleidskader wordt gebruikt om te voorzien in passende en aantrekkelijke speelruimte voor bewoners van 0 t/m 18 jaar. Daarbij staan de doelgroepen van mindervalide kinderen en de spelende 'ouderen' ook op het netvlies.

Het uitvoeringsplan dat bij de nieuwe speelruimtenota is vastgesteld bevat een overzicht van inzet voor herinrichting en enkele nieuwe speelplekken. Voor het uitvoeringsplan is in september 2020 een aanbesteding afgerond, waarbij de werkzaamheden zijn uitbesteed aan een voorkeursleverancier passend in het aanbestedingsbeleid. Dit zorgt voor grip op de uitgaven.

In het Speelruimtebeleid staat voorop dat we streven naar een eerlijke spreiding van speelplekken, gebaseerd op het aantal kinderen en het gebruik en de wensen vanuit de omgeving.

We houden in 2021 ook aantoonbaar met jongeren en hun wensen rekening: de verwachting is dat er concreet aan de realisatie van een voetbalkooi in Dodewaard wordt gewerkt.

Kwaliteitsniveau

Op het onderhoud van de speeltoestellen is het 'Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen' (WAS) van toepassing. Speeltoestellen worden geïnspecteerd om te voldoen aan de eisen van het WAS en om het niveau van onderhoud op lange termijn te garanderen. De wijze van onderhoud moet ervoor zorgen, dat de plek en het toestel schoon, heel en veilig zijn. Ondergronden worden **beheerd op B-niveau aansluitend op het Wegenbeleidsplan**.

Financiële consequenties

Voor de uitvoering van het geldende beleid is een voorziening in het leven geroepen. Het beheerplan speeltoestellen dient als basis voor de voorziening.

Voorziening conform Speelruimtenota 2020-2023

Verloop voorziening Speelruimte	2020	2021	2022	2023	2024
Stand voorziening 01-01	145.206	105.463	126.720	170.477	148.484
Toevoeging	84.757	84.757	91.757	91.757	91.757
Onttrekking	124.500	63.500	48.000	113.750	113.750
Stand voorziening 31-12	105.463	126.720	170.477	148.484	126.491

Paragraaf 4 Financiering

Algemeen

In deze paragraaf komen de onderwerpen aan de orde, die behoren tot de financieringsfunctie van de gemeente. Dit noemen we de gemeentelijk treasury-functie. De gemeentelijke treasury-functie heeft als doel het financieren van het gemeentelijk beleid (zorgen voor tijdige beschikbaarheid van voldoende geldmiddelen) en het uitzetten van de overtollige geldmiddelen. Het besturen, beheersen en bewaken van de inkomende en uitgaande geldstromen, de vermogenswaarden, de financiële posities en de kosten en de risico's die hier aan verbonden zijn. De risico's en kosten worden daarbij geminimaliseerd en het renteresultaat geoptimaliseerd.

Wettelijk kader

De gemeentelijke regelgeving over de financieringsfunctie is gebonden aan algemeen geldende wettelijke kaders, waaronder de Gemeentewet, het Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV), de Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO), de ministeriële regeling Uitzettingen en Derivaten Decentrale Overheden (RUDDO) en het Treasurystatuut 2016.

Als gevolg van artikel 212 van de Gemeentewet is de gemeente verplicht een financiële verordening te hebben. Tevens dient de gemeente op grond van artikel 186 van de Gemeentewet een paragraaf financiering op te nemen bij een begroting en bij het jaarverslag. In de financiële verordening worden de kaders van het beleid vastgelegd. Zowel de financiële verordening als de paragraaf financiering worden door de gemeenteraad vastgesteld. Het is gebruikelijk dat de kaders vervolgens worden uitgewerkt in een treasurystatuut 2016.

Financieringsbeleid

De gemeente zet de overtollige geldmiddelen uit bij de Nederlandse Staat (schatkistbankieren). Om het renteresultaat te optimaliseren wordt financiering met externe middelen beperkt door eerst de eigen liquide financieringsmiddelen te gebruiken. Als deze laatste ontoereikend zijn kunnen externe middelen in de vorm van financiering worden aangetrokken.

Conform ons treasurybeleid kan het volgende gesteld worden:

- Onze gemeente gebruikt de financieringsfunctie uitsluitend voor de publieke taak.
- Onze huisbankier is de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten, waarmee een rekening-courant verhouding is afgesloten met binnen bepaalde grenzen automatische afroaming van de saldi naar daggelden ter beperking of verbetering van de rentelasten of -baten.
- Het beheer is prudent en aan de kasgeldlimiet en renterisiconorm wordt voldaan.

Financieringspositie

Om de financieringsbehoefte te bepalen, wordt gekeken in welke mate de boekwaarde van de vaste activa en de bouwgronden in exploitaties worden gefinancierd met eigen vermogen (reserves) en lang vreemd vermogen (voorzieningen en langlopende leningen).

Het verwachte financieringstekort/-overschot

Jaar:	Financieringstekort:	Financieringsoverschot:
2021	27.000.000	0
2022	31.000.000	0
2023	36.000.000	0
2024	37.000.000	0

Op grond van de ontwikkeling van de financieringsbehoefte voor de komende begrotingsjaren, de huidige liquiditeitspositie (van directe beschikbare geldmiddelen) en ervaringen met het realiseren van verwacht nieuw beleid wordt ingeschat, dat in 2021 voor de financiering een beroep wordt gedaan op de kapitaalmarkt. De gemeente mag een deel van haar financieringsbehoefte opvangen binnen de kasgeldlimiet. Maar het financieringstekort vanaf 2021 is te groot om in zijn geheel met kasgeld te financieren. Op basis van de huidige vooruitblik wordt in de loop van 2021 vanwege het oplopende

financieringstekort een beroep gedaan op de kapitaalmarkt. Naar verwachting zal in 2021 een langlopende geldlening moeten worden afgesloten van minimaal € 22 miljoen. In 2022 zijn langlopende geldleningen nodig van € 5 miljoen en in 2023 zijn langlopende geldleningen nodig van ook € 5 miljoen. Met de rentelasten hiervan is in deze begroting rekening gehouden. Het gaat hier echter een momentopname ten tijde van het opmaken van deze begroting. Hierbij is rekening gehouden met de boekwaarden van de activa, de eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen), de vaste opgenomen geldleningen gedurende het begrotingsjaar 2021 en de meerjarenraming.

Rentebeleid

Geldmarkt:

De rente over kortlopende schulden wordt gebaseerd op de Euribor (Euro Interbank Offered Rate). De Euribor is het tarief dat wordt bepaald met de percentages waartegen Europese primaire banken elkaar onderling leningen verstrekken. De 3-maands Euribor is een van de tarieven, die op kortlopende schulden het meest wordt toegepast. Deze wordt op het moment van het opstellen van deze paragraaf financiering medio 2020 op een stand van -0,478% verwacht. Dit betekent dat wij bij het aangaan van een kasgeldlening een rentevergoeding ontvangen van -0,478%.

Kapitaalmarkt:

Op het moment van het opstellen van de begroting 2021-2024 handhaaft de Europese Centrale Bank (ECB) de herfinancieringsrente op 0,00%. De verwachting is dat de herfinancieringsrente voor langere periode op het huidige lage niveau zal blijven.

De beleidsvoornemens ten aanzien van rente:

- De interne rekenrente bedraagt 1%,
- Voor de bouwgrond in exploitaties wordt op basis van een voorgeschreven kader een rentepercentage gehanteerd van 2,00%. Jaarlijks wordt dit rentepercentage bij het actualiseren van de bouwgrond in exploitaties herijkt. De BBV schrijft een aparte berekenings systematiek voor voor het toe te passen rentepercentage voor de bouwgrond in exploitatie. (Gewogen rentepercentage x totaal vreemd vermogen / totale vermogen met een afwijkingspercentage van 0,5%),
- De rente tot de grens van de kasgeldlimiet, nodig voor de dekking van een eventueel financieringstekort, baseren wij op het rentepercentage van de 3-maands Euribor van momenteel -0,478%. Uitgaande van een behoudende koers naar de toekomst hanteren wij een percentage van 1% (kort geld),
- De rente, die de kasgeldlimiet te boven gaat en die nodig is om een eventueel financieringstekort te kunnen dekken, baseren wij op het rentepercentage langlopende geldleningen van 20 jaar, dat nu rond de 1,% ligt. Uitgaande van een behoudende koers naar de toekomst hanteren wij een percentage van 2% (lang geld),
- De rentevisie van de gemeente Neder-Betuwe wordt voornamelijk ingegeven door de kaders van de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Daarnaast doen wij geen risicovolle beleggingen,
- Financiering met het huidige, goedkope, korte geld (< 1 jaar) tot maximaal de kasgeldlimiet van de wet FIDO,
- Financiering met lang geld (> 1 jaar) boven de kasgeldlimiet van de wet FIDO, waarbij rekening moet worden gehouden met de lopende investeringskredieten, herfinanciering van aflossingen op leningen en de berekende financieringstekorten,
- Bij het aantrekken van nieuwe leningen houden we rekening met de gevolgen voor de renterisiconorm, zoals looptijd, vervroegde aflossingsmogelijkheden, boetes en herzieningen van de rentevoet.

De geprognosticeerde renteresultaten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Overzicht verwachte renteresultaten (Bedragen x € 1000)	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Externe rentelasten over de korte financiering	152	167	173	153
Externe rentelasten over de lange financiering	469	367	246	208
Externe rentelasten voor nieuw beleid en herfinanciering	356	420	488	526
Externe rentebaten (Vitens)	-15			
Totaal door te berekenen externe rente	962	954	907	887
Rente over eigen vermogen (n.v.t.)				
Rente over voorzieningen (n.v.t.)				
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	962	954	907	887
De aan taakvelden 3.2 en 8.2 toegerekende rente	-72	-62	-68	-21
De aan overige taakvelden toegerekende rente	-760	-782	-785	-813
Aan taakvelden door te rekenen externe rente	-832	-845	-853	-834
Renteresultaat op taakveld treasury	130	109	53	53
Beleggingsresultaat op taakveld treasury	-35	-35	-35	-35
Resultaat taakveld treasury	95	74	18	18

Voor wat betreft de financiering van het nieuwe beleid is de geprognosticeerde rente voor de aan te trekken langlopende leningen opgenomen in de tabel van verwachte renteresultaten onder de noemer externe rentelasten over de lange financiering. Bij het daadwerkelijk aangaan van een langlopende geldlening zal verantwoording over de consolidatie van geldleningen plaats vinden in de bestuursrapportage en de jaarrekening. Als onderdeel van het routeplan naar een kadernota 2022 zullen wij onze totale activa actualiseren en herijken. Gelijktijdig zullen wij ons rentebeleid herijken en eventueel bijstellen.

Indicatoren

Om vooral de financieringsrisico's (renterisico's) te beperken, staan in de Wet FIDO twee instrumenten: renterisiconorm en de kasgeldlimiet. Daarnaast is met het schatkistbankieren een drempelbedrag bepaald. De provincie toetst of de gemeente aan deze normen voldoet.

Renterisiconorm

Het doel van de renterisiconorm is om tot een spreiding binnen de langlopende lening-portefeuille te komen zodat het renterisico wordt beperkt. De jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen mogen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal (van de totale lasten) met een aangehouden minimum van € 2,5 miljoen. De jaarlijks verplichte aflossingen van de reeds aangetrokken leningen vallen ruim binnen de gestelde norm. De aangetrokken leningen hebben een vast afgesproken rentepercentage voor de gehele looptijd, renteherziening is hierop niet van toepassing. Uit onderstaand overzicht blijkt wat de gemeente de komende jaren mag aflossen aan vaste geldleningen binnen de gestelde normen.

Berekening renterisico

Jaar:	Percentage:	Begrotingstotaal	Renterisiconorm	Aflossingen
2021	20%	62.000.000	12.400.000	3.285.000
2022	20%	59.000.000	11.800.000	3.135.000
2023	20%	58.000.000	11.600.000	2.035.000
2024	20%	58.000.000	11.600.000	1.310.000

Kasgeldlimiet

Het doel van de kasgeldlimiet is om de directe gevolgen van een snelle rentestijging te beperken. Gemeenten mogen hun financieringsbehoeften slechts voor een beperkt bedrag met kort geld (looptijd < 1 jaar) financieren. In de wet FIDO is bepaald dat de gemiddelde netto vlottende schuld (looptijd korter dan een jaar) per kwartaal de kasgeldlimiet niet mag overschrijden. De norm is vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal. Per kwartaal wordt de ontwikkeling van de vlottende middelen in relatie tot de toegestane kasgeldlimiet intern getoetst en jaarlijks wordt een opgave aan de provincie Gelderland verstrekt. De gemeente Neder-Betuwe heeft op dit moment geen schulden met een looptijd korter dan een jaar (kort geld).

Berekening kasgeldlimiet

Jaar:	Percentage:	Begrotingstotaal	Kasgeldlimiet
2021	8,5%	62.000.000	5.270.000
2022	8,5%	59.000.000	5.015.000
2023	8,5%	58.000.000	4.930.000
2024	8,5%	58.000.000	4.930.000

In het geval de kasgeldlimiet wordt overschreden, moet de overschrijding worden omgezet van schuld in rekening-courant naar langlopende schuld. Dit kan door het aantrekken van een geldlening met een looptijd langer dan een jaar. Het streven van de gemeente Neder-Betuwe is er op gericht om binnen de kasgeldlimiet een deel van de financieringsbehoefte te dekken door zoveel mogelijk gebruik te maken van de ruimte binnen het verstrekte rekening-courantkrediet. Voor 2021 bedraagt dit € 4,25 miljoen van de huisbankier, de Bank Nederlandse Gemeenten. Bij een blijvende overschrijding van deze limiet moet overgegaan worden op langlopende financieringsmiddelen.

Drempelbedrag schatkistbankieren

De lagere overheden zijn verplicht overtollige middelen aan te houden bij het Ministerie van Financiën (schatkist). Om het dagelijkse kasbeheer doelmatig uit te kunnen voeren is een drempelbedrag bepaald wat buiten de schatkist mag worden gehouden: een bedrag van 0,75% van het begrotingstotaal. Wij mogen in 2021 een positief rekening-courantsaldo bij de banken hebben van € 457.500, al het meerdere wordt dagelijks naar de schatkist overgemaakt.

Portefeuillebeheer

De term portefeuillebeheer wordt gehanteerd voor alle activiteiten, die betrekking hebben op het aantrekken, uitzetten of garanderen van financiële middelen met een periode vanaf een jaar.

- Opgenomen gelden
- Uitgezette gelden
- Derivaten

Opgenomen gelden gemeente Neder-Betuwe (langer dan één jaar).

In het onderstaande overzicht zijn de verwachte ontwikkelingen in de portefeuille opgenomen leningen zichtbaar gemaakt.

Informatie portefeuille opgenomen leningen	2021	2022	2023	2024
Aantal per 1-1-	14	11	9	5
Aantal per 31-12-	11	9	5	5
Oorspronkelijk bedrag per 1-1-	51.512.500	48.500.000	36.500.000	25.000.000
Oorspronkelijk bedrag 31-12-	48.500.000	36.500.000	25.000.000	25.000.000
Nieuwe leningen	0	0	0	0
Vervallen leningen	3.012.500	12.000.000	11.500.000	0
Stand restant per 1-1-	20.275.805	16.990.000	13.855.000	11.820.000
Stand restant per 31-12-	16.990.000	13.855.000	11.820.000	10.510.000
Gemiddelde grootte (oorspronkelijk)	3.679.464	4.409.091	4.055.556	5.000.000
Gemiddelde grootte 1-1-	1.448.272	1.544.545	1.539.444	2.364.000
Gemiddelde grootte 31-12-	1.544.545	1.539.444	2.364.000	2.102.000
Aflossingen regulier	3.285.805	3.135.000	2.035.000	1.310.000
Aflossingen vervroegd	0	0	0	0
Renteaanpassingen (oud percentage)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Renteaanpassingen (nieuw percentage)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gemiddeld rentepercentage ongewogen 1-1-	4,25	4,10	4,26	3,86
Gemiddeld rentepercentage ongewogen 31-12-	4,10	4,26	3,86	3,86
Gemiddeld rentepercentage gewogen 1-1-	2,53	2,40	2,25	2,03
Gemiddeld rentepercentage gewogen 31-12-	2,40	2,25	2,03	1,92

Uitgezette gelden

In het onderstaande overzicht zijn de verwachte ontwikkelingen in de portefeuille uitgezette leningen zichtbaar gemaakt.

Informatie portefeuille uitgezette leningen				
	2021	2022	2023	2024
Aantal	9	8	8	8
Oorspronkelijk bedrag	2.151.188	1.077.090	1.077.090	1.077.090
Nieuwe leningen	0	0	0	0
Vervallen leningen	1.074.098	0	0	0
Stand per 1-1-	738.782	662.251	657.327	652.403
Stand per 31-12-	662.251	657.327	652.403	647.479
Gemiddelde grootte (oorspronkelijk)	239.021	134.636	134.636	134.636
Gemiddelde grootte 1-1-	82.087	82.781	82.166	81.550
Gemiddelde grootte 31-12-	73.583	82.166	81.550	80.935
Aflossingen regulier	76.531	4.924	4.924	4.924
Aflossingen vervroegd	0	0	0	0

De uitgezette leningen hebben betrekking op de achtergestelde lening Vitens, renteloze leningen die de gemeente heeft verstrekt aan plaatselijke verenigingen, de verstrekking van startersleningen (SVn) en Duurzaamheidsleningen (SVn). Het risico op de verstrekte leningen aan verenigingen is beperkt. Vaak is er sprake van een subsidieband met de gemeente, zodat verrekening kan plaatsvinden.

Derivaten

Wij hebben geen derivaten.

Risicobeheer

De risico's die binnen de gemeentefinanciering kunnen worden onderscheiden zijn: Koersrisico, Valutarisico, Renterisico, Kredietrisico en Liquiditeitsrisico.

- **Koersrisico en Valutarisico:**

De gemeente maakt geen gebruik van beursgenoteerde, koersafhankelijke financieringsmiddelen of financieringsmiddelen in vreemde valuta en is dat de komende jaren ook niet van plan. Er zal dus geen sprake van directe koers- of valutarisico's zijn.

- **Renterisico**

De Wet FIDO stelt een maximum aan de renterisico's die een gemeente mag lopen voor zowel de korte termijn (kasgeldlimiet) als de lange (renterisiconorm).

- **Kredietrisico**

Kredietrisico is het risico, dat een tegenpartij haar financiële verplichtingen niet kan nakomen. In het geval van uitzettingen bestaat het risico, dat de kredietwaardigheid van de tegenpartij daalt onder de minimum gestelde rating. Bij het opstellen van deze paragraaf zijn er geen uitzettingen bekend voor 2020 en verder. De gemeente loopt risico op geldleningen, waarover een garantstelling is verstrekt. Jaarlijks wordt u bij de vaststelling van de jaarrekening op de hoogte gehouden van de actuele stand van zaken over de hoogte van de garantstellingen. Bij de jaarrekening 2019 (vaststelling 2 juli 2020) was nog sprake van een totale garantstelling van afgerond € 49 miljoen per 31-12-2019. Dit betreft met name de CV Casterhoven, de SWB/Woningstichting Dodewaard en Uitvoeringsorganisatie Breedband. Er is in 2019 geen aanspraak gemaakt op de garantstelling.

- **Liquiditeitsrisico**

Op basis van een gedetailleerde korte termijnplanning en een globale meerjarige liquiditeitsplanning wordt ingeschat wanneer de gemeente over welke hoeveelheid direct beschikbare geldmiddelen moet beschikken. Geëigende middelen om over de juiste liquiditeit te beschikken, zijn de inzet van de rekening courant bij de Bank Nederlandse Gemeenten en (langlopende) leningen. Omdat de gemeente een zeer solide en betrouwbare partner is, kan er ook in geval van krapte op de geld- en kapitaalmarkt altijd geld worden aangetrokken.

Paragraaf 5 Verbonden partijen

Algemeen

Een verbonden partij is een privaot- of publiekrechtelijke organisatie, waarin de gemeente een financieel én bestuurlijk belang heeft.

Financieel belang

Er is een financieel belang als de gemeente een bedrag ter beschikking heeft gesteld aan een organisatie en dat bedrag niet verhaalbaar is bij faillissement of als de gemeente financieel aansprakelijk is wanneer die organisatie zijn verplichtingen niet nakomt.

Bij leningen en garantstellingen is er dus geen sprake van een verbonden partij, omdat de gemeente juridische verhaalsmogelijkheden heeft als de partij failliet gaat. Ook bij exploitatiesubsidies is er geen sprake van een verbonden partij, het gaat hier om overdrachten (subsidiës).

Bestuurlijk belang

Bij een bestuurlijk belang gaat het over zeggenschap via vertegenwoordiging in het bestuur of via stemrecht. Er is dus een bestuurlijk belang als de burgemeester, een ander collegelid, een raadslid of een ambtenaar namens de gemeente in het bestuur van de partij plaatsneemt of stemt.

Bij alleen een benoemings- of een voordrachtsrecht, waarbij de gemeente een bestuurder of commissaris in de organisatie mag benoemen of voordragen, is er strikt genomen geen sprake van een verbonden partij. Gemeenten maken vaak van zo'n recht gebruik om ervoor te zorgen, dat er kwalitatief goede bestuurders in het bestuur van een partij terechtkomen.

Juridische rechtsvormen van verbonden partijen

Er bestaan drie verschillende juridische rechtsvormen voor verbonden partijen.

Bij **publiekrechtelijke verbonden partijen** gaat het vooral om gemeenschappelijke regelingen (GR'en). De gemeente gaat dergelijke gemeenschappelijke regelingen aan voor primaire, uitvoerende gemeentelijke taken. Zij vormen een verlengd lokaal bestuur waarbij meestal de vrijwilligheid van de samenwerking voorop staat. Voor sommige taken legt de wetgever verplichte samenwerking op, zoals de veiligheidsregio.

De meest voorkomende en tegelijkertijd 'zwaarste' vorm is de gemeenschappelijke regeling met een *openbaar lichaam*. Deze regeling heeft als enige rechtspersoonlijkheid en een algemeen bestuur. Dit bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de deelnemende gemeenten en stelt een dagelijks bestuur aan. Gemeenten kunnen aan dit openbaar lichaam in principe alle gemeentelijke taken en bevoegdheden overdragen.

Voorbeelden van gemeenschappelijke regelingen zijn Regio Rivierenland en GGD Gelderland Zuid.

Bij **privaatrechtelijke verbonden partijen** gaat het vooral om stichtingen en vennootschappen.

Een stichting heeft een bestuur voor de dagelijkse leiding en kent een ideëel of sociaal doel, waarbij alleen aan dat doel kan worden uitgekeerd. Stichtingen kennen geen controlerend mechanisme, tenzij dat in de statuten is geregeld. Een vennootschap heeft een raad van bestuur en, afhankelijk van de statuten of de omvang van de vennootschap, een raad van commissarissen. De raad van bestuur wordt gecontroleerd door de vergadering van aandeelhouders. Gemeenten maken vaak gebruik van vennootschappen bij nutsvoorzieningen, havenactiviteiten, culturele of economische activiteiten. De belangrijkste reden om samen te werken met dit type verbonden partij zijn de financiële voordelen door winstdeling en dividend.

Voorbeelden van deze soort privaatrechtelijke partijen zijn Waterbedrijf Vitens en de Bank Nederlandse Gemeenten.

Het **publiek-private samenwerkingsverband (PPS)** is een bijzondere vorm van een verbonden partij. Daarin nemen naast de gemeente en eventuele andere overheden ook private partijen deel. Een veel voorkomend voorbeeld van een PPS zien we in lokale gebiedsontwikkeling. Deze

samenwerkingsvorm komt in verschillende variaties voor. De wetgever heeft een voorkeur voor publiekrechtelijke boven privaatrechtelijke samenwerking. De gedachte hierachter is, dat in een publiekrechtelijke samenwerking de openbaarheid en de controle beter zijn gewaarborgd dan in een privaatrechtelijke participatie.

Een voorbeeld van een publiek-private samenwerking is Casterhoven CV.

Bestuurlijke en financiële risico's

Het inzichtelijk maken van de verbonden partijen is om twee redenen van belang. De eerste reden is dat zij vaak gemeentelijk beleid en gemeentelijke taken uitvoeren, het is zoals gezegd verlengd lokaal bestuur. De tweede reden gaat over de kosten en de financiële risico's die de gemeente kan lopen en de daaruit voortvloeiende budgetgevolgen.

Bij verbonden partijen kunnen we twee typen risico's onderscheiden: financiële en bestuurlijke. Naast de aard en omvang van de activiteiten wordt het risicoprofiel ook beïnvloed door de juridische vorm, structuur en organisatie van een verbonden partij. De belangrijkste soorten verbonden partijen inclusief de mate van bijbehorende risico's zijn hieronder weergegeven:

Belangrijkste soorten verbonden partijen	Rechtsvorm	Risico (Financieel/bestuurlijk)
Stichting	Privaatrechtelijk	Laag
Vennootschap (BV, NV)	Privaatrechtelijk	Middel
Gemeenschappelijke regeling	Publiekrechtelijk	Hoog
Publiek-private samenwerking (PPS)	Privaatrechtelijk	Hoog

De risico's van gemeenschappelijke regelingen en PPS-constructies zijn relatief hoger dan die van andere verbonden partijen. Bij de gemeenschappelijke regelingen ligt de oorzaak daarvan in het feit dat de aangesloten gemeenten volledig financieel aansprakelijk zijn. Bij PPS-constructies komt het risico voort uit de samenwerking met een private partij met eigen (winst-)doelstellingen.

Visie en beleid ten aanzien van verbonden partijen

Het gemeentelijk beleid rond verbonden partijen vindt zijn basis in de financiële verordening gemeente Neder-Betuwe 2019.

Verbonden partijen dienen het publiek belang

Net als onze eigen organisatie dragen zij bij aan het realiseren van onze lokale doelen en ambities zoals verwoord in deze begroting. De gemeente neemt daarnaast de verantwoordelijkheid om de belangen van de verbonden partijen zelf te dienen. Deze verantwoordelijkheid ontstaat automatisch door deelname in een *derde rechtspersoon*.

Hoewel de gemeente zelf verantwoordelijk is voor het realiseren van de gemeentelijke doelstellingen en wettelijke plichten, laten wij dus voor een groot aantal terreinen het voorbereiden en/of uitvoeren van beleid over aan onze verbonden partijen. Deze maken voor ons beleid of voeren dit voor ons uit, terwijl wij dat in principe (voor zo ver de wet dat toestaat) ook zelf zouden kunnen doen.

Hier zijn vier redenen voor:

- via gemeenschappelijke regelingen kan worden samengewerkt aan beleidsuitdagingen die de gemeentegrens overschrijden of die voor meerdere gemeenten van groot belang zijn,
- sommige taken vragen specialistische kennis, die onze eigen organisatie vanwege de schaalgrootte niet kan bieden,
- het beleggen van taken bij een verbonden partij kan efficiënter zijn dan ze zelf uitvoeren, waardoor voor minder geld minstens dezelfde kwaliteit geleverd wordt of voor hetzelfde geld meer kwaliteit,
- voor sommige beleidsterreinen is het wettelijk verplicht om een gemeenschappelijke regeling op te richten.

Het (op maat) sturen en monitoren van verbonden partijen

Onze verbonden partijen zijn (deels) 'van ons', werken 'voor ons' en worden door ons bekostigd. Daarom is het van belang dat raad, college en ambtelijke organisatie, elk voor zijn/haar eigen bevoegdheden en verantwoordelijkheden, het doen en laten van onze verbonden partijen (kunnen) sturen en monitoren. Welke taken de verbonden partij voor ons verricht, is opgenomen bij het betreffende programma.

Onze verbonden partijen

Nr.	Naam partij (soort verbonden partij)	Website	Relatie programma
1	Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ) (Gemeenschappelijke regeling)	http://www.vrgz.nl/	Fysieke leefomgeving
2	Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) (Gemeenschappelijke regeling)	http://www.ggd gelderland zuid.nl/	WMO, jeugdzorg en participatiewet
3	Gemeenschappelijke regeling Regio Rivierenland (Gemeenschappelijke regeling)	http://www.regiorivierenland.nl/	Bestuur en dienstverlening
4	Afvalverwijdering Rivierenland (Avri) (Gemeenschappelijke regeling)	https://www.avri.nl	Fysieke leefomgeving
5	Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) (Gemeenschappelijke regeling)	http://www.odrivierenland.nl/	Fysieke leefomgeving
6	Regionaal archief Rivierenland (Gemeenschappelijke regeling)	http://www.regionaalarchiefrivierenland.nl/	Overhead VPB onvoorzien
7	Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal (Gemeenschappelijke regeling)		Economie
8	Werkzaak Rivierenland (Gemeenschappelijke regeling)	http://www.werkzaakrivierenland.nl	WMO, jeugdzorg en participatiewet
9	Industrieschap Medel (Gemeenschappelijke regeling)	http://www.medel.nl/	Economie
10	Casterhoven (Publiek-private samenwerking)	http://www.casterhoven.nl/	Fysieke leefomgeving
11	Waterbedrijf Vitens N.V. (Venootschap (BV, NV))	http://www.vitens.nl/	Economie
12	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (Venootschap (BV, NV))	http://www.bng.nl/	Overhead VPB onvoorzien

1 Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ)

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Burgemeester

Vestigingsplaats: Nijmegen

Financieel belang:

De kosten van de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid worden gedragen door bijdragen van het Rijk, de provincie, zorgverzekeraars en gemeenten. De verdeling van de kosten, die voor rekening komen van de deelnemende gemeenten, zijn voor 50% gebaseerd op historische kosten en voor 50% op de rijksbijdrage per gemeente via het gemeentefonds.

De totale bijdrage van de deelnemende gemeenten, die in de begroting 2021 van de VRGZ is opgenomen, bedraagt € 14.427.000 waarvan de gemeentelijke bijdrage van Neder-Betuwe € 1.675.289 bedraagt.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2019	31-12-2018
Eigen vermogen	3.285.000	3.945.000
Vreemd vermogen	64.335.000	63.861.000
Totaal	67.620.000	67.806.000
Exploitatieresultaat 2019: 398.000 negatief		

Risico's en weerstandscapaciteit

Om de risico's te hanteren, zijn normen ontwikkeld voor de benodigde algemene reserve. Voor het programma Crisis en Rampenbestrijding (C&R) gaat dit om 5% van de omzet of € 2.587.000. De stand van de algemene reserve C&R op 1-1-2021 bedraagt naar verwachting € 1.821.000. De reserve is hiermee € 766.000 lager dan noodzakelijk om te voldoen aan de norm van 5%. Hiermee komt de weerstandsratio (uitgaande van het normbedrag) op 0,7 en is onvoldoende.

Echter het totaal aan gekwantificeerde risico's in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing bedraagt een bedrag van afgerond € 3.161.000. Zodoende is in totaliteit sprake van niet afgedekte risico's ter hoogte van € 1.340.000 (€ 3.161.000 - € 1.821.000). Dit betekent dat er in de begroting van Neder-Betuwe rekening gehouden moet worden met een extra risico. Het tekort van € 1.340.000 afgezet tegen de verhouding van het aantal inwoners, betekent voor Neder-Betuwe een extra risicoreservering van afgerond € 58.000.

Zie hiervoor paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicomanagement bij verbonden partijen in deze begroting.

2 Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD)

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Een collegelid

Vestigingsplaats: Nijmegen

Financieel belang:

Het totaal van alle gemeentelijke bijdragen voor uniforme taken op basis van inwoneraantal en van facturen en facultatieve taken bedraagt voor 2021 conform de programmabegroting 2021 (versie 2.0) van de GGD € 29.757.533. Voor Neder-Betuwe komt de gemeentelijke bijdrage uit op € 1.271.618. Hiervan is € 1.158.614 voor uniforme taken op basis van inwoneraantal en op basis van facturen en € 113.004 voor facultatieve taken.

De totale gemeentelijke bijdrage voor Neder-Betuwe voor 2021 valt daarmee lager uit dan het bedrag dat was opgenomen in de conceptbegroting 2021 GGD Gelderland-Zuid, die is behandeld in de raadsvergadering van 11 juni 2020. Dit komt doordat er bij de AB-vergadering van GGD Gelderland-Zuid van 25 juni 2020 is besloten om de conceptbegroting 2021 vast te stellen, met uitzondering van de 10% groei voor adviezen en meldingen binnen Veilig Thuis. Daarbij is voor de begroting 2021 besloten de directeur Veilig Thuis opdracht te geven om niet af te schalen qua personeel en het risico als gemeenten te nemen. Het DB van GGD Gelderland-Zuid heeft in haar vergadering van 2 juli 2020 besloten om een begrotingswijziging 2021 Veilig Thuis in het voorjaar 2021 in concept op te stellen en voor zienswijze te sturen naar de gemeenten. Deze begrotingswijziging kan dan vastgesteld worden in de AB-vergadering van 1 juli 2021.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2019	31-12-2018
Eigen vermogen	1.290.000	514.000
Vreemd vermogen	5.481.000	5.935.000
Totaal	6.771.000	6.449.000
Exploitatieresultaat 2019: € 41.000 positief		

Risico's en weerstandscapaciteit

Op basis van de notitie 'Risicomanagement, voorzieningen en weerstandsvermogen' van de GGD is de streefwaarde van de algemene reserve bij de begroting GGD 2021 bepaald op € 1.160.000. De normwaarde wordt bepaald zoals opgenomen in de genoemde notitie:

- € 1.000 per medewerker;
- 0,5% van opgenomen gelden in verband met renterisico's;
- 1% van de totale uitgaven;
- 3% van de inkomsten, met uitzondering van inwonersbijdrage en factuurbijdrage uniforme taken.

Het saldo van de algemene reserve ligt voor 2021 naar verwachting beneden de norm van 5%. Verwacht saldo van de algemene reserve ultimo 2021 is naar verwachting € 627.000.

Hiermee komt de weerstandsratio (uitgaande van de streefwaarde) op 0,5 en is onvoldoende. Echter het totaal aan gekwantificeerde risico's in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing belooft een bedrag van afgerond € 2.300.000. Zodoende is in totaliteit sprake van niet afgedekte risico's ter hoogte van € 1.673.000 (€ 2.300.000 - € 627.000). Dit betekent dat er in de begroting van Neder-Betuwe rekening gehouden moet worden met een extra risico. Het tekort van € 1.673.000 afgezet tegen de verhouding van het aantal inwoners, betekent voor Neder-Betuwe een extra risicoreservering van afgerond € 71.000.

Zie hiervoor paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicomanagement bij verbonden partijen in deze begroting.

3 **Gemeenschappelijke regeling Regio Rivierenland**

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Een collegelid

Vestigingsplaats: Tiel

Financieel belang:

De bijdragen van de aangesloten gemeenten zijn grotendeels gebaseerd op het inwoneraantal. Voor 2021 geldt een bijdrage per inwoner van € 8,77. De gemeenten dragen in totaal in 2021 € 2.163.000 bij aan de Regio Rivierenland. Dat is een stijging van 5,4% (of € 0,36 per inwoner) ten opzichte van de begroting 2020. Dit betekent dat de gemeentelijke bijdrage van de gemeente Neder-Betuwe vanaf 2021 neerkomt op een bijdrage van € 213.513.

Daarnaast draagt de gemeente bij aan taken die Regio Rivierenland uitvoert voor Neder-Betuwe. Dit omvat voor 2021 een bedrag van € 107.200 voor leerplicht, € 46.267 voor Sociale recherche en € 36.000 voor regionale ondersteuning van inkoop.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2019	31-12-2018
Eigen vermogen	3.086.000	2.773.000
Vreemd vermogen	7.870.000	6.132.000
Totaal	10.956.000	8.905.000
Exploitatieresultaat 2019: 61.000 positief		

Risico's en weerstandscapaciteit

In 2013 is een inventarisatie uitgevoerd naar de financiële risico's bij het Regiokantoor van Regio Rivierenland, waarbij tevens een koppeling is gelegd met de saldi van reserves en voorzieningen om de risico's te kunnen dekken. De in de balans opgenomen algemene reserve Regiokantoor van € 474.000 wordt gezien als voldoende voor het afdekken van de financiële risico's. In aanvulling op de uitgevoerde risico-inventarisatie bij het Regiokantoor is een vervolgonderzoek uitgevoerd, specifiek gericht op frauderisico's. Er functioneren voldoende controle- en beheersingsmaatregelen binnen het Regiokantoor van Regio Rivierenland. De frauderisico's worden als 'laag' gekwalificeerd.

Bij Contractgestuurde dienstverlening werken we met dienstverleningsovereenkomsten. Aan het werken met dienstverleningsovereenkomsten zijn financiële risico's verbonden. Regio Rivierenland kan financiële risico's en eventuele tekorten bij de uitvoering van taken voor gemeenten opvangen door de inzet van een risicoreserve Contractgestuurde dienstverlening.

Er is in deze begroting geen rekening gehouden met financiële mutaties in de rekening-courant met gemeenten voor de voorfinanciering van uitgaven van het project Breedband en de effecten daarvan op de risicoreserve Contract-gestuurde dienstverlening.

4 Afvalverwijdering Rivierenland (Avri)

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Een collegelid

Vestigingsplaats: Geldermalsen

Financieel belang:

Uit de begroting GR Avri 2021 blijkt een verhoging van de afvalstoffenheffing per 2021 gemiddeld met €44 naar €297. De definitieve vaststelling van de tarieven afvalstoffenheffing 2021 vindt eind 2020 plaats.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2019	31-12-2018
Eigen vermogen	1.150.000	1.865.000
Vreemd vermogen	46.282.000	38.095.000
Totaal	47.432.000	39.960.000
Exploitatieresultaat 2019: € 55.000 positief		

Risico's en weerstandscapaciteit

Door onder meer de prijsontwikkelingen op de grondstofmarkt en de overdracht van de stortplaats aan de provincie Gelderland nemen de financiële risico's toe. Het totale financiële risico voor 2021 bedraagt € 6.230.000. Tegelijkertijd is de weerstandscapaciteit, waarmee Avri de risico's kan afdekken, erg laag (€ 1.434.000). Daardoor valt het weerstandsvermogen in 2021 in de categorie 'ruim onvoldoende' (0,2). Het Algemeen Bestuur heeft de norm voor het weerstandsvermogen echter vastgesteld op de factor 1,0 van de risico's.

Dit weerstandsvermogen wordt in 2021 deels aangevuld door verhoging van de afvalstoffenheffing, maar voorziet niet in een volledige aanvulling hiervan.

Het risicoprofiel daalt naar verwachting na 2021 door de afwikkeling van de vergoeding over het kunststof verpakkingsmateriaal over oudere jaren. Daarnaast houdt Avri in het risicoprofiel rekening met daling van de risico's rondom het scheidingsgedrag als gevolg van voorgestelde investeringen in gedragssturing en verlaging van het variabele deel van de afvalstoffenheffing. Per 2024 daalt het risicoprofiel verder door overdracht van de stortplaats. Maar ook dienen zich nieuwe onzekerheden zich aan, omdat per 2024 en 2025 grote verwerkingscontracten (restafval, GFT, hout) moeten worden afgesloten.

De financiële gevolgen – en het effect op de tarieven afvalstoffenheffing - zijn afhankelijk van de marktomstandigheden van dat moment. Het risicoprofiel vanaf 2023 is daarmee uiterst onzeker.

5 Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Een collegelid

Vestigingsplaats: Tiel

Financieel belang:

De jaarlijkse gemeentelijke bijdrage aan de ODR is bedoeld voor het uitvoeren van vergunningverlenings-, advies- en toezicht-/handhavingstaken op het gebied van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Ook wordt de bijdrage ingezet voor stelseltaken en het ketentoezicht, die in het Gelders Stelsel (provincie breed) worden uitgevoerd. De totale deelnemersbijdrage, opgenomen in de begroting ODR 2021, is € 18.991.705. De gemeentelijke bijdrage Neder-Betuwe is € 1.833.847. Hierin is het Werkprogramma ODR 2021 (feitelijk verwachte werkzaamheden en middelen) nog niet verwerkt. Dit werkprogramma komt zoals afgesproken in de Dienstverleningsovereenkomst (DVO) eind 2020 ter beschikking. Eventuele financiële gevolgen van het Werkprogramma ODR 2021 worden daarna verwerkt in het eerstvolgende planning & control document.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2019	31-12-2018
Eigen vermogen	1.398.158	1.527.137
Vreemd vermogen	5.758.223	5.658.337
Totaal	7.156.381	7.185.474
Exploitatieresultaat 2019: € 321.321 positief		

Risico's en weerstandscapaciteit

Risico's en weerstandscapaciteit

Het weerstandsvermogen bedraagt 1,03 (waardering C, voldoende). Het totaal aan becijferde risico's gaat om een bedrag van € 582.863. De aanwezige weerstandscapaciteit betreft een totaalbedrag van € 602.550. Hiermee zijn de risico's afgedekt.

6 Regionaal archief Rivierenland

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Een collegelid

Vestigingsplaats: Tiel

Financieel belang:

De kosten van het Regionaal Archief Rivierenland worden grotendeels gedragen door bijdragen van de deelnemende gemeenten en van Waterschap Rivierenland. De verdeling van de algemene en specifieke kosten, die gemaakt worden voor de deelnemende gemeenten, gebeurt naar evenredigheid van het aantal inwoners.

In de begroting van het RAR over 2021 is een totale gemeentelijke bijdrage opgenomen van € 2.428.629, waaraan Neder-Betuwe een bedrag van € 259.486 levert.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2019	31-12-2018
Eigen vermogen	534.855	436.165
Vreemd vermogen	8.787.980	8.854.849
Totaal	9.322.835	9.291.014
Exploitatieresultaat 2019:	137.419	

Risico's en weerstandscapaciteit

De hoogte van de verhouding van het weerstandsvermogen is door het Algemeen Bestuur in 2014 vastgesteld op minimaal 1,0. Medio 2017 heeft het Algemeen Bestuur de Update 2017 Risicomanagement & Weerstandsvermogen vastgesteld, waarbij de minimale norm van 1,0 is gehandhaafd. Op basis van de actuele cijfers bedraagt het normbedrag van de gewenste weerstandscapaciteit € 202.000. Voor 2020-2021 wordt een werkelijke weerstandscapaciteit verwacht van € 306.507, zodat sprake is van een weerstandsverhouding van 1,52. Hiermee zijn alle risico's van het RAR afgedekt en is geen aanvullende risicoafdekking nodig vanuit de gemeenten.

7 Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Een collegelid

Vestigingsplaats: Kerk-Avezaath

Financieel belang:

De provincie en gemeenten hebben in het kader van de verzelfstandiging in 1999 (bij het ontstaan van de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied met de handelsnaam Uit@waarde) hun bijdragen in de exploitatietekorten afgekocht. Uitgangspunt is dat de nieuwe organisatie zichzelf moet bedruipen. De gemeente Neder-Betuwe heeft in 2008 voor de laatste keer een afkoopsom betaald (€ 158.000) aan recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal en levert sinds 2009 geen financiële bijdrage meer.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2019	31-12-2018
Eigen vermogen	0	0
Vreemd vermogen	6.853	6.853
Totaal	6.853	6.853
Exploitatieresultaat 2019:	€ 0	

Risico's en weerstandscapaciteit

Geen

8 Werkzaam Rivierenland

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Een collegelid

Vestigingsplaats: Tiel

Financieel belang:

Voor Werkzaam Rivierenland is in de begroting van Neder-Betuwe rekening gehouden met een bijdrage om het totale bedrijfsvoeringsresultaat te dekken. Voor 2021 betreft de totale bijdrage €1.359.000. In 2021 wordt op basis van de meicirculaire 2020 verwacht, dat hier een rijksvergoeding van €1.168.700 tegenover staat. Een deel van deze rijksvergoeding wordt gebruikt als dekking van salariskosten voor medewerkers van Sociale Werkvoorziening (SW), die in dienst zijn bij Scalabor (het voormalige Presikhaaf). In de begroting is nog geen rekening gehouden met de uitkomst van het bestuurlijk traject inzake een andere kostentoedeling en het effect van de coronacrisis.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2019	31-12-2018
Eigen vermogen	1.798.076	5.872.000
Vreemd vermogen	18.212.587	26.679.000
Totaal	20.010.663	32.551.000
Exploitatieresultaat 2019: € 292.258 negatief		

Risico's en weerstandscapaciteit

Het beleid voor de vorming van het weerstandsvermogen komt overeen met artikel 30 van de gemeenschappelijke regeling. Deze bepaalt dat tot een plafond van 3% van de jaarlijkse exploitatielasten mag worden toegevoegd aan het weerstandsvermogen, als het resultaat op het Programma bedrijfsvoering dit toelaat. Op basis van de begrote lasten over 2021 is het plafond bepaald op circa € 2.814.000. Ultimo 2021 bedraagt de algemene reserve naar verwachting € 1.127.000. Het tekort tussen de streefwaarde (€ 2.814.000) en de verwachte hoogte van de algemene reserve (€ 1.127.000) bedraagt € 1.687.000.

Echter de totale netto-risico's, zoals berekend in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van de begroting 2021 van Werkzaam, beslaan een bedrag van € 3.650.000. Zodoende is in totaliteit sprake van niet afgedekte risico's ter hoogte van € 2.523.000 (€ 3.650.000 - € 1.127.000). Dit betekent dat er in de begroting van Neder-Betuwe rekening gehouden moet worden met een extra risico. Het tekort van € 2.523.000 afgezet tegen de verhouding van het aantal werkzoekenden (ultimo 2019) betekent voor Neder-Betuwe een extra risicoreservering van afgerond € 34.000.

Zie hiervoor paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicomanagement bij verbonden partijen in deze begroting.

9 Industrieschap Medel

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Twee wethouders en twee raadsleden

Vestigingsplaats: Tiel

Financieel belang:

De gemeenten Tiel en Neder-Betuwe nemen in principe op gelijke basis deel. Een positief of een negatief saldo, dat het Algemeen Bestuur van industrieschap Medel over enig jaar meldt, wordt voor gelijke delen gegund of bijgedragen.

De grondexploitatie 'Medel I' geeft in 2020 een verwacht saldo van € 11,3 miljoen (2019: € 10,5 miljoen) op eindwaarde en van € 10,8 miljoen (2019: € 10,1 miljoen) op contante waarde.

De grondexploitatie van 'Medel afronding' in 2020 geeft een verwacht saldo van € 12,4 miljoen (2019 € 12,4 miljoen) op eindwaarde en van € 10,8 miljoen (2019 € 11,2 miljoen) op contante waarde. Het verschil tussen 2020 en 2019 is gelet op het totale investeringsniveau van beide projecten gering.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2019	31-12-2018
Eigen vermogen	11.237.700	10.441.700
Vreemd vermogen	51.011.318	49.143.371
Totaal	62.249.018	59.585.071
Exploitatieresultaat 2019: € 1.229.000 negatief		

Risico's en weerstandscapaciteit

De ontwikkeling van Medel brengt financiële risico's met zich mee. De meest risicovolle onderdelen zijn in een rekenprogramma ingevoerd. Op basis van de uitkomsten zijn de scenario's uitgewerkt en in de grondexploitaties van 2020 verwerkt. De berekende risico's kunnen binnen de totale grondexploitatie van Medel ruimschoots worden afgedekt door de verwachte positieve resultaten (weerstandsverhouding 9,05). Zodoende is in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van Neder-Betuwe geen aanvullend risico opgenomen.

10 Casterhoven

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Aandeelhouder (BV) : Twee wethouders (met portefeuille financiën)
Commandiet (CV) : Wethouder

Vestigingsplaats: Geffen

Financieel belang:

De drie partijen gemeente Neder-Betuwe, bouwbedrijf Gebroeders van Wanrooij BV en Van Grootheest Projekten BV participeren op gelijke basis. De winsten of verliezen worden daarom gelijkmatig over de drie partijen verdeeld. Om de totale financieringsbehoefte van Casterhoven zekerheid te geven, heeft de gemeente Neder-Betuwe een garantiestelling afgegeven tot maximaal € 22 miljoen. Dit bedrag is aangetrokken bij de BNG.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2019	31-12-2018
Eigen vermogen	-1.886.347	-2.029.100
Vreemd vermogen	12.722.199	14.150.402
Totaal	10.835.852	12.121.302
Exploitatieresultaat 2019: € 569.253 positief		

Risico's en weerstandscapaciteit

In juni 2019 is de grondexploitatie uit 2018 bijgewerkt. Op basis van het berekende worst case scenario van de uitvoering van deze bijgewerkte GREX is eind 2019 een risico bepaald van € 810.000. Dit bedrag is vergelijkbaar met het bedrag op grond van het vorige worst case scenario. De grootste risico's in dit project houden verband met de volgende factoren:

- Fase 7 kan niet volledig worden uitgevoerd,
- Grondprijzafsprake fase 7 valt lager uit dan geraamd,
- Grondprijz uitgifte bedrijventerrein valt lager uit dan geraamd,
- Vertraging in de looptijd van het project.

11 Waterbedrijf Vitens N.V.

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Als aandeelhouder

Vestigingsplaats: Velp

Financieel belang:

De gemeente Neder-Betuwe bezit na omzetting van de preferente aandelen in een achtergestelde lening 16.023 (0,277%) gewone aandelen van € 1 nominaal.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2019	31-12-2018
Eigen vermogen	533,3	533,0
Vreemd vermogen	1.293,0	1.233,5
Totaal	1.826,3	1.766,5
Exploitatieresultaat 2019: € 11,0 positief (bedragen in miljoenen euro's)		

Risico's en weerstandscapaciteit

Niet van toepassing.

12 N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Als aandeelhouder

Vestigingsplaats: Den Haag

Financieel belang:

Neder-Betuwe heeft zeggenschap in de BNG via het stemrecht van 18.246 aandelen van € 2,50. Dit aandelenbezit heeft een duurzaam karakter.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2019	31-12-2018
Eigen vermogen	4.887,0	4.990,0
Vreemd vermogen	144.802,0	132.519,0
Totaal	149.689,0	137.509,0
Exploitatieresultaat 2019: € 163,0 positief (bedragen in miljoenen euro's)		

Risico's en weerstandscapaciteit

Niet van toepassing.

Paragraaf 6 Grondbeleid

Algemeen

In paragraaf 6 wordt aangegeven hoe de gemeente het grondbeleid inzet om haar bestuurlijke doelen te bereiken. De raad heeft de Nota Grondbeleid op 8 december 2016 vastgesteld. In deze nota is onze visie op ons grondbeleid weergegeven. Deze paragraaf bevat de verplichte onderdelen zoals omschreven in artikel 16 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV):

- een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van doelstellingen en de uitvoering,
- een actuele vooruitblik van de verwachte resultaten van de totale grondexploitatie,
- een onderbouwing van de geraamde winstneming,
- de beleidsuitgangspunten voor de reserves voor grondbeleid in relatie tot de risico's.

Grondbeleid gemeente Neder-Betuwe

Het gemeentelijk grondbeleid moet de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente stimuleren en faciliteren. Met een zorgvuldig uitgevoerd grondbeleid kan de gemeente haar regierol bij deze ruimtelijke ontwikkeling houden en waar nodig versterken.

Het grondbeleid en de werkwijze van de gemeente richten zich op het faciliteren van initiatieven van derden. Wenselijke en kansrijke initiatieven brengen we zo snel mogelijk naar de eindstreep. De kosten die de gemeente daarbij maakt, verhalen we op de initiatiefnemers.

Maar dit betekent niet dat het voeren van actief grondbeleid helemaal wordt uitgesloten. De gemeente beschikt nog over enkele grondposities en kan mogelijk gronden aankopen als zich kansen voordoen. Uiteraard moet dit soort actief grondbeleid bijdragen aan de beleidsdoelstellingen en kaders van de raad en moeten de risico's beheersbaar zijn.

Onderverdeling complexen

In de gemeente zijn projecten in ontwikkeling die we op verschillende wijze financieel verantwoorden. Ten eerste zijn er de eigen projecten van de gemeente. Hier gaat het om (aan te kopen) grondeigendommen van de gemeente. De gemeente beheert de ontwikkeling zelfstandig en doet zo aan actief grondbeleid. De gemeente wijzigt de bestemming, maakt de gronden bouw- en woonrijp en verkoopt de gronden zelf aan derden. Dit zijn de zogenaamde BIE Grexen (Bouwgrond in exploitatie).

Daarnaast zijn er de faciliterende projecten. Hier heeft de gemeente geen grondeigendom. Wij krijgen alle kosten die we maken op basis van gesloten overeenkomsten vergoed van de initiatiefnemers. Deze projecten worden bijgehouden als vorderingen en geregistreerd in de projectadministratie.

Tenslotte zijn er nog enkele oude facilitaire projecten. Hier krijgt de gemeente haar kosten vergoed doordat de initiatiefnemer een vooraf afgesproken vast bedrag betaalt. Voor deze projecten - Broedershof, Triangel Vahstal en de Heuning-oost - moet de gemeente meer uren besteden dan vooraf was ingeschat. Er wordt voor deze projecten wel een grondexploitatie gemaakt. Ook zal de gemeente waar nodig een voorziening moeten treffen voor het verwachte verlies. Deze facilitaire projecten worden ook wel de BIE Initiatieven genoemd.

Rapportage grondexploitatiebegrotingen in relatie tot het Planning en Controle instrumentarium

Gezien het grote belang van een actueel inzicht in de financiële status van de projecten met een grondexploitatiebegroting rapporteren wij in 2021 op verschillende momenten over de uitvoering en voortgang hiervan. Wij doen dit in de jaarstukken 2020 en de bestuursrapportages 2021.

Verbonden partijen

Aangezien de projecten Medel en Casterhoven als deelneming onderdeel zijn van Verbonden partijen zijn deze projecten niet opgenomen in deze paragraaf. Voor meer informatie hierover verwijzen wij u naar de programma's 3 en 4 en naar Paragraaf 5 Verbonden Partijen.

Actualisatie grondexploitaties

De grondexploitaties zijn per 1 januari 2020 bijgewerkt. Hierbij zijn de te verwachten kosten, opbrengsten, fasering en de te hanteren parameters opnieuw beoordeeld.

Risico's

Binnen het grondbeleid hebben we twee soorten risico's bepaald: algemene risico's en project specifieke risico's. De risico's binnen het grondbeleid moeten afgedekt worden door de weerstandscapaciteit. Voor meer informatie over risico's en weerstandscapaciteit verwijzen wij u naar paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Reserve Bovenwijkse voorzieningen en reserve Ruimtelijke investeringen

Op 27 september 2018 is een vernieuwde nota Bovenwijkse voorzieningen vastgesteld. Het praktische deel van deze nota wordt jaarlijks bijgewerkt en vastgesteld door het college. Begrote afdrachten aan de reserves Bovenwijkse voorzieningen en Ruimtelijke investeringen vinden plaats zoals bepaald in het praktische deel van de nota bovenwijkse voorzieningen.

Overzicht van actuele prognose diverse complexen

Onderstaand overzicht geeft inzicht in de financiële stand van zaken van de projecten:

- Boekwaarden per 1-1-2020
- Nog te realiseren baten en lasten over gehele looptijd
- Verwachte resultaten (Contante waarde)
- Ingeschatte risico's

Voor een nadere toelichting op de projecten verwijzen wij naar de jaarstukken 2019 onderdeel paragraaf 6 Grondbeleid.

	Boekwaarde <i>per 1-1-2020</i>	Nog te maken Lasten <i>per 1-1-2020</i>	Nog te ontv. Baten <i>per 1-1-2020</i>	Eindwaarde <i>per einde grex</i>	Contante waarde <i>1-1-2019</i>	Contante waarde <i>1-1-2020</i>	Loop-tijd t/m	Algemeen risico <i>2020</i>	Specifiek risico's <i>2020</i>
BIE Grexen									
ABC	€ 1.206.953	€ 1.222.211	€ 3.177.516	€ 722.332	€ 1.071.888	€ 680.669	2022	€ 92.305	€ -
Bonegraaf-west	€ -305.864	€ 342.903	€ -	€ -30.921	€ -19.912	€ -30.315	2020	€ -	€ 25.000
Herenland	€ 1.029.328	€ 501.966	€ 1.103.987	€ -493.313	€ -419.290	€ -455.745	2023	€ 102.933	€ -
Herenland-west	€ 576.796	€ 2.334.165	€ 3.897.743	€ 852.907	€ 199	€ 742.507	2026	€ 55.530	€ -
Gem. gronden Fructus	€ 355.827	€ 53.522	€ 648.548	€ 235.911	€ 212.550	€ 222.305	2022	€ 35.583	€ -
Kastanjelaan	€ 41.383	€ 80.069	€ 535.613	€ 418.706	€ -	€ 386.820	2023	€ 4.138	€ -
subtotaal	€ 2.904.423	€ 4.534.836	€ 9.363.407	€ 1.705.622	€ 845.435	€ 1.546.241			
BIE Initiatieven									
ABC SV	€ 1.514.622	€ 1.184.635	€ 2.748.306	€ 796	€ 905	€ 736	2023	€ 151.462	€ -
Broedershof	€ 102.589	€ 120.029	€ 175.193	€ -49.062	€ -46.761	€ -45.325	2023	€ 10.259	€ 30.000
Heuning-oost	€ -8.132	€ 31.648	€ 4.353	€ -19.215	€ -40.279	€ -18.469	2021	€ -	€ -
Triangel Vahstal	€ 9.200	€ 61.751	€ -	€ -72.498	€ -59.003	€ -66.977	2023	€ 920	€ -
subtotaal	€ 1.618.279	€ 1.398.063	€ 2.927.852	€ -139.979	€ -145.138	€ -130.035		€ 453.130	€ 55.000
TOTAAL	€ 4.522.702	€ 5.932.899	€ 12.291.259	€ 1.565.643	€ 700.297	€ 1.416.206		€ 508.130	

Paragraaf 7 Bedrijfsvoering

Algemeen

Bedrijfsvoering is een belangrijk aspect voor de ambtelijke organisatie om haar werk te kunnen doen. Wanneer we over bedrijfsvoering spreken, sluiten wij aan bij de definitie van het Ministerie van BZK: *bedrijfsvoering gaat over de bedrijfsprocessen waarmee de gemeente haar beleidsdoelstellingen kan realiseren, samen met de sturing en beheersing van die processen.*

Voor een goede bedrijfsvoering zijn budget, personeel met kennis en kunde, infrastructuur, structuur, informatie en beheersinstrumenten nodig. Ook is een gezonde cultuur binnen de organisatie cruciaal om onze doelstellingen te bereiken.

Het zijn dynamische tijden voor het openbaar bestuur en het ziet ernaar uit dat deze dynamiek permanent is. Dat vraagt een organisatie die daarmee goed om kan gaan en kwaliteit blijft leveren. Het college is primair verantwoordelijk voor een adequate bedrijfsvoering. De raad heeft een kaderstellende en controlerende taak.

Visie en beleid ten aanzien van onze bedrijfsvoering

Het gemeentelijke takenpakket verandert voortdurend. De transities in het sociaal domein en de Omgevingswet zijn daarvan belangrijke voorbeelden. Maar de financiële mogelijkheden blijken tegelijkertijd beperkt. De overheid gaat mede daarom steeds meer uit van zelfredzaamheid van inwoners. Ook in onze gemeente krijgt burgerparticipatie steeds meer vorm. De gemeente ontwikkelt zich bij de realisatie van initiatieven steeds meer naar één van de maatschappelijke partijen in plaats van dat de gemeente 'van bovenaf' bepaalt wat goed is.

De gemeentelijke ambities en het veranderende takenpakket stellen hoge eisen aan de kwaliteit van de ambtelijke organisatie. Een 'blik naar buiten', flexibiliteit, een sterk strategisch en tactisch vermogen, slim samenwerken, integraal werken, klant- en resultaatgerichtheid helpen onze organisatie om de door de raad bepaalde doelen te bereiken.

De organisatiestructuur

Onze organisatiestructuur is afgeleid van het zogenoemde directiemodel. De organisatie staat onder algemene leiding van de gemeentesecretaris, die tevens algemeen directeur is. De ambtelijke organisatie bestaat uit drie afdelingen: de Fysieke pijler, de Sociale pijler en de Bedrijfsvoeringspijler. Deze structuur biedt een goede basis om snel en passend te kunnen inspelen op ontwikkelingen. We werken permanent aan een gezonde bestuurs- en organisatiecultuur waarin lef, professionaliteit, samenwerken, resultaat, klantgerichtheid en plezier kernbegrippen zijn.

De medewerkers

In de HR-visie is vastgelegd wat de focus is voor ons personeelsbeleid. We gaan ervan uit dat onze medewerkers goed toegerust zijn om, nu en in de toekomst, hun werkzaamheden uit te voeren. We stimuleren hun taakvolwassenheid, ontwikkelingsgerichtheid, zelfregie en samenwerkingsgerichtheid. We willen medewerkers boeien en binden. We willen dat onze gemeente voor onze medewerkers een prettige werkomgeving is en werken daarom aan een goed werkklimaat.

Duurzame inzetbaarheid draait om drie kernbegrippen: Vakmanschap, Vitaliteit en Verandervermogen (3 V's). We moeten in staat zijn continu in te spelen op de veranderende samenleving en daarmee samenhangende ontwikkelingen. Iedere medewerker dient daarom in staat én bereid te zijn om mee te veranderen. Er wordt geïnvesteerd in het faciliteren van (traditionele) trainingen en er is ook steeds meer aandacht voor het aanbieden van coaching en mentorschap. Ontwikkelen is namelijk maatwerk en kan er bij de ene medewerker anders uitzien dan bij de ander.

Digitalisering, privacy en informatiebeveiliging

Neder-Betuwe werkt aan de hand van de Digitale Agenda Gemeenten 2024. Die heeft als doel een *passende informatiesamenleving* te realiseren. Belangrijk onderdeel van de digitalisering is digitale veiligheid, zowel qua preventie als herstelvermogen.

De open samenleving, cybercrime en gegevensbescherming vragen continu aandacht van de gemeente. We gaan uit van *privacy by design* zonder dat dit de dienstverlening aantast. Met andere woorden: we zoeken continu een verantwoorde balans tussen professionaliteit, data en intuïtie.

Doelmatigheid en doeltreffendheid

Op basis van de Onderzoekverordening 213a Neder-Betuwe 2019 doen we regelmatig onderzoek naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid. Jaarlijks optimaliseren we een aantal processen door continu vanuit de klant gedacht verbeteringen aan te brengen met zo min mogelijk verspilling. Daarmee proberen we de tevredenheid van klanten, medewerkers en de organisatie te verbeteren.

Deze aanpak is geen onderzoek in de gebruikelijke zin met een rapport van bevindingen en aanbevelingen. Het is wel een verbeterproces, waarbij het beleid en de inrichting van de processen en systemen direct wordt aangepakt. Mocht er aanleiding zijn voor een specifiek onderzoek dan wordt de Rekenkamercommissie geïnformeerd. In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt de voortgang gemonitord.

Rechtmatigheid

Inwoners en maatschappelijke partners moeten ervan uit kunnen gaan dat de gemeente zich aan wet- en regelgeving houdt bij de besteding van het gemeenschapsgeld. Dat betekent bijvoorbeeld dat de organisatie zich houdt aan eventuele voorwaarden voor verkregen subsidies, maar ook aan regels voor uitgaven die niet begroot waren. We vinden het belangrijk dat de organisatie zodanig is ingericht dat rechtmatig werken logisch is.

Samenwerking in de regio

Om een zelfstandige organisatie te kunnen blijven, is het belangrijk goed samen te blijven werken in en met de regio. Dat is niet gemakkelijk. De regionale schaal maakt dat we een aantal taken efficiënt kunnen uitvoeren, maar het stelt de gemeentelijke organisatie ook voor uitdagingen. De benodigde sturing en afstemming maakt het immers tegelijkertijd ook complex.

Belangrijke ontwikkelingen

Rechtmatigheidsverantwoording

Over het begrotingsjaar 2021 geeft het college voor het eerst zelfstandig een rechtmatigheids mededeling af in de jaarstukken. Dit oordeel over de rechtmatigheid van de baten, lasten en balansmutaties (financiële rechtmatigheid) wordt nu door de accountant gegeven. Om te realiseren dat het college in staat is deze rechtmatigheidsverantwoording af te geven, stuurt de organisatie op het verbeteren van de kwaliteit en de interne beheersing van de processen. Ook de huidige verbijzonderde interne controle wordt hierop aangepast.

Strategisch HR-beleid en vitaliteitsbeleid

In 2021 is er aandacht voor de duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers, regionale samenwerking, arbeidsmarktcommunicatie, verdere digitalisering en de doorontwikkeling van de organisatie. Dit krijgt nog vorm en inhoud aan de hand van een op te stellen strategisch HR-beleid voor de komende jaren. Daarbij wordt verder gebouwd op de eerder genoemde HR-visie.

Vanaf 2021 gaan we ook aan de slag met vitaliteitsbeleid voor onze medewerkers. Daarbij gaat het zowel om iemands fysieke als mentale 'fitheid'. Die zijn van belang om het werk nu en in de toekomst goed te kunnen blijven doen. De medewerker blijft uiteraard wel zelf verantwoordelijk voor het bevorderen van zijn of haar vitaliteit.

Regionaal Traineeship Rivierenland

Niet alleen binnen onze eigen gemeente, maar ook op regionaal niveau willen we graag investeren in ontwikkelkansen. Met een groot deel van de andere gemeenten van Regio Rivierenland is afgesproken het Traineeship Rivierenland op te zetten. Er wordt volop gewerkt om in 2021 met de eerste trainees te starten. We zijn blij met het commitment binnen de regio om te investeren in regionale ontwikkeling. Als een van de trekkers dragen wij daaraan als organisatie flink bij.

Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO)

In 2021 gaan we verder met de realisatie van alle maatregelen die nodig zijn vanuit de Baseline Informatieveiligheid overheid (BIO). Cybercrime geven we continue aandacht. Door een verbeterde monitoring en sturing van de belangrijkste uitgangspunten van privacy bewaken we de voortgang op een effectieve wijze. Daartoe geven we in rapportages periodiek aandacht aan de wijze waarop we op de belangrijkste thema's scoren, en welke ontwikkeling we zien.

Mogelijk maken van veranderingen en transformaties

De veranderingen binnen het sociale en het fysieke domein stellen de organisatie voor flinke uitdagingen, waarin op verschillende aspecten van de bedrijfsvoering de krachten gebundeld moeten worden. Om de uitgaven in het sociale domein te kunnen beheersen, is het bijvoorbeeld cruciaal dat een digitale systematiek wordt ontwikkeld waarmee de kosten gemonitord en geprognoseerd kunnen worden. Een ander voorbeeld is de invoering van de Omgevingswet, die hoge eisen stelt aan het digitaal zichtbaar maken van regelgeving, werkprocessen en participatie.

Doorontwikkeling van de organisatie

De ontwikkelingen die in deze paragraaf benoemd zijn, laten zien dat de eisen aan de gemeentelijke organisatie onverminderd hoog blijven. In 2020 zijn we daarom gestart met een doorontwikkeling van de organisatie, die gericht is op de wendbaarheid ervan. De uitbraak van COVID-19 heeft daarop invloed gehad. Niet alleen is het traject daardoor later gestart en heeft het een flinke impact gehad op de manier van werken. Het heeft ook waardevolle inzichten opgeleverd over wat belangrijk is voor de organisatie en onder welke voorwaarden veranderingen snel tot stand kunnen komen. Die inzichten worden verwerkt in de aanpak, waarmee het traject in 2021 goed op gang komt.

Bezuinigingen

In de Kadernota 2021-2024 is besloten de ambtelijke organisatie een taakstellende bezuiniging op te leggen van € 100.000. Op korte termijn zien wij enkele mogelijkheden om besparingen te realiseren in de apparaatskosten (met andere woorden: de niet-formatieve bedrijfsvoeringsbudgetten, zoals het opleidingsbudget). In de laatste maanden van 2020 werken we die mogelijkheden op een zorgvuldige manier uit in concrete maatregelen, die per 2021 geëffectueerd worden.

Daarbij gaan wij ervan uit dat die besparingen zodanig te realiseren zijn, dat daarmee geen ingrijpende concessies hoeven te worden gedaan aan de kwalitatieve bezetting van de gemeentelijke organisatie en de dienstverlening aan raad, inwoners, bedrijven en maatschappelijk middenveld. We merken wel dat dit een lastige opgave is. Eerdere bezuinigingstaakstellingen hebben tussen 2016 en 2018 al geleid tot formatieverminderingen en het inboeken van efficiencyvoordelen. Daardoor zit er weinig 'rek' meer in de formatie- en organisatiebudgetten. Daarom is al eerder aangegeven dat verdere structurele besparingen op het aantal medewerkers gepaard zullen moeten gaan met een structurele vermindering van het takenpakket of een structurele verlaging van het ambitieniveau.

Personeelslasten

Personeelslasten (burger)raadsleden, college en griffie

In de begroting 2021 is voor (burger)raadsleden meerjarig een bedrag van € 296.770 geraamd. Voor het college is meerjarig vanaf 2021 een bedrag van € 541.630 geraamd en voor de griffie meerjarig een bedrag van € 118.430.

Personeelslasten ambtelijke organisatie

Voor de personeelslasten van de ambtelijke organisatie is in 2021 een bedrag van 10,5 miljoen geraamd. De personeelslasten voor Babsen, pensioen van oud-wethouders en nabestaanden, Appa uitkeringen en voormalig personeel zijn hierbij inbegrepen. De formatie van de ambtelijke organisatie in 2021 bedraagt in totaal 143,9 fte.

Overige personeelslasten (burger)raadsleden, college, griffie en ambtelijke organisatie)

Voor de overige personeelslasten (van (burger)raadsleden, college, griffie en ambtelijke organisatie) is in 2021 meerjarig een bedrag van € 490.291 geraamd. De overige personeelslasten hebben betrekking op reiskosten woon-werk, secundaire arbeidsvoorwaarden, verzekeringen, vergoedingen, jubilea, enz.

Vrijval vacaturegelden inzetten voor externe inhuur

Binnen de organisatie ontstaan gedurende het jaar vacatures door uitstroom van medewerkers. Het voordeel dat hierdoor ontstaat binnen de personeelslasten wordt vrijval vacaturegelden genoemd. De leidinggevende maakt vervolgens de afweging om de vacature wel of niet in te vullen. Invulling is mogelijk op basis van een (tijdelijk) dienstverband of op basis van tijdelijke externe inhuur.

Vervanging personeel bij ziekte en zwangerschapsverlof

In de begroting 2021 is meerjarig een bedrag geraamd van € 171.700 voor de (tijdelijke) vervanging van langdurig zieke medewerkers. In het geval van zwangerschapsverlof ontvangt de werkgever een zwangerschapsuitkering van het UWV. Deze uitkering is bedoeld om de medewerkster voor een bepaalde periode (gedeeltelijk) te vervangen.

FINANCIËLE BEGROTING

A: Het overzicht baten en lasten en de toelichting

Uitgangspunten ramingen

Het financieel-economisch perspectief voor de komende jaren vraagt om een strikt begrotingsbeleid. Aanvullend op geldende wet- en regelgeving in onder meer de Gemeentewet, het Besluit Begroting en Verantwoording en onze Financiële verordening art. 212, gaan wij hierbij uit van onderstaande uitgangspunten. Deze zijn leidend voor ons inhoudelijke en financiële beleid en de uitvoering in de komende jaren.

1. Coalitieprogramma 2018-2022: 'Samen bouwen aan Ruimte voor de Samenleving'

Als uitvloeisel van de gemeenteraadsverkiezingen is een coalitieprogramma opgesteld. Dit programma vormt de leidraad voor het gemeentelijk beleid voor de komende jaren. Hiervoor is een uitvoeringsprogramma opgesteld.

2. Al bestaand beleid

Bij het opstellen van de begroting gaan we uit van het bestaande beleid. Uitzonderingen hierop zijn enerzijds nieuwe ontwikkelingen zoals bepaald in het uitvoeringsprogramma bij het coalitieakkoord en anderzijds nieuw beleid, bezuinigingen en dekkingsvoorstellen, waarover u bij de behandeling van de begroting besluit. Dit betreft de (financieel) beleidsmatige situatie tot en met uw besluitvormingen tot en met de raad van juli 2020.

3. Integrale afweging

De raad weegt nieuw beleid tegen elkaar en tegen de beschikbare financiële beleidsruimte af bij de besluitvorming over de begroting in het najaar. Deze begroting biedt inzicht in de ontwikkeling van de financiële beleidsruimte en in voorgesteld nieuw beleid. De inpassing van de kadernota in de begroting vindt plaats onder een hoofdstuk 'Nieuw beleid conform kadernota'. De kadernota 2021-2024 geeft daarmee richting aan de inhoud van de begroting 2021 en meerjarenraming 2022-2024.

De inpassing van eventueel nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen, die bekend worden na behandeling van de kadernota door de gemeenteraad, vindt plaats in de begroting onder het hoofdstuk 'Nieuw beleid na kadernota'. Definitieve besluitvorming over het nieuwe beleid conform kadernota én over het nieuwe beleid na kadernota gebeurt bij de begrotingsbehandeling in het najaar. Bij bestuursrapportages en jaarstukken worden geen besluiten genomen over het uitvoeren van nieuw beleid.

4. Nieuw beleid na begrotingsbehandeling

Als de raad besluit over een voorstel om extra geld uit te geven op een ander moment dan bij de genoemde integrale afweging moet solide dekking worden gevonden. Tenzij er sprake is van externe dekking, moet in het voorstel aangegeven worden welke adequate dekking aanwezig is. Een mogelijkheid hierbij is 'oud voor nieuw' ofwel oud beleid schrappen voor nieuw. Een beroep op een verwacht positief begrotingsoverschot of een waarschijnlijk rekeningsaldo is in principe geen acceptabele dekking.

5. Behoedzame en reële ramingen

Bij het begroten (budgetteren) gaan we uit van behoedzame en reële ramingen. De raming van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds voor een begrotingsjaar baseren wij op de meicirculaire van het voorafgaande jaar. Tussentijdse mutaties in de hoogte van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds verrekenen wij incidenteel met het begrotingssaldo. Bijstelling van specifieke, incidentele geldstromen van rijk of provincie verrekenen wij direct met de specifieke, incidentele uitgaven die hiertegenover staan.

6. Structureel en reël sluitende begroting

De begroting en meerjarenraming moeten structureel en reël sluitend zijn. Het laatste jaar van de vier jaarschijven is altijd structureel sluitend. Tekorten in de voorliggende jaren worden slechts bij hoge uitzondering gedekt uit reserves.

7. Structurele uitgaven worden structureel gedekt

Tegenover structurele lasten staan structurele baten. Tegenover structurele lasten kunnen geen incidentele baten of incidentele meevallers staan. Uit het budget voor onvoorziene uitgaven worden geen structurele uitgaven gedaan.

8. Aantal inwoners

Als uitgangspunt bij het samenstellen van de begroting 2021 en de meerjarenraming 2022-2024 wordt het aantal inwoners genomen op peildatum 1 januari 2020. Op die datum telde Neder-Betuwe 24.339 inwoners.

Plaatsnaam	Aantal 2015	Aantal 2016	Aantal 2017	Aantal 2018	Aantal 2019	Aantal 2020
Dodewaard	4.411	4.379	4.376	4.383	4.441	4.392
Echteld	1.083	1.056	1.027	1.025	1.037	1.036
Kesteren	5.350	5.527	5.671	5.813	6.078	6.411
Opheusden	6.008	6.132	6.215	6.309	6.303	6.336
Ochten	4.770	4.860	4.902	4.932	5.005	4.986
Dzendoorn	1.106	1.095	1.112	1.153	1.170	1.178
TOTAAL	22.728	23.049	23.303	23.615	24.034	24.339

9. Prijspeil (inflatiepercentage)

De meicirculaire 2020 geeft de kaders aan voor de verwachte prijsstijging voor het jaar 2021. De afspraak die wij met u hebben gemaakt, is dat wij voor de prijsstijging jaarlijks een stelpost prijsstijging opnemen met het percentage dat de meicirculaire voor het volgende jaar aangeeft. In de meicirculaire worden hiervoor met de algemene uitkering Gemeentefonds middelen beschikbaar gesteld. In onze begroting 2021 en de meerjarenraming 2022-2024 is voor de jaren 2022 tot en met 2024 rekening gehouden met verwachte prijsstijgingen van jaarlijks 1%. De meicirculaire 2020 geeft een verwacht prijsstijgingspercentage van 1,7% voor 2021 aan. Wij passen de bestaande stelpost prijsstijgingen hierop aan. De financiële effecten van verwachte prijsstijgingen zijn volgens de meicirculaire 2020 in deze begroting verwerkt.

10. Personeelslasten

De formatie 2021 wordt geraamd op basis van de formatie 2020. De huidige, nog geldende CAO heeft een looptijd van 1 januari 2019 tot 1 januari 2021. De meicirculaire 2020 geeft kaders aan voor de verwachte loonstijgingen voor de komende jaren. De huidige CAO is verwerkt in de begroting 2021 en meerjarenraming 2022-2024. Daarnaast is er voor de jaren 2022 tot en met 2024 rekening gehouden met een verwachte loonstijging van jaarlijks 1%. De meicirculaire 2020 geeft een verwacht loonstijgingspercentage van 2,8% voor 2021 aan. Wij passen de bestaande stelpost loonstijgingen hierop aan. De financiële effecten van verwachte loonstijgingen zijn volgens de meicirculaire 2020 in deze begroting verwerkt.

11. Investeringskredieten en vrijval van investeringen

In de door u in juli 2019 vastgestelde Financiële Verordening (art. 212) heeft u beleidskaders aangegeven voor de manier van omgaan met investeringen en vrijval van investeringen. Investeringskredieten worden beschikbaar gesteld op basis van een deugdelijke voorbereiding. De ondergrens voor investeringskredieten bedraagt € 25.000. Vrijval in investeringen wordt niet in de exploitatiesfeer ingezet. De ruimte die ontstaat door vrijval van afschrijvingslasten wordt benut voor vervangingsinvesteringen. Als vervanging niet nodig is, zal de vrijval van afschrijvingslasten ten gunste komen van de financiële positie. Bij bestuursrapportages wordt bezien of er daadwerkelijk sprake is van vrijval van kapitaallasten.

12. Reserves en voorzieningen

De basis hiervoor vormt de nota reserves en voorzieningen 2018. Deze nota is vastgesteld in de raadsvergadering van 8 maart 2018.

13. Reservepositie

De algemene reserve dient ter dekking van de risico's en om incidentele exploitatietekorten op te vangen.

Overzicht van lasten en baten

In dit hoofdstuk zijn diverse (verplichte) financiële overzichten ondergebracht. Deze overzichten geven naast de overzichten per programma inzicht in de exploitatie en de financiële positie. In verband met afronding op duizendtallen kunnen kleine verschillen ontstaan. Voor de onderstaande tabellen geldt dat een bedrag met een +/- teken een voordeel is.

Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid gesplitst naar lasten en baten													
Bedragen x € 1.000		2021			2022			2023			2024		
Bestaand en nieuw beleid programma's	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
1 Bestuur en dienstverlening	2.634	-390	2.244	2.612	-390	2.222	2.612	-390	2.223	2.612	-390	2.223	
2 Openbare orde en veiligheid	2.258	-26	2.231	2.258	-26	2.231	2.245	-26	2.219	2.245	-26	2.219	
3 Fysieke leefomgeving	16.173	-9.633	6.540	16.521	-9.517	7.005	16.176	-9.385	6.792	16.327	-9.535	6.792	
4 Economie	3.084	-2.551	533	2.391	-1.783	608	1.891	-1.358	533	1.402	-869	533	
5 WMO, jeugdzorg en participatiewet	22.668	-4.161	18.507	22.465	-4.161	18.304	22.139	-4.161	17.979	21.682	-4.161	17.521	
6 Onderwijs, sport en welzijn	5.757	-1.472	4.285	5.759	-1.472	4.287	5.734	-1.472	4.262	5.734	-1.472	4.262	
AD Overhead VPB onvoorzien	7.782	-40.561	-32.779	7.943	-40.378	-32.435	8.048	-41.085	-33.037	8.327	-41.645	-33.318	
MR Mutaties reserves	1.502	-3.125	-1.623		-1.195	-1.195		-321	-321		-321	-321	
Geraamd resultaat inclusief mutaties in reserves	61.858	-61.919	-61	59.949	-58.922	1.027	58.846	-58.197	648	58.329	-58.419	-90	
+ = tekort - = overschot													

Overzicht baten en lasten per programma						
Bedragen x € 1.000,-	Rekening		Begroting	Meerjarenraming		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bestaand beleid						
P1 Bestuur en Dienstverlening	2.138	2.578	2.304	2.294	2.294	2.294
P2 Openbare Orde en Veiligheid	1.886	2.052	2.123	2.123	2.111	2.111
P3 Fysieke Leefomgeving	6.047	6.962	5.982	6.460	6.325	6.325
P4 Economie	728	238	485	485	485	485
P5 WMO, Jeugdzorg en Participatiewet	18.015	19.001	16.406	16.320	16.372	16.372
P6 Onderwijs, Sport en Welzijn	3.789	4.405	3.940	3.915	3.915	3.915
P7 Alg.Dekk.Midd, Overhead, VPB, ONV.	-31.324	-31.954	-32.164	-30.641	-31.343	-31.343
Stortingen (+) en onttrekkingen (-)	-2.187	-2.618	1.083	-998	-202	-202
Geraamd resultaat Bestaand beleid	-908	663	158	-41	-43	-43

Overzicht baten en lasten per programma						
Bedragen x € 1.000,-	Rekening		Begroting	Meerjarenraming		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Nieuw beleid conform Kadernota						
P1 Bestuur en Dienstverlening			-12	-24	-24	-24
P2 Openbare Orde en Veiligheid			0	0	0	0
P3 Fysieke Leefomgeving			-98	-107	-156	-207
P4 Economie			0	75	0	0
P5 WMO, Jeugdzorg en Participatiewet			-255	-372	-750	-1.207
P6 Onderwijs, Sport en Welzijn			169	195	170	170
P7 Alg.Dekk.Midd, Overhead, VPB, ONV.			-104	-1.287	-1.161	-1.442
Stortingen (+) en onttrekkingen (-)			-2.400	0	0	0
Geraamd resultaat nieuw beleid conform kadernota			-2.700	-1.521	-1.921	-2.709

Overzicht baten en lasten per programma						
Bedragen x € 1.000,-	Rekening		Begroting	Meerjarenraming		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Nieuw beleid na Kadernota						
P1 Bestuur en Dienstverlening			-47	-47	-47	-47
P2 Openbare Orde en Veiligheid			108	108	108	108
P3 Fysieke Leefomgeving			657	652	623	673
P4 Economie			47	47	47	47
P5 WMO, Jeugdzorg en Participatiewet			2.356	2.356	2.356	2.356
P6 Onderwijs, Sport en Welzijn			177	177	177	177
P7 Alg.Dekk.Midd, Overhead, VPB, ONV.			-511	-507	-534	-534
Stortingen (+) en onttrekkingen (-)			-306	-198	-119	-119
Geraamd resultaat Nieuw beleid na kadernota			2.481	2.588	2.612	2.662

Overzicht baten en lasten per programma						
Bedragen x € 1.000,-	Rekening	Begroting		Meerjarenraming		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bestaand beleid en nieuw beleid						
P1 Bestuur en Dienstverlening	2.138	2.578	2.244	2.222	2.223	2.223
P2 Openbare Orde en Veiligheid	1.886	2.052	2.231	2.231	2.219	2.219
P3 Fysieke Leefomgeving	6.047	6.962	6.540	7.005	6.792	6.792
P4 Economie	728	238	533	608	533	533
P5 WMO, Jeugdzorg en Participatiewet	18.015	19.001	18.507	18.304	17.979	17.521
P6 Onderwijs, Sport en Welzijn	3.789	4.405	4.285	4.287	4.262	4.262
P7 Alg.Dekk.Midd, Overhead, VPB, ONV.	-31.324	-31.954	-32.779	-32.435	-33.037	-33.318
Stortingen (+) en onttrekkingen (-)	-2.187	-2.618	-1.623	-1.195	-321	-321
Geraamd resultaat	-908	-2.618	-61	1.027	648	-90
Bestaand beleid en Nieuw beleid						

Incidentele lasten en baten

In het overzicht hieronder zijn de geraamde incidentele baten en lasten per programma weergegeven, waarbij ten minste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten als een totaalbedrag kunnen worden opgenomen.

Overzicht van incidentele lasten en baten					
Bedragen x 1000	Pr.	Begroting	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023	2024
Incidentele lasten					
Niet-vergunning gebonden Toezicht & Handhaving Wabo-taken	P3	150	150		
Ambulantisering en doordecentralisatie GGZ (Beschermd wonen)	P5	46	46		
Digitalisering Akten Burgerlijke stand	P1	12			
Gastvrije Waaldijk	P4		75		
Investeren in budget in evenwicht	P5	100	100	100	
Terugverdienen middels extra besparing op Wmo en Jeugd	P5	-100	-100	-100	
Centrumontwikkelingen Ochten (afroning werk in 2021)	P3	-24			
Voetbalveld Kesteren jaar later realiseren	P6	-27			
Tijdelijk inzetten subsidieregeling voor dorpshuizen	P6	25	25		
Beheer overige gebouwen en gronden	P3	25			
Wonen en bouwen	P3	30			
Precario	MR	21			
Totaal incidentele lasten		258	146		
Incidentele baten					
Onttrekking uit de algemene reserve ter dekking van incidentele uitgaven	AD	-196	-196		
Inzet algemene reserve voor consistente lijn financiële positie	AD		-600		
Inzet/verlagen algemene reserve tot weerstandsratio 1,2	AD	-1.000			
Inzet/verlagen bestemmingsreserve ontvangen precario	AD	-1.400			
Totaal incidentele baten		-2.596	-796		
Totaal aan incidentele lasten en baten 2021-2024		-2.338	-650		

Financiële positie 2020-2023 gecorrigeerd met incidentele lasten en baten

In onderstaand overzicht is onze financiële positie gecorrigeerd met incidentele lasten en baten. Voor meer informatie over incidentele lasten en baten verwijzen wij u naar het 'Overzicht van incidentele lasten en baten'.

Financiële Positie gecorrigeerd met incidentele lasten en baten				
Bedragen x 1000	begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	-61	1.027	648	-90
<u>Incidentele lasten en baten</u>				
Incidentele lasten	258	146		
Incidentele baten	-2.596	-796		
Totaal incidentele lasten en baten	-2.338	-650		
Geraamd structureel begrotingspositie (Financiële positie gecorrigeerd met incidentele lasten en baten)	2.277	1.677	648	-90

Het geraamde resultaat gecorrigeerd met incidentele lasten en baten laat voor het jaar 2021 een structurele begrotingspositie zien met een tekort van € 2.277.000, voor het jaar 2022 een structurele begrotingspositie met een tekort van 1.677.000, voor het jaar 2023 een structurele begrotingspositie met een tekort van € 648.000 en het jaar 2024 laat een structurele begrotingspositie zien met een overschot van € 90.000.

Dit sluit aan bij het ingenomen standpunt om het jaar 2021 met incidentele middelen sluitend te maken. Dit is ook de reden om voor het jaar 2021 voor 2,4 miljoen aan incidentele onttrekkingen te doen, € 1 miljoen uit de algemene reserve en 1,4 miljoen uit de reserve precariobelasting.

Voor het jaar 2022 wordt een incidentele onttrekking gedaan van € 600.000 uit de algemene reserve die voortkomt uit uw besluitvorming over de begroting 2020.

B: Uiteenzetting financiële positie en de toelichting

Inhoud

De uiteenzetting van de financiële positie is een onderdeel van de begroting, dat voorgeschreven wordt vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Artikel 20 van het BBV geeft aan, dat de uiteenzetting van de financiële positie uit drie delen bestaat:

1. Een raming voor het begrotingsjaar van de financiële gevolgen van het bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen,
2. een vooruitblik van de begin- en eindbalans van het begrotingsjaar, die tenminste de posten bevat om het EMU-saldo te kunnen berekenen,
3. het EMU-saldo over het vorige begrotingsjaar, de berekening van het geraamde bedrag over het begrotingsjaar en het volgende jaar.

Afzonderlijke aandacht wordt tenminste besteed aan:

- I. de jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume,
- II. de investeringen; onderscheiden naar investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut,
- III. de financiering,
- IV. de stand en het gespecificeerde verloop van de reserves,
- V. de stand en het gespecificeerde verloop van de voorzieningen.

De financiële positie

De ramingen van de financiële gevolgen van het bestaande en nieuwe beleid, dat voor de begrotingsjaren in de programma's is opgenomen, worden in de financiële positie weergegeven. Deze financiële positie van de gemeente Neder-Betuwe is gesplitst in bestaand beleid en nieuw beleid. Het bestaande beleid is gebaseerd op de (financieel) beleidsmatige situatie tot en met besluitvormingen tijdens de raad van juli 2020.

Bestaand beleid

In de begroting 2021 en de meerjarenraming 2022-2024 gaat bestaand beleid over de situatie tot en met uw besluitvormingen in de raad van juli 2020. Op basis van bestaand beleid geeft de financiële positie voor de jaren 2021 tot en met 2024 onderstaand beeld weer. Voor 2021 gaat het om een tekort van € 158.000, voor 2022 om een overschot van € 41.000 en vanaf 2023 om een overschot van € 43.000.

De financiële positie bestaand beleid is hieronder weergegeven.

Overzicht financiële positie						
Bedragen x € 1.000,-	Rekening		Begroting	Meerjarenraming		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bestaand beleid						
Lasten	60.477	67.949	58.025	56.009	56.032	56.032
Baten	-61.385	-67.285	-57.866	-56.050	-56.075	-56.075
Geraamd resultaat bestaand beleid	-908	663	158	-41	-43	-43

Schommelingen in bestaand beleid

Jaarschijven 2021-2022

De lasten dalen in 2022 ten opzichte van 2021 met afgerond € 2,0 miljoen. De grootste verschillen (>€ 100.000) worden hieronder toegelicht:

- Lasten stijgen met € 0,1 miljoen, waarvan de oorzaak gevonden moet worden binnen het GRP en wegenbeheer vanwege hogere kapitaallasten. Hogere investeringen in het GRP zorgen ervoor dat aan de batenkant meer onttrokken kan worden aan de voorziening GRP vanwege de compensatie van de BTW ten gunste van de financiële positie. Zodoende ziet u bij de batenkant het positieve effect terug van de hogere BTW die onttrokken wordt uit de voorziening GRP. Deze BTW mag extra onttrokken worden aan de voorziening GRP aangezien in het verleden de algemene uitkering hierop gekort is,
- Lasten stijgen met € 0,7 miljoen, waarvan de oorzaak gevonden moet worden binnen de grondexploitaties niet zijnde de bedrijventerreinen. Aangezien de grondexploitaties zo lang deze lopen, afgerekend worden naar de balans ziet u bij de afwijking op de baten een gelijk bedrag terugkomen. Per saldo is het effect op de financiële positie van deze afwijking budgettair neutraal,
- Lasten dalen met € 1,4 miljoen, waarvan de oorzaak gevonden moet worden binnen de grondexploitaties zijnde de bedrijventerreinen (ABC). Aangezien de grondexploitaties zo lang deze lopen, afgerekend worden naar de balans ziet u bij de afwijking op de baten een gelijk bedrag terugkomen. Per saldo is het effect op de financiële positie van deze afwijking budgettair neutraal,
- Lasten stijgen met € 0,2 miljoen, waarvan de oorzaak gevonden moet worden in mutaties in opgenomen stelposten prijsstijgingen,
- Lasten dalen met € 1,5 miljoen, waarvan de oorzaak gevonden moet worden binnen de precarioheffing. Er vindt geen storting meer plaats in de reserve precarioheffing vanwege het vervallen van de precarioheffing per 2022,
- Lasten dalen met € 0,1 miljoen, waarvan de oorzaak gevonden moet worden in overige kleine ontwikkelingen.

De baten dalen in 2022 ten opzichte van 2021 met afgerond € 1,8 miljoen. De grootste verschillen (>€ 100.000) worden hieronder toegelicht:

- Baten dalen met € 0,3 miljoen, waarvan de oorzaak gevonden moet worden binnen een lagere onttrekking uit de voorziening GRP vanwege het investeringsplan en daaraan gekoppeld BTW voordeel. Zie ook de toelichting hierboven aan de lastenkant. De reden dat het BTW effect fors afwijkt van het investeringseffect binnen het GRP heeft als oorzaak dat het BTW effect op kasbasis bepaald wordt en het investeringseffect wordt berekend op basis van het lasten en baten stelsel (afschrijvingen over meerdere jaren),
- Baten stijgen met € 0,7 miljoen, waarvan de oorzaak gevonden moet worden binnen de grondexploitaties niet zijnde de bedrijventerreinen,
- Baten dalen met € 1,4 miljoen, waarvan de oorzaak gevonden moet worden binnen de grondexploitaties zijnde de bedrijventerreinen (ABC),
- De baten stijgen met € 0,3 miljoen, waarvan de oorzaak gevonden moet worden in een hogere algemene uitkering,
- Baten dalen met € 1,5 miljoen, waarvan de oorzaak gevonden moet worden in het vervallen van de precarioheffing per 2022,
- Baten stijgen met € 0,6 miljoen als gevolg van een onttrekking uit de algemene reserve om een bestendige financiële positie meerjarig te creëren. Zie hiervoor uw besluitvorming bij de begroting 2020,
- Baten dalen met € 0,2 miljoen, waarvan de oorzaak gevonden moet worden in overige kleine ontwikkelingen.

Jaarschijven 2022-2023

De lasten en baten binnen het bestaand beleid van jaarschijf 2023 zijn nagenoeg gelijk aan de lasten en baten van jaarschijf 2022. Er is geen sprake van noemenswaardige verschillen.

Jaarschijven 2023-2024

De lasten en baten binnen het bestaand beleid van jaarschijf 2024 zijn nagenoeg gelijk aan de lasten en baten van jaarschijf 2023. Er is geen sprake van noemenswaardige verschillen.

Nieuw Beleid

In de begroting 2021 en de meerjarenraming 2022-2024 zijn onder 'nieuw beleid' ontwikkelingen opgenomen, die gerelateerd zijn aan het coalitieprogramma 2018-2022: 'Samen bouwen aan Ruimte voor de Samenleving'. Daarnaast is nog sprake van nieuw beleid zoals opgenomen in de kadernota 2021-2024 en enkele overige ontwikkelingen in het onderdeel 'nieuw beleid na kadernota'.

Nieuw beleid conform kadernota

In de begroting 2021 en de meerjarenraming 2022-2024 is onder nieuw beleid conform kadernota het nieuwe beleid uit de kadernota 2021-2024 opgenomen.

Het betreft de volgende onderwerpen als nieuw beleid:

- Digitalisering Akten Burgerlijke stand
- Voorbereidingskrediet Randweg Opheusden
- Herinrichting buitenruimte dorps huis IJzendoorn
- Uitstraling openbaar groen bij revitaliseringsprojecten
- Gastvrije Waaldijk
- Investeren in budget in evenwicht
- Terugverdienen middels extra besparing op Wmo en Jeugd
- Schuldhulpverlening
- Leerlingenvervoer
- I&A Programmagids
- Opnemen stelpost algemene uitkering 3D
- Bijstelling algemene uitkering gemeentefonds meicirculaire 2020

Het betreft de volgende onderwerpen als bezuinigingen/ombuigingen:

- Niet meer investeren in het landschapsontwikkelingsplan LOP
- Centrumontwikkelingen Ochten (afronding werk in 2021)
- Beheer bermen buitengebied verminderen
- Groenparticipatie naar beneden bijstellen
- Bijstellen begroting voorlichting over vaccineren
- Voetbalveld Kesteren jaar later realiseren
- Tijdelijk inzetten subsidieregeling voor dorps huizen
- Leges verhogen voor aanvragen exploitatie kinderopvang
- Efficiëntere openingstijden Gemeentewinkel
- Herroepen OZB verlaging
- Toename OZB met inflatiepercentage
- Besparing op de bedrijfsvoering van de ambtelijke organisatie
- (Verlagen) onderhoudsniveau onkruidbestrijding op verharding
- Uittreden Avri IBOR
- Efficiencyslag bij opstellen IBOR
- Besparingen realiseren binnen programma WMO 50%
- Besparingen realiseren binnen programma Jeugdzorg 50%
- Besparingsopties Versis
- Besparingen op leerlingenvervoer
- Verbeterd toepassen toeristenbelasting en uitwerken verblijfsbelasting

Het betreft de volgende onderwerpen als inzet van vermogen ter dekking van tekorten

- Inzet/verlagen algemene reserve tot weerstandsratio 1,2
- Inzet/verlagen bestemmingsreserve ontvangen precario

De financiële gevolgen van de kadernota 2021-2024 zijn hieronder weergegeven.

Totaal Nieuw Beleid 2021-2024 conform kadernota				
Bedragen x € 1.000,-	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024
Nieuw beleid conform kadernota				
Lasten	67	3	-523	-751
Baten	-2.768	-1.523	-1.398	-1.958
Geraamd resultaat nieuw beleid conform kadernota	-2.700	-1.521	-1.921	-2.709

Nieuw beleid na kadernota

Daarnaast zijn in deze begroting 2021 en de meerjarenraming 2022-2024 onder nieuw beleid na kadernota nog enkele aanvullende onderwerpen opgenomen. Hieronder volgt een uiteenzetting van de onderwerpen:

- **Actualisatie urencalculaties en kostendekking leges**

In het kader van het jaarlijks samenstellen van de urencalculaties en het bepalen van de kostendekking van leges is de beschikbare ambtelijke capaciteit op een juiste wijze toegeschreven naar de betreffende taakvelden. Dit is gebaseerd op de meest recente rijksnotities in de BBV. Het gevolg is dat binnen al de programma's een verschuiving in ambtelijke uren heeft plaatsgevonden. Daarnaast is de kostendekking leges geactualiseerd, wat heeft geresulteerd in een actualisatie van de legesopbrengsten en bijkomende kosten. Het effect op onze financiële positie van deze twee onderwerpen bedraagt in totaliteit voor alle programma's in deze begroting structureel € 61.000 voordelig (meer lasten € 505.000 en meer baten € 566.000).

- **Actualisatie grondexploitaties**

De actualisatie van de grondexploitaties zoals uitgevoerd in de jaarrekening 2019 per 1-1-2020 is nu meerjarig verwerkt in deze begroting 2021 en meerjarenraming 2022-2024. In totaliteit is sprake van een meerjarig neutraal effect voor onze financiële positie.

- **Financiële effecten 1e bestuursrapportage 2020**

Onder nieuw beleid na kadernota zijn ook de structurele financiële effecten die verantwoord zijn in de eerste bestuursrapportage 2020 opgenomen. Hiervan zijn enkele grote ontwikkelingen, bijvoorbeeld de benodigde budgetaanpassingen voor de Wmo en Jeugd, al in de kadernota 2021-2024 ter informatie aan u gemeld. Voor 2021 heeft de bestuursrapportage een effect op de financiële positie van € 2.501.000 nadelig, voor 2022 € 2.483.000 nadelig en vanaf 2023 € 2.457.000 nadelig.

- **Overige financiële ontwikkelingen**

Daarnaast zijn bij het onderdeel nieuw beleid na kadernota de effecten van uw besluitvorming in de raad van september 2020 opgenomen en een gedeeltelijk effect van de uitwerking van uw motie 'Aanvullende kaders voor uitwerking dekkingsmaatregelen per 1 juli 2020' zoals bij programma 3 is aangegeven. Het betreft het financieel effect van het deels niet uitvoeren van de motie.

De financiële gevolgen van de effecten na de kadernota 2020-2023 zijn hieronder weergegeven.

Totaal Nieuw Beleid 2021-2024 na kadernota				
Bedragen x € 1.000,-	Begroting		Meerjarenraming	
	2021	2022	2023	2024
Nieuw beleid na kadernota				
Lasten	3.765	3.937	3.337	3.049
Baten	-1.285	-1.349	-725	-386
Geraamd resultaat nieuw beleid na kadernota	2.481	2.588	2.612	2.662

Totaal beleid (bestaand en nieuw)

Rekening houdend met het opgenomen nieuw beleid (conform en na kadernota) bieden wij u nu een begroting 2021 en meerjarenraming 2022-2024 aan met een overschot van € 61.000 voor 2021, een tekort van € 1.027.000 voor 2022, een tekort van € 648.000 voor 2023 en een overschot van € 90.000 voor 2024.

Hieronder volgt een totaaloverzicht van de financiële positie.

Overzicht financiële positie						
Bedragen x € 1.000,-	Rekening		Begroting	Meerjarenraming		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bestaand beleid						
Lasten	60.477	67.949	58.025	56.009	56.032	56.032
Baten	-61.385	-67.285	-57.866	-56.050	-56.075	-56.075
Geraamd resultaat bestaand beleid	-908	663	158	-41	-43	-43
Nieuw beleid conform kadernota						
Lasten			67	3	-523	-751
Baten			-2.768	-1.523	-1.398	-1.958
Geraamd resultaat nieuw beleid conform kadernota			-2.700	-1.521	-1.921	-2.709
Nieuw beleid na kadernota						
Lasten			3.765	3.937	3.337	3.049
Baten			-1.285	-1.349	-725	-386
Geraamd resultaat nieuw beleid na kadernota			2.481	2.588	2.612	2.662
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	-908	663	-61	1.027	648	-90

Overzicht financiële positie met mutaties reserves

Bedragen x € 1.000,-	Rekening	Begroting		Meerjarenraming		
	2019	2020		2021	2022	2023
Geraamd resultaat begroting exclusief mutaties in reserves	1.279	3.282	1.562	2.222	969	231
Geraamde mutaties reserves	-2.187	-2.618	-1.623	-1.195	-321	-321
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	-908	663	-61	1.027	648	-90

Conclusie financiële positie

Conform artikel 189 van de gemeentewet moet u erop toezien, dat de begroting reëel en structureel in evenwicht (sluitend) is. Wij moeten u een reële en structureel sluitende begroting 2021 en een meerjarenraming 2022-2024 ter vaststelling aanbieden.

Dit is de derde begroting binnen deze raadsperiode. Een periode met daaraan nog steeds gekoppeld een stevige ambitie. Een solide financiële positie is niet alleen noodzakelijk om nu en in de toekomst onze ambities waar te blijven maken, maar is zeker ook cruciaal voor de zelfstandigheid van onze gemeente.

De begroting is op termijn meerjarig sluitend. De ratio weerstandsvermogen komt voor het jaar 2021 uit de 2,1 en wordt daarmee als uitstekend gekwalificeerd. In de jaren daarna loopt het ratio af naar 1,4 wat als voldoende wordt gekwalificeerd. De strikt toegepaste begrotingsdiscipline in de afgelopen jaren heeft ervoor gezorgd, dat onze financiën op orde waren en dit heeft een positieve invloed op onze vermogenspositie gehad.

Door een forse toename van de uitgaven voor de Jeugdzorg en de Wmo ontstaat er een financiële positie die niet meer op basis van structurele baten en lasten sluitend is. Zoals wij bij de kadernota 2021-2024 hebben aangegeven, stellen wij voor het jaar 2021 sluitend maken met eenmalige onttrekkingen uit ons vermogen (reserve precario en de algemene reserve). Op deze wijze is het jaar 2021 sluitend gemaakt. Ook hebben wij in de kadernota 2021-2024 forse voorstellen gedaan tot bezuinigingen en ombuigingen en heroverwegingen. Deze voorstellen zorgen ervoor dat het jaar 2024 weer reëel structureel sluitend is.

Het komende jaar werken wij met u aan een evenwichtige en sluitende kadernota 2022-2025. Dat proces heeft tot doel de gemeentelijke financiële positie duurzaam reëel en structureel sluitend te krijgen en te houden.

In deze begroting en meerjarenraming zijn de financiële effecten van de septembercirculaire 2019 niet meegenomen. De uitkomsten hiervan zullen via een afzonderlijke raadinformatiebrief aan u worden gemeld.

Geprognosticeerde balans meerjarig

ACTIVA					PASSIVA				
per 31 december									
Omschrijving	2021	2022	2023	2024	Omschrijving	2021	2022	2023	2024
Vaste activa:					Vaste Passiva:				
Materiële en immateriële vaste activa	65.348	64.812	63.907	61.960	Eigen vermogen:				
Financieel vaste activa (kapitaalverstrekking)	183	183	183	183	- Algemene reserve	8.107	6.165	5.398	5.369
Financieel vaste activa (overige langl. Leningen)	764	755	746	736	- Bestemmingsreserves	14.127	13.846	13.645	13.443
					Voorzieningen	3.032	3.269	2.841	3.133
					Waarborgsommen	4	4	4	4
					Langlopende leningen (bestaande portefeuille)	16.990	13.855	11.820	10.510
					Nog af te sluiten leningen	27.000	31.000	36.000	37.000
Overlopende activa	4.500	4.500	4.500	4.500	Overlopende passiva	3.000	3.000	3.000	2.000
Vlottende activa:					Vlottende passiva:				
Voorraden (Grex)	3.127	2.198	1.601	588	Vlottende schulden < 1 jaar	7.102	6.130	3.777	5.687
Overige vlottende activa, uitzettingen < 1 jaar	4.939	4.322	5.048	8.680					
Liquide middelen	500	500	500	500					
Totaal	79.362	77.269	76.485	77.146	Totaal	79.362	77.269	76.485	77.146

Berekening EMU-saldo meerjarig

Vragenlijst

Berekening EMU-saldo

Gemeente Neder-Betuwe (1740)

www.cbs.nl/kredo

Centraal Bureau voor de
Statistiek

Algemene gegevens:	
Overheidslaag:	Gemeente
Berichtgevenaam:	Neder-Betuwe
Berichtgevenummer:	1740
Jaar:	2021
Naam contactpersoon:	
Telefoon:	
E-mail:	
Bestandsnaam:	EMU210061740.XLS

Omschrijving	2020	2021	2022	2023	2024
	x € 1000,- Volgens realisatie tot en met sept. 2020, aangevuld met raming resterende periode	x € 1000,- Volgens begroting 2021	x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2021	x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2021	x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2021
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-3.282	-1.487	-2.097	-794	-6
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	16.916	92	-536	-905	-1.947
3. Mutatie voorzieningen	441	-269	237	-428	292
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	2.622	-440	-929	-597	-1.013
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa					
Berekend EMU-saldo	-22.379	-1.408	-395	280	3.246

I. Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en gemeenten (BBV) moet in de programmabegroting afzonderlijk aandacht worden besteed aan de verplichtingen van jaarlijks terugkerende arbeidskosten van vergelijkbaar volume. Voor deze verplichtingen mogen geen voorzieningen worden gevormd.

Aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen zijn:

- **Voormalig personeel**

De verplichtingen voor voormalig personeel worden jaarlijks in de begroting opgenomen. Dit gaat o.a. over ziekte- en werkeloosheidsuitkeringen van personeel uit dienst. Vanaf 2021 is er een bedrag opgenomen van € 40.354 aflopend naar € 414 in 2022. Na het 1e kwartaal 2022 zijn er op dit moment geen verplichtingen meer aanwezig voor voormalig personeel.

- **Pensioen oud-wethouders en nabestaanden**

Dit gaat over de verplichtingen aan oud-wethouders als gevolg van pensioen of nabestaandenpensioen voor invoering van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa regeling). Voor de huidige pensioenen van oud-wethouders of hun nabestaanden is meerjarig vanaf 2021 een bedrag van € 36.682 opgenomen in de begroting.

- **Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa uitkeringen)**

Wethouders, die aftreden of niet worden herkozen, hebben recht op een Appa uitkering. De gemeente kan zich hier niet voor verzekeren. De uitkeringslasten moeten als ze zich voordoen ten laste te worden gebracht van de lopende exploitatie, wat een negatieve invloed zal hebben op de financiële positie van de gemeente. Het eerste jaar ontvangt de ex-wethouder 80% van het laatste inkomen. Dat bedrag is inclusief vakantiegeld en eindejaarsuitkering. De resterende uitkeringsduur ontvangt de ex-wethouder 70%. Inkomsten die de ex-wethouder genereert, worden uiteraard gekort op de Appa uitkering. In het eerste jaar mag er tot 20% worden bijverdiend zonder korting op de Appa uitkering. De resterende uitkeringsduur is deze marge 30%. Op basis van twee wethouders, die een Appa uitkering ontvangen, is in de begroting 2021 een bedrag van € 10.446 opgenomen. Vanaf 2022 zijn er op dit moment geen verplichtingen meer als het gaat om Appa uitkeringen.

- **Arbeidsongeschiktheidsverzekering van (ex-) burgemeesters en (ex-) wethouders**

Alle kosten van (volledige én gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheid van (ex-) burgemeesters en (ex-)wethouders komen volledig voor rekening van de gemeente Neder-Betuwe. Deze kosten kunnen enorm oplopen en daardoor een grote invloed hebben op de gemeentelijke financiën. Hiervoor hebben we een arbeidsongeschiktheidsverzekering afgesloten bij Centraal Beheer (via VNG). Om dit risico af te dekken, is hiervoor in de begroting 2021 meerjarig een bedrag van € 18.800 opgenomen.

- **Regeling FPU**

Een medewerker die (geheel of gedeeltelijk) FPU-ontslag krijgt, ontvangt een FPU-uitkering van het ABP en een aanvulling hierop van de werkgever. Binnen de huidige organisatie zijn geen medewerkers meer aanwezig, die gebruik kunnen maken van deze regeling. In de begroting is hier dan ook niets voor opgenomen.

- **Opgebouwde vakantierechten**

Het IKB (Individueel Keuzebudget) is een persoonlijk budget, dat elke medewerker maandelijks opbouwt en flexibel kan inzetten voor bepaalde doelen. Het IKB bedraagt per 1 juli 2018 17,05 % van het bruto salaris en bestaat uit de volgende bronnen: 6,75% eindejaarsuitkering, 8% vakantietoeslag, 1,5% levensloopbijdrage en 0,8% aan bovenwettelijk verlof. Het is fiscaal niet toegestaan om (een deel van) het IKB mee te nemen naar het volgende kalenderjaar. In de maand december worden jaarlijks (de restanten van) de opgebouwde rechten automatisch uitgekeerd.

II. Investerings met economisch nut en investeringen met maatschappelijk nut

Alle investeringen moeten geactiveerd worden en over de verwachte levensduur worden afgeschreven. Overeenkomend met de BBV voorschriften moeten investeringen als volgt onderscheiden worden:

- investeringen met een economisch nut (verhandelbaar),
- investeringen met economisch nut waar heffingen tegenover staan (bijvoorbeeld rioolheffingen),
- investeringen met een maatschappelijk nut (niet verhandelbaar, bijvoorbeeld wegen, fietspaden, etc.)

In de begroting 2021 en meerjarenraming 2022-2024 zijn alle investeringen geactiveerd en over de verwachte levensduur afgeschreven. Ook is het onderscheid voor investeringen in overeenstemming met de BBV voorschriften toegepast. Investerings, die betrekking hebben op nieuw beleid, zijn in deze begroting per programma afzonderlijk opgenomen.

III. De financiering

Voor verdere informatie over de financiering wordt verwezen naar de paragraaf financiering.

IV. Specificaties van de stand en het verloop van reserves en voorzieningen

	Saldo begin begrotingsjaar (1-1-2021)	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo begin begrotingsjaar (1-1-2022)	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo begin begrotingsjaar (1-1-2023)	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo begin begrotingsjaar (1-1-2024)	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo begin begrotingsjaar (1-1-2025)
RESERVES													
Algemene reserves													
Algemene reserve	10.079.578	0	1.370.000	8.709.578	0	915.000	7.794.578	0	119.000	7.675.578	0	119.000	7.556.578
Algemene reserve	10.079.578	0	1.370.000	8.709.578	0	915.000	7.794.578	0	119.000	7.675.578	0	119.000	7.556.578
Bestemmingsreserves													
Reserve bovenwijkse voorziening	779.716		6.000	773.716		5.960	767.756		5.920	761.836	0	5.920	755.916
Reserve Fonds Ruimtelijke Inv.	100.120			100.120			100.120			100.120	0	0	100.120
Reserve Precariobelasting	6.795.899	1.502.000	1.400.000	6.897.899			6.897.899			6.897.899	0	0	6.897.899
Reserve Laanboomgebouw	191.264			191.264			191.264			191.264	0	0	191.264
Reserve kapitaallasten	90.000			90.000			90.000			90.000			90.000
Reserve omgevingswet	445.965			445.965			445.965			445.965			445.965
Reserve essentaksterfte	157.344		78.672	78.672		78.672	0			0			0
Bestemmingsreserves	8.560.308	1.502.000	1.484.672	8.577.636	0	84.632	8.493.004	0	5.920	8.487.084	0	5.920	8.481.164
Bestemmingsres. t.b.v. invest													
Reserve huisv v Lodenstein College	5.744.945	0	195.760	5.549.185	0	195.760	5.353.425	0	195.760	5.157.665		195.760	4.961.905
Bestemmingsres. t.b.v. invest.	5.744.945	0	195.760	5.549.185	0	195.760	5.353.425	0	195.760	5.157.665	0	195.760	4.961.905
Totaal bestemmingsreserves	14.305.253	1.502.000	1.680.432	14.126.821	0	280.392	13.846.429	0	201.680	13.644.749	0	201.680	13.443.069
TOTAAL RESERVES	24.384.831	1.502.000	3.050.432	22.836.399	0	1.195.392	21.641.007	0	320.680	21.320.327	0	320.680	20.999.647
VOORZIENINGEN													
Voorz. voor verpl./verliezen,risiko's													
Voorziening wethouderspansioenen	909.295	0	0	909.295	0	0	909.295	0	0	909.295	0	0	909.295
Totaal Voorz. voor verpl./verl.,risico's	909.295	0	0	909.295	0	0	909.295	0	0	909.295	0	0	909.295
Egalisatievoorzieningen													
Voorz onderhoud wegen (incl. kunstwerken)	874.043	1.163.898	1.269.825	768.116	1.163.898	1.263.770	668.244	1.163.898	1.271.340	560.802	1.163.898	1.235.950	488.750
Voorz onderhoud gebouwen	448.284	244.308	162.557	530.035	244.308	67.960	706.383	244.308	678.257	272.434	244.308		516.742
Voorziening riolering	479.670	70.700	374.488	175.882	135.776	37.860	273.798	161.976	37.860	397.914	161.638	37.860	521.692
Verkeer- en Vervoersplan	349.362	119.231	94.000	374.593	119.231	84.500	409.324	119.231	93.000	435.555	119.231	86.000	468.786
Voorziening Onderhoud Begraafplaatsen	135.266	26.000	14.000	147.266	26.000	41.500	131.766	26.000	41.500	116.266	26.000	41.500	100.766
Voorziening gemeentelijke essen	0			0			0			0			0
Totaal Egalisatievoorzieningen	2.392.088	1.708.894	1.978.370	2.122.612	1.780.970	1.543.590	2.359.992	1.807.170	2.235.707	1.931.455	1.806.832	1.515.060	2.223.227
TOTAAL VOORZIENINGEN	3.301.383	1.708.894	1.978.370	3.031.907	1.780.970	1.543.590	3.269.287	1.807.170	2.235.707	2.840.750	1.806.832	1.515.060	3.132.522
TOTAAL RESERVES EN VOORZ.	27.686.214	3.210.894	5.028.802	25.868.306	1.780.970	2.738.982	24.910.294	1.807.170	2.556.387	24.161.077	1.806.832	1.835.740	24.132.169

C: Het overzicht van lasten en baten per taakveld

Lasten per programma/taakveld		2021	2022	2023	2024
**	Bestuur	1.753	1.743	1.743	1.743
**	Burgerzaken	881	869	869	869
***	P1 Bestuur en Dienstverlening	2.634	2.612	2.612	869
**	Crisisbeheersing en brandweer	1.743	1.743	1.731	1.731
**	Openbare orde en veiligheid	515	515	515	515
***	P2 Openbare Orde en Veiligheid	2.258	2.258	2.245	515
**	Beheer overige gebouwen en gronden	387	351	351	351
**	Verkeer en vervoer	3.001	3.088	3.104	3.104
**	Economische havens en waterwegen	0	0	0	0
**	Openbaar vervoer	117	117	117	117
**	Cultureel erfgoed	84	84	84	84
**	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.761	1.767	1.688	1.688
**	Riolering	1.772	1.867	1.875	1.883
**	Afval	2.448	2.448	2.448	2.448
**	Milieubeheer	2.177	2.169	2.169	2.169
**	Begraafplaatsen en crematoria	305	305	305	305
**	Ruimtelijke ordening	1.820	1.820	1.820	1.820
**	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreine	1.639	1.873	1.734	1.876
**	Wonen en bouwen	633	603	453	453
**	Parkeren	30	30	30	30
***	P3 Fysieke Leefomgeving	16.173	16.521	16.176	30
**	Economische ontwikkeling	192	192	192	192
**	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.709	1.941	1.517	1.028
**	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	38	38	38	38
**	Economische promotie	145	220	145	145
***	P4 Economie	3.084	2.391	1.891	145
**	Samenkracht en burgerparticipatie	1.065	1.065	1.065	1.065
**	Wijkteams	432	432	432	432
**	Inkomensregelingen	5.498	5.498	5.498	5.498
**	Begeleide participatie	4.216	4.113	4.070	4.004
**	Arbeidsparticipatie	472	510	516	516
**	Maatwerkvoorziening (WMO)	814	811	808	808
**	Maatwerkdienstverlening 18+	546	548	549	549
**	Maatwerkdienstverlening 18-	7.194	7.054	6.765	6.364
**	Geëscaleerde zorg 18+	260	265	266	266
**	Geëscaleerde zorg 18-	1.137	1.137	1.137	1.137
**	Volksgesondheid	1.033	1.033	1.033	1.042
***	P5 WMO, Jeugdzorg en Participatiewet	22.668	22.465	22.139	1.042
**	Openbaar basisonderwijs	236	236	236	236
**	Onderwijshuisvesting	1.499	1.480	1.480	1.480
**	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.848	1.848	1.848	1.848
**	Sportbeleid en activering	347	347	347	347
**	Sportaccommodaties	1.103	1.125	1.125	1.125
**	Cult.presentatie, -productie en -partic.	265	263	238	238
**	Media	448	448	448	448
**	Musea	12	12	12	12
***	P6 Onderwijs, Sport en Welzijn	5.757	5.759	5.734	12

**	Overhead	6.965	6.948	6.908	6.987
**	Treasury	146	125	69	69
**	OZB woningen	286	286	286	286
**	OZB niet-woningen	57	57	57	57
**	Belastingen overig	77	77	77	77
**	Alg.uitkeringen en ov. uitkeringen GF	0	0	0	0
**	Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0
**	Overige baten en lasten	250	450	650	850
***	P7 Alg.Dekk.Midd, Overhead, VPB, ONV.	7.782	7.943	8.048	850
****	Totaal programma's	60.355	59.949	58.846	58.329
**	Mutaties reserves	1.502	0	0	0
*****	Totaal lasten	61.858	59.949	58.846	58.329

Baten per programma/taakveld		2021	2022	2023	2024
**	Bestuur	0	0	0	0
**	Burgerzaken	-390	-390	-390	-390
***	P1 Bestuur en Dienstverlening	-390	-390	-390	-390
**	Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0
**	Openbare orde en veiligheid	-26	-26	-26	-26
***	P2 Openbare Orde en Veiligheid	-26	-26	-26	-26
**	Beheer overige gebouwen en gronden	-53	-53	-53	-53
**	Verkeer en vervoer	-81	-81	-81	-81
**	Economische havens en waterwegen	0	0	0	0
**	Openbaar vervoer	-68	-68	-68	-68
**	Cultureel erfgoed	0	0	0	0
**	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-178	-178	-178	-178
**	Riolering	-2.608	-2.298	-2.306	-2.314
**	Afval	-2.723	-2.723	-2.723	-2.723
**	Milieubeheer	0	0	0	0
**	Begraafplaatsen en crematoria	-289	-289	-289	-289
**	Ruimtelijke ordening	-1.026	-1.026	-1.026	-1.026
**	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreine	-1.590	-1.824	-1.684	-1.826
**	Wonen en bouwen	-1.016	-976	-976	-976
**	Parkeren	0	0	0	0
***	P3 Fysieke Leefomgeving	-9.633	-9.517	-9.385	0
**	Economische ontwikkeling	0	0	0	0
**	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-2.542	-1.774	-1.349	-860
**	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-9	-9	-9	-9
**	Economische promotie	0	0	0	0
***	P4 Economie	-2.551	-1.783	-1.358	0
**	Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0	0
**	Wijkteams	232	232	232	232
**	Inkomensregelingen	-4.242	-4.242	-4.242	-4.242
**	Begeleide participatie	0	0	0	0
**	Arbeidsparticipatie	0	0	0	0
**	Maatwerkvoorziening (WMO)	0	0	0	0
**	Maatwerkdienstverlening 18+	-150	-150	-150	-150
**	Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0
**	Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0
**	Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0
**	Volksgezondheid	0	0	0	0

***	P5 WMO, Jeugdzorg en Participatiewet	-4.161	-4.161	-4.161	0
**	Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0
**	Onderwijshuisvesting	-38	-38	-38	-38
**	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-706	-706	-706	-706
**	Sportbeleid en activering	-40	-40	-40	-40
**	Sportaccommodaties	-623	-623	-623	-623
**	Cult.presentatie, -productie en -partic.	-55	-55	-55	-55
**	Media	-9	-9	-9	-9
**	Musea	0	0	0	0
***	P6 Onderwijs, Sport en Welzijn	-1.472	-1.472	-1.472	0
**	Overhead	-135	-108	-44	-44
**	Treasury	-51	-51	-51	-51
**	OZB woningen	-3.424	-3.456	-3.488	-3.517
**	OZB niet-woningen	-1.520	-1.535	-1.551	-1.566
**	Belastingen overig	-1.721	-219	-219	-219
**	Alg.uitkeringen en ov. uitkeringen GF	-33.710	-35.009	-35.732	-36.247
**	Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0
**	Overige baten en lasten	0	0	0	0
***	P7 Alg.Dekk.Midd, Overhead, VPB, ONV.	-40.561	-40.378	-41.085	0
****	Totaal programma's	-58.793	-57.727	-57.877	-58.098
**	Mutaties reserves	-3.125	-1.195	-321	-321
*****	Totaal baten	-61.919	-58.922	-58.197	-58.419

BIJLAGE

Routeplan Begroting 2021 - Kadernota 2022

(dit routeplan is in september 2020 besproken met het presidium)

De raad van Neder-Betuwe heeft op 1 juli 2020 de Kadernota 2021-2024 vastgesteld, met daarin de aanzet voor een heroverwegingsoperatie die loopt tot de volgende Kadernota. Voor dat proces is een aantal uitgangspunten en een grofmazige planning opgenomen. Bij de raadsbehandeling van de Kadernota is aanvullend daarop een motie aangenomen en is benadrukt dat de raad goed betrokken wil zijn bij het heroverwegingsproces.

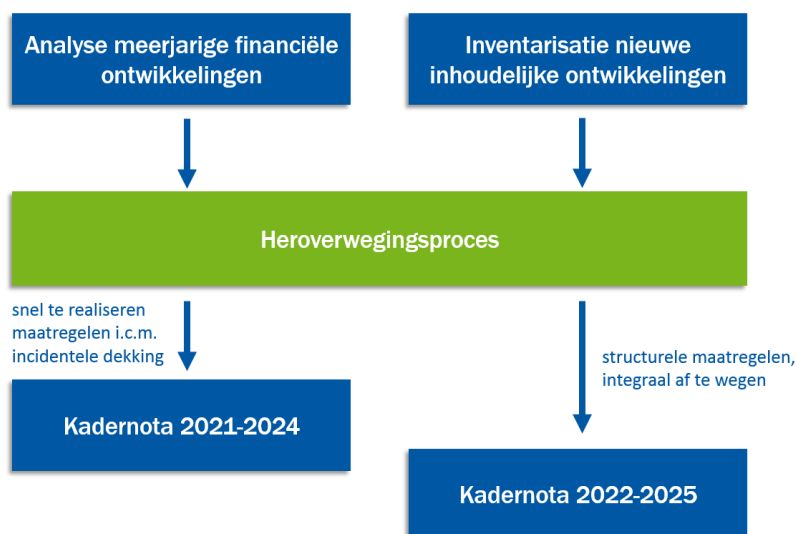
De uitgangspunten uit de Kadernota en de raadsbehandeling zijn verder uitgewerkt in een meer gedetailleerd routeplan, dat nu voorligt.

Achtergrond van dit routeplan

In de afgelopen jaren zorgden een strikt toegepaste begrotingsdiscipline en alert reageren op nieuwe ontwikkelingen en risico's ervoor dat de financiën van Neder-Betuwe op orde waren. Maar nadat in de begroting 2020 al werd aangegeven dat we waakzaam moesten blijven, tekenden zich in de Kadernota 2021 een aantal ontwikkelingen af die ertoe leiden dat de begroting zich niet langer gemakkelijk structureel sluitend laat presenteren. De Kadernota 2021 presenteerde een uitgangssituatie met flinke meerjarige tekorten.

In de Kadernota 2021 zijn al maatregelen genomen om het tekort terug te dringen. Dat waren maatregelen die snel te realiseren waren, zo min mogelijk ingrijpende gevolgen hadden en deels gebruik maakten van incidentele dekking. Zo is onder andere besloten een aantal ambities en ontwikkelingen uit te stellen en een aantal voornemens te versoberen.

Maar bij het opstellen van de Kadernota 2021 was al duidelijk dat die maatregelen niet voldoende soelaas zouden bieden. Bovendien waren nog niet alle tegenvallers goed in beeld en vragen ingrijpende keuzes enige doorlooptijd. Daarom is besloten het keuzep proces te laten doorlopen tot en met de Kadernota 2022-2025, die de raad in de zomer van 2021 behandelt. Schematisch was dit als volgt weergegeven.

Het heroverwegingsproces kort samengevat

Het proces dat we ingaan moet zorgen voor een integraal af te wegen pakket aan dekkings-, bezuinigings- en heroverwegingsmaatregelen¹ die de financiële positie van Neder-Betuwe weer structureel in evenwicht brengen. Daarbij gaan we uit van zes uitgangspunten die in deze notitie uitgewerkt en toelicht worden:

1. Het bezuinigingsproces moet zijn afgerond voor de totstandkoming van de Kadernota 2022, zodat de uitkomsten van het proces hierin kunnen worden verwerkt.
2. We stellen een pakket van bezuinigingen samen waarvan de uitkomst hoger is dan het uiteindelijk te realiseren bedrag. Daarmee creëren we een buffer voor eventuele tegenvallers en biedt dat de raad de mogelijkheid om keuzes te maken.
3. We delen het bezuinigingspakket in categorieën in; de meest ingrijpende bezuinigingen realiseren we zo laat mogelijk.
4. We stellen voor regelmatig de raad te informeren in of rondom een beeldvormende avond.
5. We bepalen tevoren het participatieniveau voor het bezuinigingsproces.
6. We houden de provincie als financieel toezichthouder op de hoogte van het verloop van het bezuinigingsproces.

Het te bezuinigen bedrag

Het heroverwegingsproces start met een actualisatie van de financiële positie. We willen dat het bezuinigingsproces een pakket aan maatregelen oplevert dat optelt tot een hoger bedrag dan noodzakelijk is voor het financiële tekort dat we op dit moment voorzien. Daarmee zorgen we ervoor dat er keuzes binnen het pakket gemaakt kunnen worden. Maar het biedt ons ook de mogelijkheid in te grijpen als het financiële gat groter zou worden dan we op dit moment verwachten.

Mocht de aan te houden marge uiteindelijk niet noodzakelijk blijken te zijn, dan kan die ruimte ook (geheel of gedeeltelijk) worden ingezet voor nieuw beleid of nieuwe ambities. Ook kan de keuze gemaakt worden om hiermee de reservepositie te versterken en/of een structurele buffer aan te leggen om schommelingen in de Algemene Uitkering op te vangen.

We willen uiteraard uiteindelijk niet meer bezuinigen of ombuigen dan noodzakelijk is. Daarom delen we de bezuinigingsmaatregelen in verschillende categorieën in. De raad stelt in de Kadernota 2022 de verdeling van de maatregelen over de drie categorieën vast. De eerste categorie omvat maatregelen die we sowieso moeten doorvoeren, omdat deze noodzakelijk zijn om het financiële tekort op te lossen. Met de huidige kennis zal dit pakket dus maatregelen moeten bevatten ter hoogte van € 2,5 miljoen. De tweede categorie bevat maatregelen die op dit moment nog niet nodig zijn, maar die we wel uit kunnen voeren als het financiële tekort toe zou nemen of wanneer we ruimte willen maken voor nieuwe ontwikkelingen. De derde categorie bevat bezuinigingsmaatregelen die alleen in uiterste noodzaak moeten worden uitgevoerd.

Bijzondere aandacht is wenselijk voor het deel van het tekort dat binnen programma 5 (WMO en Jeugd) wordt veroorzaakt. We hebben hier al gerichte maatregelen in getroffen die inhoudelijk nog verder uitgewerkt zullen worden en die specifiek gericht zijn op het reduceren van dit tekort, onder andere door monitoring trachten grip te houden op de uitgaven binnen dit programma. In die zin is er sprake van een 1-op-1 relatie tussen dit deel van het tekort enerzijds en de maatregelen anderzijds. In de College-Informatie-Avond van 17 juni jl. hebben wij laten zien dat de door uw raad vastgestelde financiële besparingsdoelen in combinatie met extra inkomsten het nu begrootte tekort op programma 5 van 2,5 miljoen euro, opheffen. In de Kadernota 2021 hebben wij daaraan wel een 'disclaimer' toegevoegd. We hebben immers nog steeds te maken met een open eindregeling waardoor de maatregelen geen gegarandeerde uitkomst te zien zullen geven.

---

¹ Voor het leesgemak schrijven we in dit routeplan verder over bezuinigingen. Daarmee bedoelen we dan zowel heroverwegingen en besparingen aan de lastenkant als mogelijkheden om inkomsten te verhogen.

Het realiseren van bezuinigingen verloopt niet altijd gladjes of volgens planning. De snelheid of de besparing kan tegenvallen en soms moet er eerst worden geïnvesteerd voordat bezuinigingen daadwerkelijk kunnen worden gerealiseerd. Daarom stellen we voor een incidenteel budget voor frictiekosten vrij te maken, dat kan worden ingezet op deze momenten. De omvang van dit budget hangt af van het pakket aan maatregelen en zal inzichtelijk worden gemaakt in de Kadernota 2022.

Betrokkenheid van de raad

De gemeenteraad heeft het budgetrecht en gaat daarmee uiteindelijk over de financiën van de gemeente. In overleg met het presidium is afgesproken dat raad en college elkaar regelmatig spreken in dit heroverwegingsproces in of rondom beeldvormende avonden.

Betrokkenheid van de samenleving

Komen tot bezuinigingen is een complex traject met veel gevoeligheden. Er zijn wellicht pijnlijke keuzes nodig. Ervaringen van andere gemeenten leren ons dat de lokale samenleving vooraf de vraag stellen waarop bezuinigd kan worden, veel inzet vergt en weinig informatie oplevert. Daarom gaan we graag op basis van concrete ideeën of voorstellen in (digitaal) gesprek met inwoners en spannen we ons in om niet alleen de inwoners te bereiken die vaker meedenken met de gemeente. We zijn ook juist op zoek naar inbreng van inwoners die niet zo gauw in de pen klimmen of naar een gemeentelijke bijeenkomst komen.

Met onze maatschappelijke partners en gesubsidieerde instellingen gaan we graag iets meer open het gesprek aan: waar liggen de uitdagingen voor de komende jaren en waar de kansen? Als het aan de orde is om maatregelen te nemen rond subsidies of andere structurele gemeentelijke bijdragen, zorgen we voor een vroegtijdige aankondiging daarvan.

Projectstructuur

We kiezen ervoor om het proces op een projectmatige manier in te richten. Daarin is het college bestuurlijk opdrachtgever en de portefeuillehouder financiën gedelegeerd bestuurlijk opdrachtgever. De gemeentesecretaris, daarin nadrukkelijk bijgestaan door het MT, is ambtelijk opdrachtnemer en de adviseur strategie de projectleider. Gedrieën vormen zij de stuurgroep.

De projectleider stuurt een aantal werkgroepen aan die zijn ingericht aan de hand van te onderscheiden taakvelden. De voorzitters van die werkgroepen vormen onder leiding van de projectleider de projectgroep.

De stuurgroep informeert op regelmatige basis het raadscomité over de voortgang van het proces en haalt daar zo nodig suggesties op die in het proces kunnen worden ingebracht.

Externe adviseur

Vanwege de omvang en complexiteit van de gehele operatie is het wenselijk om externe expertise en advieskracht in te huren. De aan te trekken externe adviseur krijgt een tweeledige opdracht. Allereerst staat hij/zij de projectorganisatie in het algemeen en de projectgroep in het bijzonder bij in de inventarisatie van bezuinigingsmogelijkheden. Ervaring in gemeentelijke bezuinigingsoperaties is een vereiste; vanuit die ervaring kan de adviseur een positieve bijdrage aan het welslagen van de bezuinigingsoperatie leveren. Daarnaast wordt van de externe adviseur verwacht dat hij/zij de gemeenteraad ondersteunt en meeneemt in de te maken afwegingen, waarbij het te hanteren toetsingskader expliciet een thema is waarover de externe adviseur de raad zal dienen te adviseren.

Tenslotte: vele gemeenten zijn ons al voorgegaan. We hoeven dus niet een geheel nieuw wiel uit te vinden maar kunnen gebruik maken van voorbeelden die elders succesvol zijn gebleken.

Processtappen

Het heroverwegingsproces is een gefaseerd proces, waarin verschillende fasen aan de orde zijn.

1. Inventarisatie van alle heroverwegingsmogelijkheden

Het proces begint met een zo breed mogelijke inventarisatie van heroverwegingsopties. Daarin is alles bespreekbaar; zelfs wettelijke taken kunnen in beeld komen. Niet vanuit de intentie om met

de uitvoering daarvan te stoppen maar wel vanuit de mogelijkheid om die uitvoering te versoberen. De inventarisatie vindt primair ambtelijk plaats, maar het is uiteraard mogelijk dat raad en college hiervoor input geven. Om die input mogelijk te maken verstrekken we een budgetoverzicht dat gedetailleerder is dan normaliter bij de begrotingsvaststelling wordt gehanteerd.

Van de geïnventariseerde opties wordt globaal in beeld gebracht wat de inhoudelijke, maatschappelijke, financiële en personele (neven)effecten zijn. Uiteindelijk ontstaat hierdoor een groslijst.

Om de heroverwegingsvoorstellen te kunnen kwalificeren en prioriteren, is het belangrijk een denkrichting te hebben voor de afweging van de voorstellen. Dat helpt om keuzes te maken tussen de verschillende opties uit de groslijst. De denkrichting wordt in de eerste fase van het proces uitgewerkt en besproken met de raad.

Voor het formuleren van uitgangspunten, zoekrichtingen en heroverwegingsmogelijkheden zijn verschillende documenten beschikbaar, zoals:

- de Kadernota 2021, met in het bijzonder de Opdracht voor het vervolg daaruit, de beraadslagingen bij de raadsbehandeling daarvan en de motie 'Aanvullende kaders voor uitwerking dekkingsmaatregelen per 1 juli 2020';
- circulaire van de rijksoverheid;
- beleidsnota's en -notities, in het bijzonder de Omgevingsvisie en de Nota Sociaal Domein die in de komende maanden worden uitgewerkt;
- kaderbrieven van de Gemeenschappelijke Regelingen waarin Neder-Betuwe deelneemt;
- het Coalitieprogramma 2018-2022 'Samen bouwen aan Ruimte voor de Samenleving'.

2. Uitwerken van een shortlist met kansrijke mogelijkheden

Door de heroverwegingsmogelijkheden uit de groslijst te kwalificeren en op basis daarvan te prioriteren, ontstaat een kortere shortlist waarvan de (neven)effecten dieper uitgewerkt kunnen worden. Deze shortlist telt nog steeds op tot een hoger bedrag dan dat strikt genomen nodig is. Centraal staat dat we zorgvuldig de relevante en kansrijke ombuigingen uitwerken.

Over de opties in de shortlist kunnen we vervolgens het gesprek aangaan met inwoners en het maatschappelijk middenveld. Hoe kijken zij aan tegen deze opties? Als zij zouden moeten kiezen, waarvoor zouden zij dan kiezen (en vooral: waarom)? Welke (neven)effecten en kansen zien zij? En wat zou er moeten gebeuren om de heroverwegingen te kunnen laten slagen? Dit is belangrijke informatie die raad en college meewegen bij hun uiteindelijke besluitvorming.

In deze fase is het ook van belang (opnieuw) in gesprek te gaan met de provincie als financieel toezichthouder. Hoe kijkt die aan tegen de maatregelen uit de shortlist? Waarmee moeten we als gemeente rekening houden?

3. Evenwichtig samenstellen van de Kadernota 2022-2025

Op basis van de uitkomsten van de tweede fase kan een evenwichtig pakket aan heroverwegingen worden samengesteld voor de Kadernota 2022. Het college doet in de Kadernota een voorstel hoe de heroverwegingen worden verdeeld over de drie categorieën en de begrotingsjaren. Daarnaast wordt aangegeven met welke frictiekosten rekening gehouden moet worden en hoe de monitoring van de realisatie plaatsvindt.

In alle fases: tussentijdse actualisaties financieel perspectief

Het proces start – uiteraard – met een actueel financieel perspectief, op basis waarvan het te bezuinigen bedrag bepaald wordt. Maar dit is naar verwachting geen statisch bedrag. De herverdeling van het Gemeentefonds en de effecten van de uitbraak van covid-19 zullen waarschijnlijk nog zorgen voor wijzigingen. Daarom actualiseren we het financieel perspectief gedurende het proces een aantal malen aan de hand van de circulaire van het Gemeentefonds.

Planning

De planning voor het heroverwegingsproces ziet er in grote lijnen als volgt uit.

September 2020	Vaststelling Routeplan
	Samenstellen raads werkgroep
	Opstellen gedetailleerder actueel financieel budgetoverzicht
Oktober 2020	Start fase 1: inventarisatie heroverwegingsmogelijkheden
	Actualiseren financieel perspectief op basis van septembercircularaire
November 2020	Vaststelling Begroting 2021 en meerjarenraming 2022-2024
	Opstellen denkrichting voor kwalificering en prioritering van heroverwegingsmogelijkheden
December 2020	Bespreken van die denkrichting met de raad
Januari - februari 2021	Start fase 2: van groslijst naar shortlist
	Gedetailleerder uitwerken van heroverwegingsmogelijkheden
	Actualiseren financieel perspectief op basis van septembercircularaire
Maart 2021	Gesprekken met de samenleving
April - juni 2021	Start fase 3: samenstellen Kadernota 2022-2025
	Actualiseren financieel perspectief op basis van meicircularaire
Juli 2021	Raadsbehandeling Kadernota 2022-2025

Ten slotte

De uitbraak van covid-19 heeft op veel manieren invloed op de gemeente. Een van de gevolgen is dat collegeleden en medewerkers zoveel mogelijk vanuit huis werken en dat (raads)bijeenkomsten met grotere groepen lastiger te organiseren zijn. We verwachten dat dit nog wel even zo blijft. Dat maakt een heroverwegingsproces gelukkig niet onmogelijk, maar het vraagt wel extra inspanningen en creativiteit om het gesprek aan te gaan. En hoewel het een lange doorlooptijd lijkt van september tot en met juli: de opgave is dusdanig complex dat er alsnog een gevoel van druk op het proces zal zijn. De uitvoering van het routeplan zal niet alleen bestuurlijk/politieke inzet vragen maar ambtelijk zal ook een grootschalige en indringende inzet gevraagd worden.